

ARGIA

ERTZANTZA

Ertzainen
ordezkaritza
sindikala hamar
urte eta gero
konpontzeaz

EL SALVADOR

FMLNko herri-
berrietako
bizimodua

FRANTXOA IRIGOIEN

«Etxean sua dugu;
ahal dena salbatu
behar da»

LITERATURA

Eman Bakia Baita
kluba argitaletxe
izateko bidean

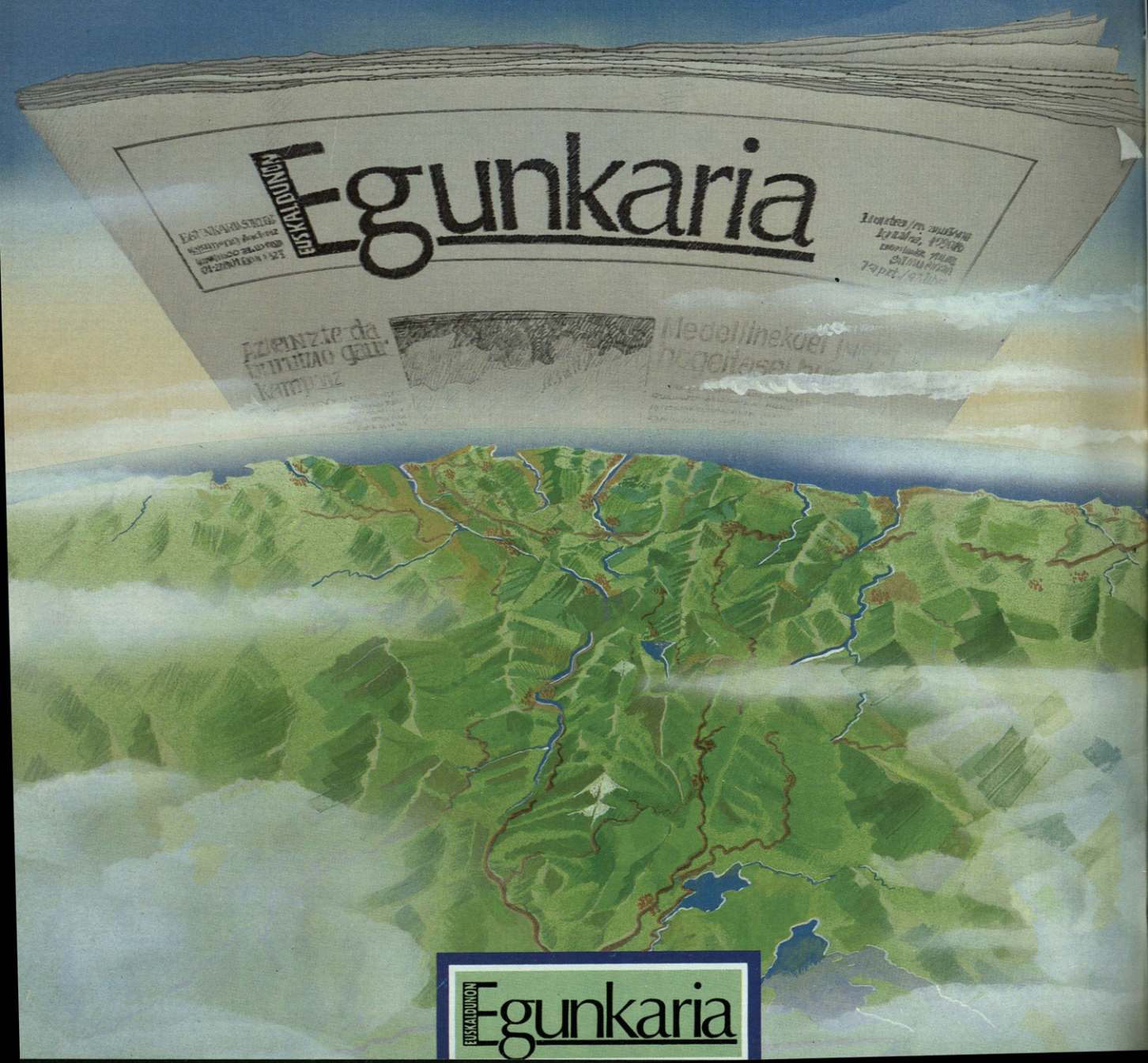
ENERGIA BERRIGARRIEN GARAIA IRITSI DA

«EGUNKARIA»REN TRENAK BI URTE BETE DITU ABIADURA HANDIAN

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Ohitura zaharrak gizon berrien mahainguruan

JOAN den astean gizon berriaren gainean hitz egiteko antolatutako mahainguruan ondorio garbia atera zuten partaideek eta ARGIAk ere: edozein gauza izan liteke gizon berria mahaingurua jarrera guztiz harro bezain lotsagarriaz eten zuten ertzainak salbu.

Gertaerak hamar t'erdiak aldera hasi ziren. Lasarteko Industrialdeko areto batera bildu genituen Hasier Etxebarria, Fernando Villadangos, Xabier Odriozola eta Xabier Laka; haiekin batera Myriam Gartzia kaze-taria, Aitor Bayo argazkilaria eta Villadango-sen lagun bat. Hartara, Industrialdeko arduraduna den Kepa Anabitarteri eskatu zitzaion aretoa erabiltzeko baimena eta bertako giltzak.

Aretoko alarma ez zen kendu eta, aretora sartzean jo egin zuen. Berehala etorri ziren ertzainak haren ikertzera. Ertzainek ezin ulertu ordea, hamaika aldiz azaldu zitzairen. Entendimendu lotukoak. Alferrik aretoa-ren arduradunaren izen eta telefonoa ematea alarman ezer ez zela baieztatu zezaten. Ezin izan zuten ententitu, edo ez zuten nahi izan zehazkiago, han zeuden kazetariak lanean ari zirela, nahiz eta hauek baimen eta paperak garbi asko erakutsi eta dena beren ardurapean hartu. Xabier Lakak ez zien

karneta erakutsi nahi. horretarako arrazoirik ez zuelako ikusten. eta Andoaingo basera eramane zuten; baina erne, han zeuden bi emakumezkoak ere ez ziren identifikatu. haiei ez baitzieten eskatu ere egin. Ez ziren susmagarriak non-bait.

Xabier zeramatela argazkilariak atxilo-ketaren argazkiak atera eta ertzainek debekatu egin nahi izan zioten, nahiz eta honek argazkilari eta kazetari grafiko baimenak erakutsi eta mila aldiz esan bera lanean ari zela. Gauzak honela, argazkilariari kamararen ordain agiria eskatu zioten, bestela Andoaingo Ertzaintzaren egoitzara aurkeztu beharko zuela esanez, kamararen paperak erakutsiz. Honen ondoren, eta gustora geratu ez zirela, karretearen ordain agiria ere eskatu zioten, bai bata eta bestea, aurkakoa frogatu artean, lapurtuak izan zitezkeela-koan. Aluzinantea. Argazki karretearen eramane zuten azkenez adierazpen askatasuna zer axola zaien argi erakutsiz.

07531 eta 08112 agenteak Xabier Laka eramaten. Argazkiaren kalitatea karretearen belatzen saiatzeari zor zaio.

Arrazoiei kasurik ez diete egiten, ordea, jaramon handia egiten diote jerarkia eta diziplinari. Mahaingurua gidatzen zuen ARGIAko kazetariak, bien bitartean, Andoaingo Ertzaintzako buruekin telefonoz hitz egin, gertatutakoa azaldu eta handik bost minutura atzera etorri ziren Xabier Laka-rekin —artearen karneta erakutsi gabe—, eta argazki karretearekin. Hori bai, karretearen belatzen saiatuta (ez zuten lortu, horretarako ere baldarrak). Bigarren etorrera, imajina dezakezuenez, desberdina izan zen: burumakur zetozen, lehen *Legea ni naiz* moduan ibilitakoak.

Hau guztia erdaraz, euskaraz hitz egitean *yo contigo no hablo porque ya veo que no te quieres entender* erantzun baitzuen 07414 agenteak, eta besteak, euskaraz omen zekien 07531 agenteak, gure ahoskerari erreparatuta erabaki baitzuen erdaraz mintzatzea. Beraz, euskaraz hitzegiteagatik ere gaizkile eta erruduntzat jo gintuzten.

ARGIAtik gogor salatu nahi dugu ertzain hauen jokabidea, harrokeria osoz lanean dihardutenak zapuztera datozenak. ARGIAk deitutako eta lanera etortitako pertsonak iraindu, gaizkiletzat tratatu eta kazetaritza lanean zihardutenei euren lana egiten eragotzi zieten. Ez dituzte horrela-koetan frogatu, bideo eta parafernaliak publikoki erakutsiko.

Guk, irakurleek ikusi zuten moduan, lana egin besterik ez genuen nahi, gizon berriaz hitz egin, ez hiltzen ez diren ohitura zaharrez.

H I R U G A R R E N B E G I A

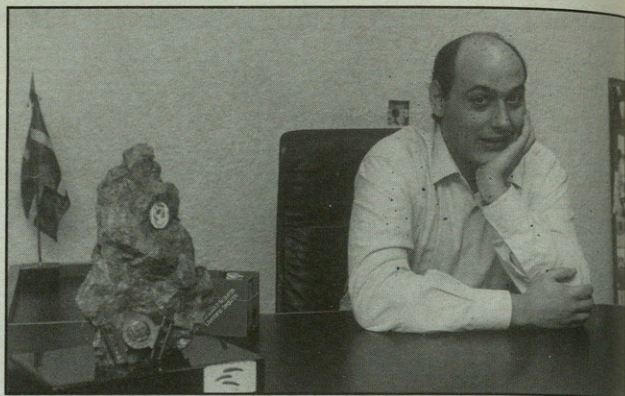
Harrelsonen oinordekoak

GIZON berriarena komentatzeko asmoa izan, eta *madelman berrien* azken epopeiak kontatu behar. Pentsatzekoa zen horien artean motzen bat edo beste aterako zela, baina lehengoan Industrialdera etorri zirenak paralinpi-koetako errekor guztiak gaunditzeko moduan daude. Hauek, zalantzarik gabe, arazoak izan zituzten umetan, aitzak egurtzen zituen edo... Clint Eastwooden azkena ikusita azalduko ziren, beren artean *maltzur* pentsatuta gaizkile koadrila harrapatuko zutela. Jende susmagarria topatu zuten, kamarak eta grabagailuekin dabiltzanetakoak. Azkarrak mutilak, oso azkarrak. Poliglota gainera, parekoaren ahoskeraren arabera *asmoak* igertzen dituztenetakoak. Argazkilariak karretearen ez ziola eman nahi eta faktura ez zion ba eskatu 08112ak. Lapurtutakoa ez zela frogatu behar. Putz egin arazi ote zieten beraiei basera iristean?

M I K E L E L O R Z A

ARGIA

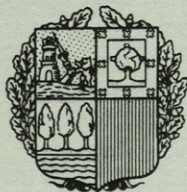
- 7.** Politika kronika. GARBINE UBEDA.
- 8.** Ertzainen ordezkaritza sindikala hamar urte eta gero konpontzeaz. AITZIBER YARZA.
- 12.** Politika ttantaka.
- 14.** Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.
- 16.** El Salvadorreko etorkizuna komunitate berrien esku. XABIER LETONA.
- 20.** Nazioartea ttantaka.
- 22.** Egunkariaren trena, geltokirik gabeko martxan. ALBERTO IRAZU.
- 26.** DOSIERRA: Energia berrigarrien txanda iritsi da. AMAGOIA IBAN.
- 34.** Frantxoa Irigoien: «Euskal kulturak, nahi ala ez, herrikoitasun bat galdu du». IXABEL ETXEBERRIA.
- 39.** Irakasle kaleratuen arazoa konpontzeko lehen urratsa ezarri da. Funtzionari ala intsumiso. MYRIAM GARTZIA.
- 42.** Kultura Kronika. J.J. PETRIKORENA.
- 44.** Rogelio Ibañez, Pariseko Euskal Kultur Bidean zentroko zuzendaria. «Euskal kultura Europara zabaltzeko eta besteen mailara jaso beharrean gaude». J.J. PETRIKORENA.
- 46.** «Frango funts», Danba taldeak indar askorekin dakarren disko berria. PATXI GAZTELUMENDI.
- 48.** Emak Bakia Baita, izen ezagunek osatutako kritikarako klubak. PATXI SARRIEGI.
- 51.** Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
- 52.** Kultura Agenda.
- 54.** Argitalpenak.
- 56.** Kultura Ttamtaka.
- 58.** Aukeran.
- 66.** Politikariak eta sinesgarritasuna. LUIS Mª BARANDIARAN.

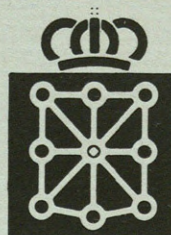
POLITIKA: Ertzaintzaren hamargarren urteurrena bete den honetan, oraindik ere sindikatuen egoera normaldu gabe dago. Otsaileko bigarren erdialdean burutuko dira lehenengo aldiz Ertzaintzan hauteskunde sindikalak. Gaur egun lau sindikatu dute ordezkaritza, afiliatu kopurua eta Barne Sailaren iritzien arabera, baina otsailean jakingo da zein den sindikatu bakoitzaren benetako ordezkaritza./8

EL SALVADOR: Iragan da urtebete jada gobernuak eta FMLNk, New Yorken, suten sinatu eta bake prozesuaren oinarriak finkatu zituztenetik. Haien ondorioz, gerrilariak armak uzten ari dira apurka. Fusilaren ordezkari eramateko garai desiatua heldu zaie jada. Komunitateak eraiki dituzte El Salvador osoan eta, haietan, lurra eta gizarte berriaren esperantza aldi beretan lantzen dituzte./16

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

FRANTXOA IRIGOIEN: Gizon hau definitzekotan, nekazaria dela esan beharko litzateke lehenik, eta gero kantaria eta kultur munduko edozeren maitalea dela. Baina Ainhize-Monjolosen daukan baserrira joandakoan, bildots artean topo egin genuen berarekin. Iparraldeko nekazarien bozeramale, anaiarekin batera ezaguna den kantaria... Arlo asko ukitzen ditu Irigoienek guretzat./**34**

DOSIERRA: Energia iturriak agortzen ari zaizkigula ez da berria. Ezta energia aurrezten ez dakigula ere. Baina denborarekin, arazoari itenbideak aurkitzeko asmoz, Euskal Herria ari dira energia berrigarrien erabilpenerako sareen lehen urratsak. Garai bateko energia alternatiboen oinordekoak, argia, eguzkia eta ura ditugu iturri baliagarrienak. Erakundeak ere hasiak dira lanean./**26**

LITERATURA: Durangoko Azokan aurkeztu zituen bere lehen lanak Emak Bakia Baita sortu berri den taldeak. «Garziarena» izeneko orri hilabetekaria, itzulpenak eta diskoak argitaratzen jardungo duen klub hau, Bernardo Atxaga, Joxemari Iturralde, Ruper Ordorika, Xabier Muguruza eta Maria Garikanok osatzen dute, besteak beste. Gaur egungo kultura kontrolatutik eta babes ofizialak erakutsitako bidetik kanpo aritzea da talde honen asmoa./**48**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam Garcia, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrión, Ixiar Rozas, Iñigo Herce, Ander Usabiaga.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Gohi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Xabier Mendiguren, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Punttuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uri, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Iñaki Zarata, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

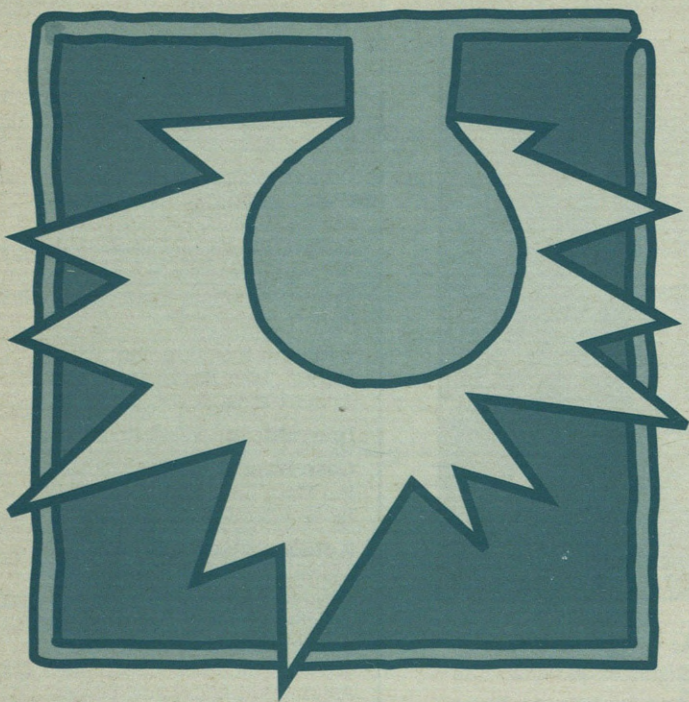
Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria, 114 Postakutxa Bilbo, Iratxe Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63, (948) 17 80 78

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

asteroko **ARGIA**

ARGIA: Industrialdea 1-2. Lasarte-Oria 20160.
Telefonoa: 943-371545 / Faxe: 943-361048

**Harpidedun berriei
Olentzero aurreratuko zaie**

**Egin zaitez
harpidedun, eta
EGUTEGIA
dohain jasoko duzu**

ARGIAREN HARPIDEDUN
IZAN NAHI DUT

(astekariarena eta
urtekariarena)

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

TELEFONOA

HERRIA.....

PROBINTZIA.....

BANKU edo AURREZKI KUTXA.
.....

SUKURTSALA

KONTU KORRONTEAREN Zka.
.....

SINADURA

Harpidetza Sariak: (48 ale eta urtekaria)

Hego Euskal Herria: 10.300 pzta.

Ipar Euskal Herria: 685 libera.

Estatu espainiarra: 10.300 pzta.

Beste atzerriak: 13.450 pzta.

Airez: 21.300 pzta.

Familia nazionalista ardi beltzaren beharrean

JASATEN dugun krisi ekonomikoak bazterrak lehertaraziko ditu. Historiak sortutako laguntasun loturak ere lasatzen hasi dira eta urratuko ez direnik ezin esan. EAJk ezin baditu ELA kide zaharrentzako kritikak kiskali gabe entzun, krisiari aurre egiteko modu bakarra elkarren ondoan bilduta borrokatu behar dela dioten hitzak hutsalak dira. Baina, Alberto Surio «El Diario Vasco» egunkariko kronistari jaramon eginez gero, «maitasun-gorrito sindromeak inola familiaren arteko haustura traumatikorik» ekarriko ez badu, eta ELAkoen iritzia jarraiki, deklarazio gudar ekingo ez bazaio, sindikatuaren egungo buruzagitzak egungorri dauka. Familia nazionalistak ardi beltzaren beharra izango du aurki.

ELAkoen kritikek ederki ospinduta dute burukideen burukidea eta konpainia. Ekonomiaren zapuztea bezalako gai mikatz baten aurrean lide-razgorik ez dutela ozen esateak EA-Jren hegemonia proiektua kolokan jar lezake erraz. Arzalluztarrek samurtasunik ez dute izango, gainera, sindikatuaren kritikak maiz EA-EUE-ren planteamentuekin bat datozelarik, mamuak ikusten hasiak baldin badira.

Maitasun-gorrito sindromeak ez du familia hautsiko, eta beraz, errudunik aurkituko dute orain arte elkarri emandako zaplaztekoak arrazoi-tzeko. Jose Elorrietak enbarazu egiten die. Eta adituei haserrealdi hau ez bazaie PSOE eta UGTren arteko di-bortzioaren ispilua iruditzen, seinale ELAko idazkari nagusia zuri izatetik

beltzik beltzena izan dadin kondena-tuko dutela.

AURREKONTUAK eztabaida-tzen direneko Gasteizko Legebiltza-rreko plenoak ere modu batera edo bestera maitasun-gorrito sindrome baten adierazgarri izan daitezkeen gisan, krisiari aurre egiteko seriotasun-ik ez dute erakutsi oraindik.

NAFARROAKO Gobernu-ko le-hendakariak ere krisi kontuak aipatu zituen Madril-en Club Siglo XXIko hitzaldian. Krisi ekonomiko kontuak ezezik baita krisi moral kontuak ere. Madrileko politikari lotuak direnak, hatz txikia belarrietako zuloetan sartu eta eraginez irten ziren bertatik. Batzuek, muturra okertuta, belarrien astinaldiari uzteke izanen dira oraindik. Hemengoentzat ordea, mota guztie-tako krisien inguruko burutazioek

baino argizari gehiago sortu du Allik nazionalismoaren gainean darabilen asmoak. Datorren kongresurako Juan Cruz Alli, Jaime Ignacio del Burgo eta Alfredo Jaimeren eskutik helduko den ponentzia kontuan izango omen da UPN erregionalista edota nazionalista izan behar ote duen ez-tabaida.

Juan Cruz Alliren harrokeriari are-rioak azaldu zaizkio boterera heldu zenetik. Dena den, bere planteamen-tu ororen kontra plazaratzen zaizkion protestei —baita UPNtik bertatik egindako zorrotzeneri ere— aurre egiteko modua ikusirik, jarraitzaile mutu ugari duela dirudi. Mutuak bai-na ez gorrak. Txapela hain gogoko duen lehendakari hau irabazlearen euforia saltzen hasia da, UPNren kongresurako bi hilabetetik gora falta izanda ere. Gero gerokoak.

Garbiñe Ubeda

Otsaila erdialdera burutuko dira lehenengo hauteskunde sindikalak

Ertzainen ordezkaritza sindikala hamar urte eta gero konpontzean

Sindikatuak Ertzaintzaren barnean badituzte hainbat ordezkari, baina hauek ez dira botoen bidez aukeratuak izan, hamar urte igaro baitira hauteskunde sindikalak egin gabe. Honek, Ertzaintza arlo honetan normaldu gabe egotea ekarri du eta konpontzeke dauden arazoak ez dira gutxi. Lasterrean burutuko diren hauteskundeek egoera normaltzen lagun dezakete.

HAMAR urte bete berriak dira Ertzaintza sortu zenetik. Hala ere, Ertzaintzaren barnean ez dira oraindik hauteskunde sindikalak burutu, hauek arautzeko legerik orain arte ez baitzegoen.

Uztailaren 17an, Euskal Polizia Legea onartu zenean, hauteskunde hauek egiteko bidea ireki zen, eta hauteskundeak data guztiz zehaztuta ez badago ere, otsailaren bigarren erdialdean burutuko dira.

Hauteskunde sindikalak egin ez badira ere, hainbat sindikatuk ordezkariak dituzte Barne Sailarekin negoziatzeko orduan. Gaur egun, mahai negoziatzailean lau sindikatuk dute ordezkaritza; ELA, ERNE, UGT eta CCOO. Hala ere, guztiek ez dute tratu bera Barne

Sailaren aldetik. Barne Sailak ERNE eta ELAk ertzain gehienek ordezkariatzat hartzen ditu. Ondorioz, CCOO sindikatuak kexu da. CCOO-Ertzaintza sindikatuko arduradun nagusia den Gaizka Legarretak, hauteskundeak burutu bitartean ordezkariatzat neurtzeko, orokorrean funtzionarien artean sindikatuek duten ordezkariatzak kontuan hartzea proposatzen du, eta ez Ertzaintzako afiliatu kopurua. Ordezkariatzak garrantzi handia du, honen arabera banatzen baitira sindikatu

bakoitzak har ditzazkeen orduak. CCOOk berdintasuna eskatzen du hauteskundeak prestatu ahal izateko.

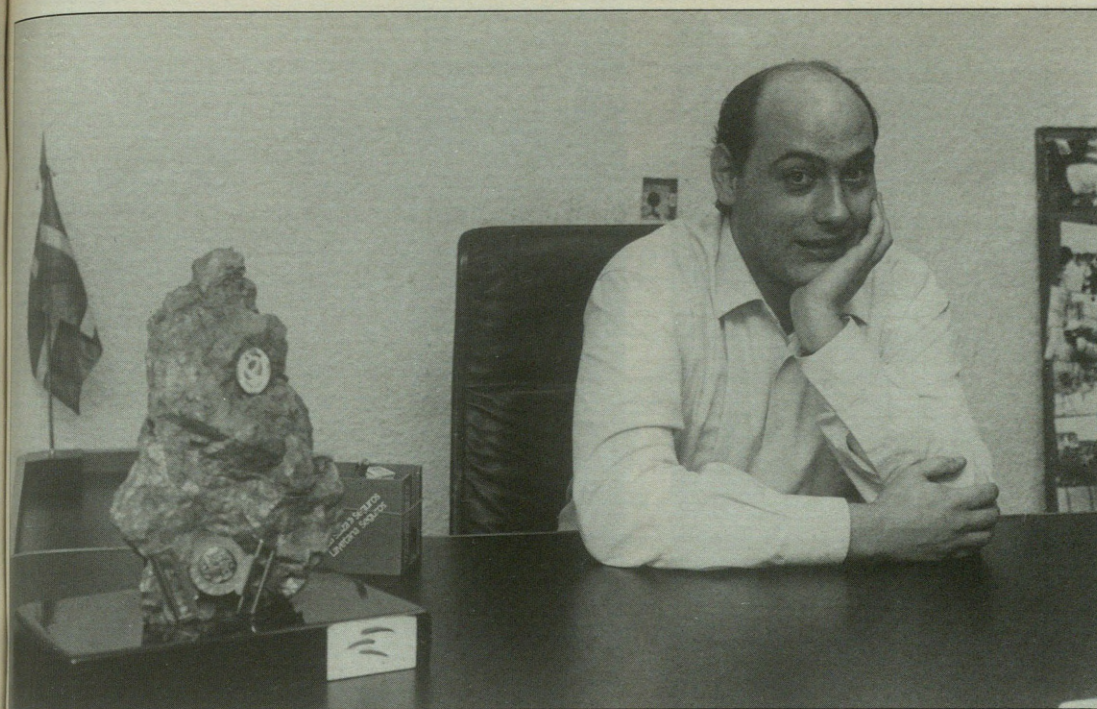
Hasia da Ertzaintzako sindikatuen artean boterea lortzeko lehia eta hau sindikatuek bata bestearen aurka esandako hitzetan nabari da. ERNE da Ertzaintza barnean lanean hasi zen lehen sindikatuak, ofizialki 1984ean eratu zen. Gaur egun, lau liberatutako lan egiten dute bertan eta ELAekin batera sindikaturik indartsuena bezala ikusten da. Iñaki

Castro sindikatuko idazkari nagusiak adierazi digunez 1.300 afiliatu ditu. Hasiera batean klase sindikatuek Ertzaintzaren barnean tokirik izango ote zuten oso argi ez bazegoen ere -Espainiako Polizian sindikatu korporatiboek soilik dute ordezkariatzak izateko ahalmena- azkenean, legeak onartu zituen. Ondorioz, ELA, UGT eta CCOO sortu ziren Ertzaintzan.

ERNE baino apur bat beranduago sortu zen ELA eta gaur egun zazpi liberatu ditu. Afiliatuei dagokienez, Kepa Gonzalez ELA-Ertzaintzako arduradunak ez du kopuru zehatzik eman nahi izan, baina ertzainen % 50 inguru direla azaldu digu. Gaur egun, ertzainen kopurua 5.200 ingurukoa da.

CCOO 1988tik, hiru urtean zehar, ERNE barnean sartuta egon da bien artean lortu zuten akordioa dela medio. Orain dela urte t'erdia akordio hori apurtu eta CCOO-Ertzaintza sortu zen. Honen arrazoi gisa ERNEk izaera errebindikatiboa gal-

■ Gaur egun ertzainen ordezkariak ELA, ERNE, UGT eta CCOO dira, baina hauteskundeak erabakiko dute bakoitzaren benetako ordezkariatzak maila ●

ERNE
sindikatu da
Ertzaintza
mailan soilik
lan egiten duen
sindikatu
bakarra. Duela
hilabete
idazkari
nagusia ren
aldaketa eman
zen sindikatu
barneko
arazoak direla
eta. Gaur
egungo idazkari
nagusia Iñaki
Castro da.

du izana aipatu digute
CCOOko ordezkariak.
Guztiz liberaturiko jenderik
ez du, baina bi pertsonak
dihardute sindikatuarentzat
lanean. Afiliatuen kopuruari
dagokionez, ez dute inola
ere daturik eman nahi, bai-
na Barne Sailak uste duena
baino gehiago direla esa-
tean ez du zalantzarik izan.
UGT-Ertzaintza 1989 in-
guruan sortu zen eta Barne
Sailak ordezkariak onartze-
ko zailtasun handiak izan
zirela azaldu digu, Felipe

Oria ordezkariak. Ez du li-
beraturik, baina sindika-
tuaren egiturak momentu
honetan, hauteskundeak di-
rela eta, bi pertsona lanean
edukitzeko ahalmena ematen
die. Dagoen lanaren
arabera hartzen dituzte or-
duak. Afiliatu kopuruari
dagokionez, ertzainen % 10
inguru ordezkatzan dutela
adierazi digu Felipe Oriak.

Sindikatuak, elkarren ar-
teko harremanak aipatzera-
koan, zenbait gaitan onak
direla azaldu badute ere, bat

bestearen aurka aritzeko ez
dute inolako beldurrik. Bes-
te sindikatu guztiek ERNE
kritikatzen dute Ertzaintza-
ren barnekoa bakarrik izan-
ez indarrik ez duelako.
ELAko Kepa Gonzalezek
*«honek Ertzaintza euskal
gizartean integraturik ja-
rraitzen ez duela lagun-
tzen»* adierazi digu. Felipe
Oriak, berriz, indar kontuak
aipatu ditu, federazio baten
barnean egoteko arrazoi gi-
sa. Felipe Oriak hasieran
ERNE sindikatuko kidea

zen, baina hau utzi eta
UGT-Ertzaintza sortzen ibili
zen, klase sindikatu bat
egokiagoa delakoan. ER-
NEk, berriz, federazio baten
barnean egoteak Ertzainen
arazoak sakonki aztertze-
ko aukera ez diela ematen
azaldu digu.

ELA sindikatuak ere kriti-
ka gogorak jasan ditu, eta
bai ERNE, bai CCOO eta
baita UGTk ere Barne Sai-
laren laguntzarik gehien ja-
so izana leporatu diote.

Elkarren arteko gora-

ERNE, zatiketaren mamu zaharraren itzalean

ERTZAINZAREN ere-
muan soilik aritzen den
sindikatu bakarra da ER-
NE, eta aldi berean tirabira
ezagun eta ugarien izan
dituena ere bada. Hasiera
batean klandestinitatea n
ibili zen 1984ean legeztat-
ua izan zen arte.

ERNEko buruek egun
onartzen ez badute ere,
beste sindikatu guztiek
hasierako errebindikazio
kutsua galdu izana lepo-

ratu diote. Hau horrela
izan edo ez, ERNEk izan
dituen arazoak argiak dira.

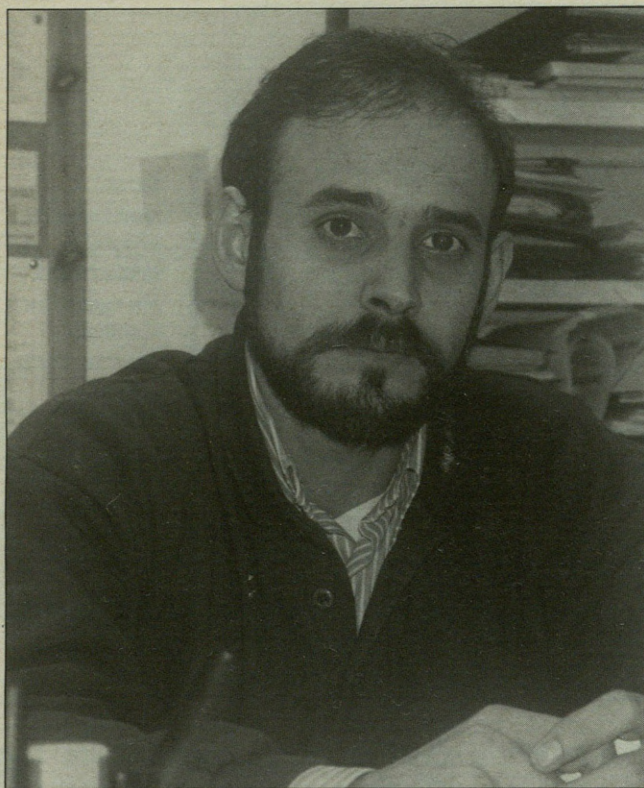
1989ko hasieran burutu
zen lehenengo kongre-
suan etorri ziren ERNEk
gaur egun arte ezagutu di-
tuen unerik latzenak. Ga-
rai hartan Gonzalo Duo
zen idazkari nagusia, eta
berak eta ERNEko beste
kide batzuek ESAN sindi-
katua eratu zuten, beste
sektoreari Barne Sailaren

ingurukoak izatea lepora-
tuz. Banaketa hau gogorra
izan zen ERNERentzat.

Garai hartatik duela hi-
labetera arte Joseba Go-
mez izan da idazkari na-
gusia. Duela hilabete bat-
batean postutik bota zuten
sindikatuaren bi tendentzia
zeudela esanez eginiko
adierazpenak direla eta.
Adierazpen hauen atzean
sindikatuaren zuzendari-
tzak, hauteskundearen ata-

rian arazoak sortu nahian
zerbait edo norbait da-
goela uste du. Joseba Go-
mek dio bera kaleratu
dutenek sindikatu ez
dutela ordezkatzan.

Bigarren zatiketa baten
aurrean egon gaitezke,
baina orain arteko bila-
kaerak ez du horrela azal-
du eta ez dirudi zatiketarik
gertatuko denik, gaurdai-
no Joseba Gomezek soilik
utzi baitu bere postua.

CCOOko Gaizka Legarretak hauteskundeak egin bitartean sindikatuen arteko berdintasuna eskatzen du. Barne Sailak ELAren aldeko jokaera duela salatzen beste sindikatuek, hala ere Kepa Gonzalez ordezkariak ezezkioa dio.

beherak eta historia alde batera utziz, hainbat arazo aipatu behar dira Ertzaintzari buruz hitz egitean.

Ertzaintzaren bilakaera ikusirik, sindikatu bakoitzak zer nolako Ertzaintza nahi duen aztertzea garrantzitsua gerta daiteke. Sindikatuek proposatzen duten Ertzaintza, zibila, integratua, herritik hurbil dagoena eta euskalduna da, puntu nagusienak aipatzekotan. Hala ere, honetan ere ez dago adostasunik. UGTk argi ikusten du Ertzaintza zibila izan behar dela eta gaur egungo egitura guztiz militarra dela, izpiritua ez da zibila. ELAko ordezkariak

berriz, «Ertzaintza zibila izan behar da, hala ere, ez dago inongo arrazoirik gaur egun ere zibila ez dela pentsatzeko» azaldu digu. ERNEk ere gaur egungo Ertzaintza guztiz aldatu nahi du eta Ertzaintzaren politizazioa erabat baztertu. CCOO ere Euskal Polizia Legeak proposatzen duen Ertzaintza motaren aurka agertu da.

Agintariak aukeratutako postuak

Ertzaintzan gaur egun bizi den beste arazo sakona, agintari politikoen aukera-

turiko postuen ugaritasuna da, azterketarik egin gabe sartu den jendea. Gaur egun Ertzaintzako postu ugari horrelakoak dira, eta honen aurka azaldu dira sindikatuek. Euskal Polizia Legeak % 10 horrelakoak izango direla agertzen du eta hau ere gehiegizkoa iruditzen zaie sindikatuari. ERNEko Iñaki Castrok bere jokaera garbi azaldu du: «Honek Ertzaintzaren politizazio izugarria dakar eta ELAk ez du bonen aurka ezer egiten afiliatu asko baten artean dituelako». Euskal Polizia Legeari dagokionez, CCOO izan zen aurka azaldu zen bakarra, besteak beste, lege honen arabera sindikatuen afiliatuen zerrendak eman behar direlako, eta ez daude inola ere prest. Beste hiru sindikatuak legearekin orokorrean ados daude, hala ere, nolabaiteko hutsuneak ikusten dituzte.

Aztertu dugun azken arazoa, Ertzaintzak terrorismoaren aurkako borrokan bete beharreko papera izan da. Guztiek azaldu dute Ertzaintzak legea bete behar duela. Hala ere, Iñaki Castrok azaldu digu konponbideak elkarriketa izan behar duela eta ez poliziala.

Sindikatuen mundu oraindik ere jorratzeke dago Ertzaintzaren barruan, hamar urtean hauteskunde sindikalak egon ez izanako eragin handia izan bait du. Gaur egun arte Barne Sailak sindikatuarekin hitz egiten zuen, baina ez zuen oinarri finkorik bakoitzaren indarra neurtu ahal izateko eta honek nolabaiteko askatasuna ere eman dio. Hemendik aurrera ikusi ahal izango da sindikatuek zer nolako eragina izango duten Barne Sailean.

Aitziber Yarza

Agintari politikoen aukeraturiko postuen ugaritasuna da gaur egun Ertzaintzaren barnean bizi den arazo larrienetako bat

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerrexe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa Ibilbidea, 37
ZARAUTZ

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Eliceagi kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jaletxearen atzean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

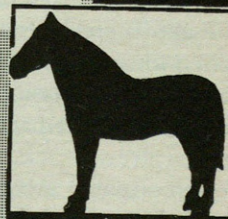

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

E Z P A L A K

■ NAFARROAKO IU-N IKUSPEGI EZBERDINAK DAUDE EAE-RI BURUZ

BURUTU berria da Nafarroako Izquierda Unida taldearen hirugarren biltzarra. Bertan hainbat gai jorratu dira, IU alderdi politikoa bilakatzearen auzia esate baterako. Hala ere, kale-ratu diren iritzien artean aipagarriena Euskal Elkarte Autonomoa eta Nafarroaren arteko harremanei buruzkoa izan da.

Txosten ofizialak 2. biltzarrean plazaratutako ideie eusten dio, Euskal Elkarte Autonomikoarekiko hurbilketaren defendatuz, baina gaur egungo estatusa mantenduz. Paco Jimenezek, berriz, aurkeztu duen txosten alternatiboan «Euskal Herri demokratiko eta sazialistaz» hitz egiten du eta bi elkarrekin konfederazioa proposatzen du. Jimenezek azaldu zuenez, «ez gara abertzaleak, baina arazo nazionala

aurrean badugu, ezin dugu itsuarena egin». Bestetik, Nafarroa eta EAEko unibertsitate publikoen bategitea eta euskararen ofizialtasuna eskatzen du Jimenezek.

■ SALTO DEL NEGROKO PRESOEK GOSE GREBA UTZI DUTE

URTE honetako hirugarren gose grebari ekin zioten Salto del Negroko euskal preso politikoek. Gose greba bertan behera utzi dute espetxeko zuzendari aldaketa dela eta. Aldaketa hau dela medio espetxearen zuzendaritza utzik geratu da oraingoz. Preso politikoek azaldu zuten, «ez dakigu zuzendari berriak noiz beteko duen bere postua eta gu ez gara indarra galtzeko jarri nahi diguten joko bontetan sartuko. Oraindik ere egoera gogorrak jasan beharko ditugu».

■ GEORGE AGERRE PRESOA OSASUN EGOERA LARRIAN

JOAN den azaroaren 30ean Ezpeletan Izaskun Recalderekin batera atxilotua izan zen George Agerre egoera larrian dago. Agerre bihotz ebakuntza bat egiteko zain zegoen atxilotua izan zenean eta bitartean sendagai batzuk hartzen zituen. Baina, atxilotua izan zenean sendagaiak kendu zizkioten eta bere egoera asko larriagotu zen. Bere abokatuak, ebakuntzaren zantza dagoen bitartean preso ospitale batera eramatea eskatu du.

«Abertzaleek HB gidatzen duten egunean, Euskal Herriaren bakea posible izango da».

Joseba Egibar, EAJko EBBeko bozeramailea. Diario Vasco, 92-XII-4

«Espainia Europa da gero eta gehiago, eta zentzu horretan EAE Espainia da gero eta gehiago».

Fernando Buesa, Arabako PSE-PSOeko idazkari nagusia. Egunkaria, 92-XII-5

«Gobernuak gure eskubide historikoei eraso egin die. Autonomia autogobernu gisa ulertzen dugunontzat mingarria da Estatuaren jarrera».

Juan Cruz Alli, Nafarroako lehendakaria. Egunkaria, 92-XII-4

«Gizarteak ez dio ETari barkatu behar, baina bai bere militanteei. Estatuak ez du ETarekin negoziatu behar, baina bai bere presoekin».

Kepa Aulestia, EUEko parlamentaria. Deia, 92-XII-4

G O R D E T Z E K O A K

AMAIERARIK GABEKO AUTOBIDEAREN AUZIA

BERRIRO ere piztu da autobidearen arazoa Aduna eta Billabona artean gertaturiko zenbait arazo direla eta. Hainbat talde ekologistak salatu dute kalte handiak sortzen ari direla ingurunean. Ingurugiro Sailak ingurugiroa kalte handiak jasaten ari dela adierazi bazuen ere, kalte hauek autobidearen lanak geldiarazteko bezain handiak ez direla gaineratu zuen.

K A R T A J O K O A N

enbido...

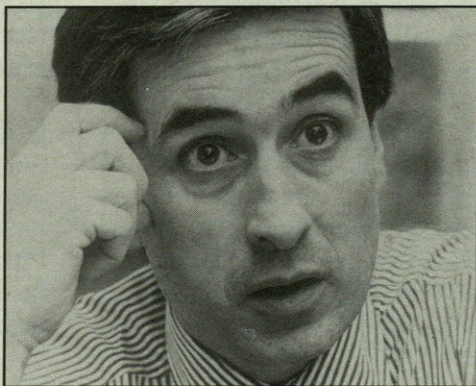
...ordago!

«Allik ez ditu bere pausoak neurtu eta ez da beraien botoemaileei leiala izan. Azken aldian atzerapausoak eman ditu, baina noski Allik pauso bat atzera eta bi aurrera ematen ditu».

Alfonso Ussia, idazlea.
Diario de Navarra, 92-XII-7

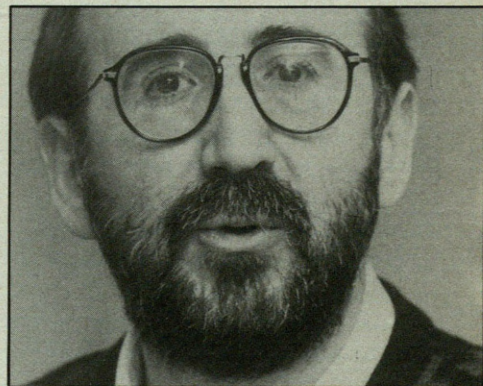
«Gaur egun kontzertu ekonomikoa ez da lehen zen gauza bera, eta alderdi abertzaleek beraien jokaera aldatu beharko dute. Hau gertatzen ez bada azak ere kanpotik ekarri beharko ditugu».

Jose Luis Elkoro, HBko
Mahai Nazionalako kidea.
Egin, 92-XII-6

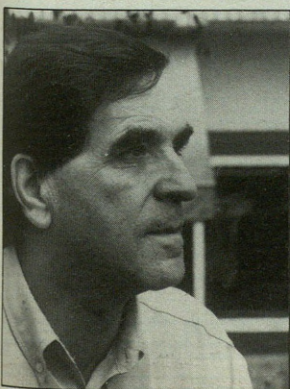
RAMON JAUREGI

PSE-PSOEk hainbat ekitaldi burutu zituen Espainian Konstituzioa onartu zenetik hamalau urte bete zirelako. Hauetan R. Jauregi eta Jose Antonio Agiriano aritu ziren eta biak ere oso hitz gogorak izan zituzten alderdi abertzaleentzat. Jauregiren ustez, «abertzaleek Konstituzioaren aurrean duten politika bikoitza amaitzeko ordua iritsi da; eta behingoz berain 'perestroika' egin dezaten, era bonetan konstituzionaltasunaren kulturaren sar daitezten». Alderdi abertzaleak «datozen hauteskunde orokorretan herritarrei autodeterminazioa eskatzen dietenean Espainiatik bereiztea esan nahi duela azaldu eta esan dezatela zer herri mota egin nahi duten, zein proiektu politiko eta ekonomikorekin», garbi azaltzeko eskatu zien ●

TASIO ERKIZIA

EA eta HBko kideek berehala erantzun zieten PSOEkoek esandakoei. Tasio Erkizia HBren aldetik, «PSOEkoak guztiz irigarri» geratzen ari direla azalduz. Mahai Nazionalako kideak adierazi zuenez, «PSOEk badaki hauteskundeetan bere etsairik nagusia, aukera politikoa alde batera utzita, subiranotasuna duen herri bat izateko euskaldunen nabia dela. Horregatik urduri jartzen dira». Jauregiren adierazpenak «bere eta bere alderdian Euskal Herrian abertzaletasunaren igoerak sortzen duen urduritasunaren adierazgarri dira. Honek beraien aukera espainolistaren jaitziera ekarriko bailuke». Erkizia gaineratu zuenez, Jauregik Euskal Herriarentzat arbuiazen duena, Espainiarentzat indar guztiz defendatzen du ●

Suitzarrek ere ezetza

URTEBETE dela, Maastricht Holandako herriska ezezagun hartan izen bereko akordioak sinatu zirenean europar batasunaren kontu polit hura errealtate bihurtuko zela sinestarazi ziguten. 1992, aurkikuntza baten bostgarren mendeurrenarena izateaz gain, europar batasunaren urte moduan finkatu nahi izan dute batzuk. Baina ez, antza danimarkarrek ez dute europarrak izan nahi, ezta frantses populazioaren ia erdiak eta, are larriago akaso, suitzarrek ere ez. Nola demontre?

Suitzako herritarrek hilaren 6an, erreferendumez, Europako Espazio Ekonomikoari (EEE) emandako ezetza izan da 'europar eraikuntzaren' azken kapitulu latza. 500 urteko tradizio neutralaren ondoren, suitzarrek etorkizuna euren kasa joratu gura dute. EK-kideen artekoak alarma txirrinak berehala jo zuen Edinburgheko atean. Ia 400 milioiko merkatu ekonomikoaren eraikuntzak bere aurkako lehen harrikada jaso zuen.

Zer da kontua baina? «Suitzarrek ez ahal dute ikusten europar eraikuntza ala?», «akaso bakarrik eta isolatuak bizi gura dute betirako?»... Zentzu gutxiko galderak dena den, kontuan hartzen badugu Suitzak bere eragiketa komertzial gehienak EKrekin egiten dituela. Bakarrik ez baina bai bere kasa, hori litzateke suitzarrek esandakoaren interpretazioa hurbilagoa.

Suitzan urtero lauzpabost erreferendum burutzen dira. 50.000 sinadura biltzea nahikoa da erreferenduma deitzeko. EK-ko agintari, politikari eta kazetari askok sistema zaharkitutzat jo izan dute horrenbeste erreferendum deitzen duen hori, horrela ezin baita etorkizuneko edozein politika orokorra ganoraz planteatu. Botereak ezin duela erabakirik hartu alegia. Eta EK-n egonda, demokraziak badu zentzurik? Areago Brusselak gero eta erabaki ahalmen handiagoa duenean eta gure bizimodua bertatik diseinatuko denean? Europako Legebiltzarrak berak ere, behin baino

gehiagotan salatu du EKren defizit demokratikoa. Dena den, Suitzako oraindik ikusteke dago, EEE osatzeko ezetza atera bada ere, eta hango erreferendum kopurua ezaguta ezin esan hurrengoan kontrakorik aterako ez denik.

Erreferendumak, dena den, agerian utzi du Suitzako bi komunitate garrantzitsuenen —frantses eta aleman hiztunak— arteko zanga. Frantsesak EEEn baietza bozkatu zuen, eta alemanak ezetza. Ikusi behar aurrerantzean honek zer ekar dezakeen, baina urteetako oreka apurta eta bigarren Belgika bat ere izan daiteke, nahiz eta bata eta bestearenak ez duten zerikusirik.

EUROPAKO komunitatearen barrura begiratuta ere, 'gera' egoeragero eta nabarmenagoa da. Europako proiektuak ezer batzeko gai ez dela erakusten digu etengabe. Edinburgherako oztupoak ugariak ziren eta bertan oinarri batzuk jarri baziren ere,

Zertara ez gaituzte ohituko estatubatuarrek? Iragan astean Somalian burututako lehorreratzeak enbidia gutxi dio Hollywoodeko filmerik barregarrienari —edo esperpentikoenari— ere. Bushek burututako azken *show*-a izango da seguruenik. Bere kasa egindakoa izan da 'lehorreratze humanitarioa', NBERi ekintzaz informatu bai baina besterik ez. Azkenean bere baimen barik baina bere babesaz joan da. Zer erremedio. Estatubatuar publizitatearen azken kapitulua izan da. Iraken ez zen horrelakorik egin eta Somalian egin badute, jakin dakitelako erresistentziarik ez dela izango da.

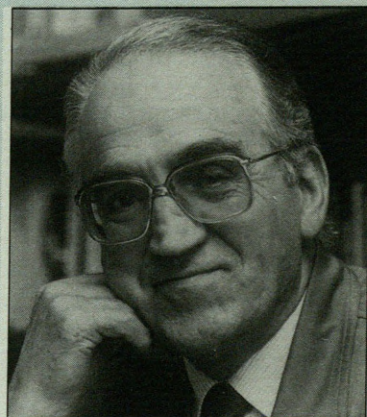

Clintonen lanak

NORANTZ makurtuko ote da, azkenik, Clintonen aukera politika ekonomikoan. Errepublikanoen bidea alde batera utziko duela, ziur gaude. «Estatua ahalik eta txikiena» izan da Reagan eta Bushen esankizuna. Merkatuaren legeak aurrera. Bide zabalak, oztoporik gabeak, berarentzat. Bistan dago errepublikano-liberalen politikak utzi duen ondare beltza.

Zilegi bada, argitasun bat emango dut numeroz: 1990 urtean, langile errenta edo sarrera, 1973 urtekoa baino % 19 beherago zegoen. Sinesgaitza egiten bazait ere, honela da, USAn, azken urteotan pobrezia gero eta hedatuago dago. Desberdintasun latzak zatitu, puskatu, egin du gizartea. Langabezia, pobrezia, desberdintasuna, produktibitate makala. Errepublikanoek uzten duten 'ekonomia errealak' ez du batere aurpegi onik aurkezten.

Egia da, badago arrazoirik 'finantz ekonomian' bertan ere: defizit publikoa, estatuaren zor itzela, interes tipoak goregi. Liberalismo indartsuak, indarrean ia mundu osoan dagoenak, bere legea ezarri du. Merkatuari ez ken askatasunik, finantza garbiak eta sanoak erabil, gobernuek zaindari papera besterik ez egin. Hau da, funtsean, «Estatu ahalik txikiena»-ren dotrina.

GURUTZ ANSOLA

Deustuko Unibertsitateko irakaslea.

CLINTONEK ez dio dotrina horri jarraituko. Baina datorkion ondareari aurre egin beharko dio. Nola, ordea, egin aurre? Zenbait ekonomilari ezagunek, sozialdemokrazia inguruan dabiltzanek, garbiro seinالاتu diote jokabidea Clintoni. Lehendabizikoa arazoa amerikar askoren, pobreenen, bizimodua hobetzea da. Amets hutsa litzateke, horrelakorik, ekonomia osoaren eginkortasuna birrindartu gabe. Azken urteotan errepublikanoek kapital publikoa bazterturik utzi dute. Bultzada eskerga eman behar zaiola diote herri kapitalari. Hots, aldakuntza handiak burutu, bertatik hasi eta bizkor, giza formazioan, azpiegituran, osasun sareetan, teknologizentzuetan. Hori da, hain zuzen, besteak beste, Clinton hautagiak herriari eskaini ziona.

PROGRAMA horren beste aldeko orriak sortzen ditu buruaustak. Nondik atera dirua, non bil baliapideak? Hiru iturri hauetatik zenbat eskuratu dezake? Zenbat, gastu militarrek moztuz? Zenbat, aberatsen errentak zerga bidez murriztuz? Zenbateraino erakar lezake, zorretan, kanpoko dirurik?

Helburu guzti horiei aurre egiteko hain errotua dagoen ortodoxiatik alde egitea eskatuko dio. Jauzi izugarririk ez da izango, eta kanpotik zein alderdi barrutik egingo dizkioten presioak jasan beharko ditu. Erabakiak aurki ikusi ahal izango ditugu. Emankizunak astiroago.

arazo nagusienek hor jarraitzen dute. Britainiar zein danimarkarrak (lehenak gehigo akaso) beldur komunitarioa bere gainetik kendu ezinean dabilta. Hegoaldeko txiroek (Espainia, Portugal, Grezia eta Irlanda) aberatsen laguntza aginduak ezer gutxi balioko duten beldur bizian.

Eta EK barne arazo guzti horiek ezin konponduz ari denean, haren inguruan EKrekin bat egin nahi duten estatu mordoa. Lehen Maastrichtekoa onartu arte, ez zen bazkide berriez berbarik egingo. Orain berba bai baina ez da ezer negoziatuko. Jac-

**Erreferendumak,
dena den, agerian utzi du
Suitzako bi komunitate
garrantzitsuenen
arteko zanga ●**

ques Delors Europako Batzordeko lehendakariak hamabien Europa ezin bada, bestelakoa egin beharko dela ziurtatu zuen tonoz gogorrez. Beste guzti horiengana, pentsatu baino lehenago jo beharko du akaso EK-k?

VENEZUELAN izandako hauteskunde munizipalek, jadanik erreala zen susmoa indartu besterik ez zuten egin: Carlos Andres Perez lehendakariaren gainbehera etengabea. Denbora laburrean bi estatu kolpe aha-lerin, dagoeneko, bere alderdiak (Aliantza Demokratikoak) ere politikaz aldatzen ez badu bere laguntza ukatzeaz mehatxatu du. Zer gehiago behar du mandataria batek dimisiao aurkezteko?

Lukas Martinez

EL Salvadorreko etorkizuna komunitate berrien esku

Lokatzez beteriko bide estu batek banatzen ditu La Sabana eta Coyol komunitateak. El Salvadorren eraikitzen ari den errealitate berriaren etsenplu txiki bat da bertako 70 bihotz, esku eta gogoen batasuna. FMLNren mota honetako 160 komunitate daude El Salvador osoan barreiaturik. Ez dute lan erraza, hemen inork ez du ezer oparitzen eta. Are gutxiago ARENAko ultraeskuin-tiarrek. Baina 12 urte borrokan jardun ondoren, FMLNk ez du ezer salduko.

LA SABANA-COYOL

komunitatea San Vicente departamentuko hegoaldean dugu. Hemen FMLN eta armadaren arteko borroka latzak gertatu ziren eta Gobernuak antolaturiko elite-tropek (Atlatcat, Bracamonte, Belloso...) izugarritzko sarraskiak burutu zituzten populazio zibilaren aurka. EEBBetako kontsei-

lari militarren laguntzaz zehaztutako *lur errautsi* politika zabaldu zen gerri-larien laguntza itotzeko.

Duela zortzi urte sortu zen Cripdes (Desplazatuak Aldeko Kristau Komitea), El Salvadorren ziren milaka desplazatuak erakunde maila bultzatu asmoz. Horrela, 1986an Chalatenango departamenduko San Jose

de las Flores herrian lehenengo komunitatea eraiki zen. Operatibo militar erraldoiak, bonbaketak, lapurretak eta armadaren gehiegikeriak izan dituzte lagun gaur egun arte. Bigarrena Cuscatlaneko El Varillo izenekoa izan zen, urte berekoa. Egun, El Salvadorreko bost erregioetan berrehun inguru dira.

La Sabanako Farabundo Martí Fronteko kanpamentua.

La Sabana-Coyol berri horietakoa da, urtebete besterik ez baitu. Chunchintepaque sumendiko nekazariez hornitu da komunitatea; behin-behineko etxeak eraiki dituzte. Familia bakoitzak lur zati bat baliatzen du bere kontsumorako. Batzarrean erabaki dute alkohola salmenta debekatzea, beraz, dauden bi dendek ez dute garagardorik ere saltzen. Egun, euren ardura handiena departamentuko beste komunitate eta hiri-buruarekin lotzen dituen bidea da, iragan ezinezkoa autobus eta autoentzat. Beraz, goizeko 6.30etatik aurrera arroz-alorretan ez daudenak, konponketa lanetan aritzen dira.

Eskola eta klinika falta, arratsaldeko euri zaparradetan gertatzen diren uholdeak, bero neketsua, eltxo izurriteak, argindar eza, kolera, paludismoa eta abar dira istorioaren itzalak.

ENDko (Demokraziarako Nazio Armada/FMLN) hamaigarren kanpamendua herriaren erdian dago kokaturik; biltzen dituen 180 gerrilari inguru nekazariekin nahasten dira egunero bizitzan. Dagoen arrisku bakarra «salvadorar bategaz maitemintzea denez», arratsaldeko 7etan herriko plazan dagoen telebista pizten dute, eta *compek* presatatu dituzten eserlekuak armaturiko gerrilari eta ume txoez betetzen dira. «El Zorro» dute saiorik gustokoen. Beste batzuk Veniciaren dendan kartetan eta berriketan aritzen dira. Saturninoren etxea ere elkargunea bihurtu da Los Faranbundos herri musika taldea sortu denetik, hantxe egiten baititu talde honek entseiuak.

Hurrengo batzuk, FMLNko kanpamendu honetako komandantea den Giovan-

FMLNren erronka

ASKAPEN Nazonalerako Farabundo Martí Fronteak duen erronka ez da makala. Akordioek adierazten dituzten emaitza garrantzitsuenak, Estatuaren egitura juridiko politikoaren demokratizazioaren ingurura mugatu dira eta, bereziki, indar armatuen kontrolera eta haien zigor ezarekin amaitzera. Baina arlo ekonomiko sozialean gauzatzen ari diren emaitzak nahiko murriztuak gelditu dira. El Salvadorren gehiengoa pobrezian bizi da eta bazterturik dago: sektore esanguratsua (%40) pobrezia gordinen gainera.

Akordioak interpretazio desberdinak ditu. Batzuentzat, prozesu iraultzailearen konkistak adierazten dituzte, eta fase historiko baten amaiera. Besteentzat, historikoki izan diren proiektu sozio-politikoak, demokratikoki bideratzeko aukera besterik ez dute ematen, eta gerra osteko urteetan gauzatu beharko dira aldaketa ekonomiko sozialak.

Halaber, akordioak betetzeko dauden zailtasunak ere kontuan hartu behar ditugu. Adibidez, hilketa politikoak ezkutatzen dituen delinkuentzia basatia biziki areagotu da eta horietako askotan, heriotzaren eskudroien aztarnak ageri-agerian geratzen dira. Armadaren arazketa eta garbiketa ere ez da gauzatzen. Edota eliteko batailoak ez desagertzeko gobernuak erabiltzen dituen aitzakiak.

Arazo hauen aurka, eta 1994ean egingo diren hauteskundeen aurrean, FMLNk alderdi politikoa izateko gauzatu duen legalizazioa, zalantzarik gabeko aurrera pausoa da. Alabaina, ez du konpontzen fronte osatzen duten bost erakunde estankoez dakartzaten funtzionamendu konplexua (erakunde bakoitzak bere egitura organikoa mantenduz eta bere

ordezkaritza exijituz). Eta dagoen panorama konplexuagoa bihurtzeko, fronte barruan hiru korronte ideologiko ditugu.

Lehen korrontekoak marxista-leninista ortodoxoak ditugu. Hauek (egun gutxiengoa dira) prozesu hasierako planteamenduak jarraituz, akordioak mesfidantzaz ikusten dituzte. Bigarren korrontea, ordea, (Villalobosen diskurtsoaren atzean artikulatzen dira) jabetza pribatua eta merkatua berraurkituz, sozialdemokrazian kokatzen dira. Hirugarren korronteak (beste biekiko kritikoak direnekin osaturik dagoena), sozialdemokrazia eta ortodoxiatik at, diskurtso eta praktika demokratikoa, partehartzailea eta autogestionarioa ezarri nahi du. Eta egun dagoen egoeran, agertu diren hiru korronte ideologiko-politikoaren artean konponbide berezi bat aurkitzea ezinbestekoa bihurtu da prozesu herrikoi eta eraldatzailea aurrera eramateko.

ANTXON MENDIZABAL

EHUko irakaslea

nirekin hitz egitera abiatu gara, oraintxe bertan dituzten proiektu eta beharrak ezagutzeko asmoz. «Momentu honetan egiten ari garen abalegin bandiena

compei lanbideren bat erakustea da. Alfabetatze eskola bat antolatu dugu dauden milaka muga medio. Egun arte, Gobernua eta Hezkuntza Ministeriotik

ez dugu inolako laguntzarik jaso eta lagundu diguten bakarrak unibertsitateko ikasle batzuk izan dira. Guretzat benetako 'operazio bereziak' dira arkatza, arbela edo klariona lortzea».

Lan proiektu desberdinak lantzen dihardute. «Igeltseritza, zurgindegia... compa hauek lanbideren bat iza-

■ Haserre bizian galdetzen diote euren buruari nola litekeen Pinocheten karabineroak han 'bake misioan' egotea ●

teko. Egun arte ENDrentzat hitzarturik zeuden proiektuak ez ditugu ikusi ere egin, eta biru hilabete besterik ez zaizkigu geratzen. Gure etsaia denbora da. Gobernuak eta indar armatuek nabi dutena denbora agortzea da, eta gure jendea inolako prestakuntza edo teknifikaziorik gabe uztea», azaldu digu komandanteak.

Lurra da gakoa

Lurra da historian zehar eman diren gatazka guztien gakoa: % 90ek % 10 besterik ez du, % 10 beste % 90en jabe den bitartean. Hamalau familiaren eskuetan herri oso baten etorkizuna, beraz.

Lur egituraketa hau oinarritik aldatzen hasi da. «Komunitateek dagoeneko lurra hartu dute, baina guzti hau legeztatu egin behar da eta hori Gobernuari ez zaio interesatzen». Akordien arabera, etxaldean jabeek lurrak COPAZi (Lurren Komisia) saldu behar dizkiete eta, ondoren, erakunde honek lurrak banatu beharko lituzke. Banaketa horretan, FMLNko gerrilariak badute lur kopuru finko bat, bai La Sabana nako asentamenduan, baita El Salvador osoan zehar banaturik dauden gainontzekoetan ere, ONUSALEkin (El Salvadorrerako Nazio Batuen Elkarte) batera. FMLN da lurralde horietaz arduratzen den bakarra. «Gaur, hain zuzen, —dio Giovannik— emakume bat atxilotu dugu, bere komunitateetan egindako lapurretatik. San Nicolas Lempara joan gara emakumea uztera; epaile, Polizia Nazional eta ONUSALEko poliziarri eman diegu.

Aurrerantzean, gerrilariak fusila utzi eta aitzurrari helduko diote.

Polizia Nazionale harriturik zegoen emakumea lotu gabe generamalak. Eta guk esan diegu egoera berri bat bizitzen hasi behar dugula, atxilotuari tratu ezberdina ematen hasi, ez dugula zergatik jipoitu behar, bere bizitza zaindu behar dugula, abokatua eskatu... Zacatecolucako epaileari ere esan diegu, FMLNko kide gisa, ea atxilotuen eskubideak bermatzen diren eta epaiketa faltsuak egiten diren zainduko genituela».

Euren eremuan, beraz, segurtasuna komunitateen esku dago. «Polizia ezin da sartu hemen edonola, gure baimena behar du: lehenengo gu obartarazi behar

gaituzte; ondoren, ONUSALEk eta guk onartzen badugu, sartuko dira. Adibidez, oso erraza zen Polizia hona etortzea emakumea eramatera, baina arazoa da guk 12 urtez beraiek baino lur kopuru handiagoa izan dugula kontrolpean. Beraz, bideragarriagoa da area bonetatik guk ateratzea baiek baino. Haiei ez zaie gustatzen, baina horrela da».

Dena den, gerrilariak ere ezin dira beren kanpamenduetatik edota eman dizkieten lurretatik armaturik atera. «Hemen beheko lurralde handi batean —zehatzu du Giovannik— armaturik gabiltza, baina ONUSALEko kanpamendutik gora —hots, 'hotelitotik' gora— ezin gara pasatu. Hauek dira bizi behar ditugun egoera bereziak».

Barregarria da oso FMLNko partaide edo nekazariei ONUSALI buruz hitz egiten entzutea: printzipioz beraien ustez ez dira nazio batuek, baizik eta opor batuek, eta gogor kritikatz

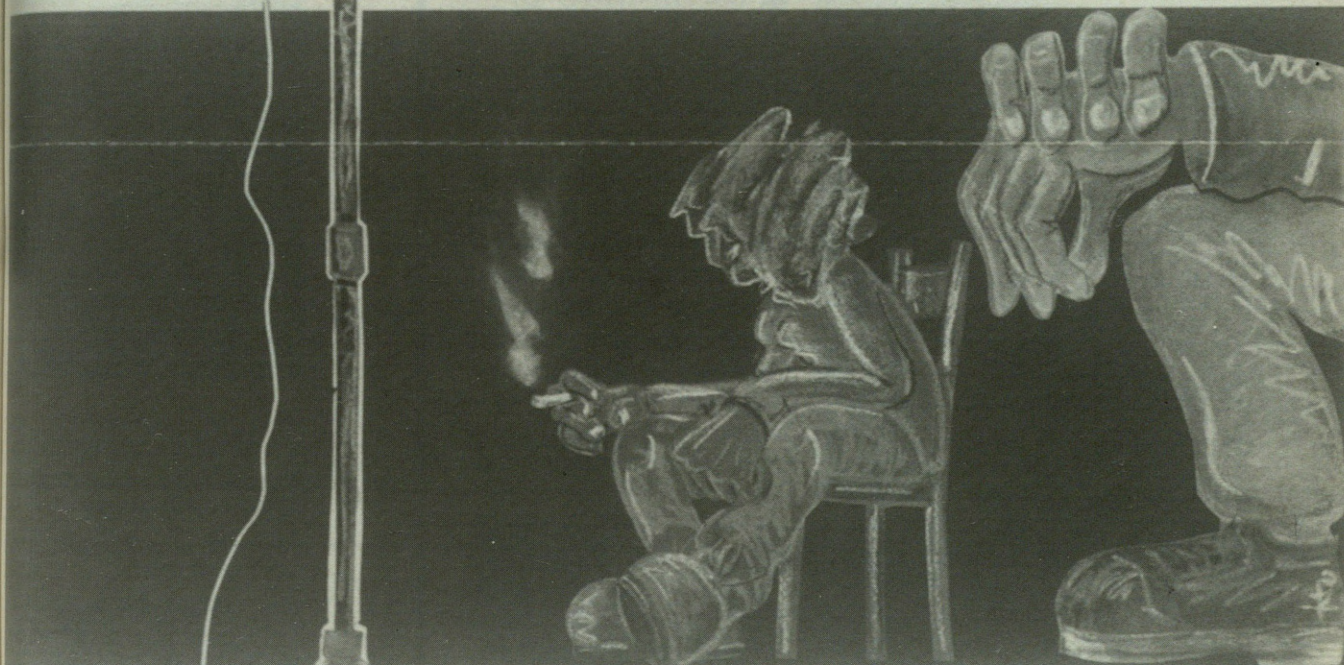
dute El Salvadorren kanpoko militar batzuek egiten duten 'lana' eta dituzten erosotasunak: aire girotua auto mordo, telebista, bideoa eta abar luzea. Barregarria, baina haserre bizian galdetzen diote beren buruari nola daitekeen Pinocheten karabineroak, Venezuelako poliziak edota Espainiako goardia zibilak El Salvadorren 'bake misioan' egotea. Gerrilariak, batez ere gartzetxoek, mesprezuz begiratzen diete komentatzen dute.

Printzipioz, ONUSALen lana sinaturiko akordioek betekizuna bermatzea da. Alde batek edo besteak bere konpromezuak betetzen ez baditu presioa egitea, eta militarki inolako arazorik ez egoeta dute helburu. Dena den, sarritan bete diren edo betegabeko puntuen zerranda hutsa egitera mugatzen da lana, inolako erantzukizunik hartu gabe. Honetan ere, funtzionaria zein den, horrelakoa lana.

Estitxu Ugarte

A RABA eta B IZKAIKO

BERTSOLARI TXAPELKETA 92/92

Eustakio 92

BABESLEA

Bizkaiko Foru
Aldundia
Diputación Foral
de Bizkaia

Jon Enbeita
Igor Elortza
Unai Iturriaga
Kepa Intxausti

Haritz Lopategi
Juanjo Espaldiza
Mañukorta
Juan Mari Areitio

ANTOLATZAILEA

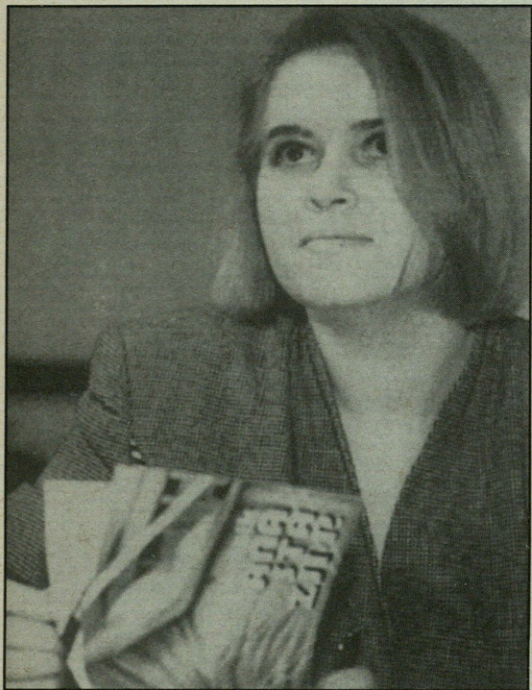

FINALA: 20an Bilbo. Goizeko 11etan
ABENDUAREN Arriaga Antzokian

EPAIMAHAIIA : Antton Mari Aldekoa-Otalora
Trino Azkoitia
Luis Baraiazarra
Juan Ignazio Intxaurrea
Abel Muniategi

Idazkaria : Karmen Marina Arteagabeitia

HISTORIA ETA GERO

■ ESPAINIAKO BI FILME ZENTSURATUAK EGIPTON

LEHEN MUNDUA deituriko honetatik Hirugarren Mundua deituriko hartara abiatzean sorpresatxo ugari har daitezke, eta askotan han normalak direnak eskandalu hutsa dira mendebaldetarron kontzientzia zabal eta askearentzat. Oraingoan, El Cairo Egiptoko hiriburuan bi filme zentsuratu dituzte bertako agintari erlijiosok: bat Pedro Almodovar zuzendari espainiarraren «Tacones lejanos» eta Ventura Pons katalanaren «Vaya apuesta Mari Pili» bestea. Filmen aurkezpena egiten zen prentsaurrekoan, itzultzaile egipziarrak uko egin zion Imanol Arias aktoreak sexuaren inguruan ematen zituen azalpenak itzultzeari.

■ POLONIAKO DIPUTATUEN ERREGUTZA EROTIKOAK

MARCENA DOMAROS 25 urteko emakume poloniarrek idatzi berri duen «Erregutza erotikoak» liburuak, Dietako (Poloniako legebiltzarra) hautsok harrotu ditu dagoeneko. Han, inon baino egiazkoagoa bihurtuko da «legebiltzarreko pasabideetan» esatera erabilia. Marcena Domarosek, kazetari atzerritarra eta Poloniako familia aristokrata baten oinordeko moduan aurkeztuta, Dietako eskuin, zentro zein ezkerreko diputatu ugariekin oheratzea lortu zuen. Orain, liburuan harreman guztiak kontatzen ditu, horien artean nola legebiltzarreko lehendakariak, guztiz mozkortuta, bi zaplastada eman, ohera bota eta bortxatu egin zuen (hurrengo goizean lana eskaini zion).

■ HAMABI URTE GARBITU BARIK

KONTUA ez da bakarrik hamabi urte garbitu barik egotea, horrek norberarentzat eta ingurukoentzat dakartzan ondorioak baizik. Osloko unibertsitateko errektoretzak, garbitzen ez den ikasle horri, garbitu arte azterketetara sartzea debekatu egiten dio. Beretzako gela berezia ere eskaini izan diote baina ezetz eta ezetz. Ikasleak auzitegietara jo du eta hauek erabaki beharko dute zer egin: garapenaren izenean mutila azterketa barik utzi, askatasunaren izenean mutilari arrazoia eman, zein usain mailarekin egin daitekeen azterketa bat erabaki...

E L E M E N T E S

«Fidel Castro, gizateriaren traidorerik handiena da».

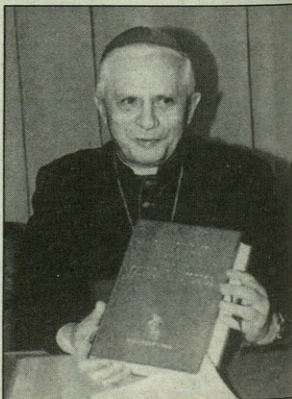
Mikhail Gorbaxov, SESB ohiko lehendakaria.

«Arrazakeria giza burmuinaren adierazpenik txikiena da».

Rigoberta Menchu, aurtengo Bakearen Nobel sariaren irabazlea.

«Ez dago kontraesanik katixima berriak bertotz zigorra onartu izatea eta abortoarene erabat aurka egotearen artean».

Joseph Ratzinger kardenala, Fedearen Dotrinaren Bilkuraren burua.

O I H A R T Z U N A K

KANPUTXEA MUNDUKO HERRIALDERIK MINATUENA

HILERO hilero 300etik 400 pertsonara pasatzen dira munduko elbarrigunerik garrantzitsueneko ospitaletatik, Kanputxeatik alegia. 240 kanputxearretik bat behintzat elbarria da. Martin Misher kapitainaren esanetan mende oso bat baino gehiago beharko litzateke Kanputxea osoa minaz garbitzen. Zenbait kalkuluren arabera —181.000 kilometro karratua (Frantziaren herena)—, 2 eta 10 milioi arteko mina kopurua lurperatuta daude, zortzi miloi pertsona bizi diren lurralde batean. Tore Skedsmo, minetan aditua den norvegiarrak modu argian adierazten du lan horrek suposatzen duena: *«Imagina ezazu arkatx bat metro karratu batean 400 bider sartzea; borren antzerakoa da ban egin behar dena».*

«Samurra da esatea terroristen aurrean bakarrik gaudela, ez, gure aurrean herri oso bat dugu».

Isaac Rabin, Israeleko lehen ministroa.

«Immigrazioa etorkizuneko arriskua da».

Jose Luis Corcuera, Espainiako Atzerri ministroa.

INTIFADAREN BOSTGARREN URTEURRENA

PALESTINARREK Israelen okupazioaren aurkako borrokari hasiera noiz eman zioten oso garbi ez badago ere (1968aren hasieran, 1967ko udan...), Intifada noiz hasi zen argi dago. 1987ko abenduaren 9an hasi zen eta gainera bost urteko borroka honen aitzakia ezaguna da, nahiz eta ez den gehiegi zabaldu. Egun hartan Gazako lurralde okupatuetan kamioi bat bi autoren gainetik pasatu zen eta lau palestinar bertan hilda utzi zituen. Palestinarrek kamioilariak apropos egin zuela eta harrien gerrari ekin zioten orduan bertan. 28 urtean pilatutako gasa lehertarazi zuen txinparta besterik ez zen izan. Dagoeneko, polizia israeldarrak 1.000 palestinar inguru hil ditu tiroz. Palestinarrek, 106 israeldar eta israeldarrekin bat egitearen salaketapean 500 arabiar hil dituzte.

«Mendebaldeak Hirugarren Munduari laguntzen ez badio, inbaditua izango da, erromatarrei gertatu zitzaizen moduan».

Abad Pierre, Emmauseko Traperoak erakundeko buruzagia.

EGUNKARIAREN TRENA, GELTOKIRIK GABEKO MARTXAN

Hilaren 20an, Donostiako Anoetako Belodromoan, «Euskaldunon Egunkaria»k bere bigarren urteurreneko kandela piztuko du. Argizari usainean, salaketarako tarterik ere izango da. Eusko Jaurlaritzaren ateak itxirik dirauten honetan, publizitate instituzionalaren boikota areagotu egin baita. Argizaria, nolanahi ere, oraindik puska baterako badago.

BI urte bete dira jada, bi urte «Euskaldunon Egunkaria»k lehen pausoak eman zituenetik. Askok ezinezko zeritzotena, errealitatea da gaur egun. Mikel Olazabal ETBko Kirol Saileko buruaren iritziz, «guztiz probetxuzko lana egin dute, nabiz eta hobetu ere egin daitekeen. Iritzi saila asko atsegin dut, eta kirolak ere,

jakina, asko jarraitzen ditut. 'Estilo Liburua' ere oso gauza lagungarria da euskal komunikabideetan dibardugunontzat». Jean Haritzelhar euskaltzainburuak ere balorazio positiboa egin digu: «Lan handia egin ari dira dudarik gabe. Nire irudiz, dirulaguntza eman beharko litzaieke». Mikel Olazabal uste bere-

Egunero 40.000 pertsonak irakurria, «Euskaldunon Egunkaria»k bere estiloa lortu du prentsa munduan. Iazko lehen kandela haren ondoren, bigarrena pizteko garaia heldu da.

koa da, «dena den, dirulaguntzarik onena, euskaldun guztiek euskal komunikabide bat onartzea da, telebista, euskal irratia edota euskaraz ari den edozein medio bezala. Alde guztietatik behar du laguntza kalean dagoen euskal egunkari bakararak».

Balantzea egiteko ordua da, egindakoari begirada bat ematekoa. «Euskaldunon Egunkaria»-ren zuzendaria den Iñaki Uriaren aburuz, «bi urte betetzea pauso ikaragarria da, eta balorazio ona egiten dugu: irakurle zein erosleei dagokienez, publizitate merkatu bat aurkitzearen aldetik... eta baita gizarte mailan lortu dugun sinesgarritasuna ikusirik ere». Balantzeak, dena den, badu beste aurpegirik. «Eusko Jaurlaritzak ez du oraindik behintzat Euskaldunon Egunkaria'ri laguntzeko pausorik eman. Aurreko garbi ikusi den publizitate instituzionalaren boikota horren erakusgarri da».

Iaz bezalaxe, izan ere, EAEko zenbait erakunde publikoek diskriminaturik darrai «Euskaldunon Egunkaria»-k publizitate aldetik. Amaitzeaz dagoen urte honetako datuek adierazten dutenez, urtariletik azarora bitartean, «Deia» izan da —97.971.657 pezetaz

Lau astez Euskal Herri osoan zehar ibili ondoren, «Euskaldunon Egunkaria»-ren trenak Anoetako Belodromora iristeko azken metroak falta ditu.

(4.898.583 libera) — instituzioetatik publizitatean dirutza handiena jaso duena. Bere ondoren «El Correo Español» —87.403.800 pezetaz— eta «El Diario Vasco» —82.445.239 pezetaz— ageri dira. Egunkari hauen ondoan, zenbaki horietatik

urrun, «El Mundo del País Vasco» —24.141.242 pezetaz— eta «Egin» ditugu —19.977.400 pezetaz—. «Euskaldunon Egunkaria» da, beraz, 10.558.000 pezetaz, publizitate publikoaren banaketa arbitrario honen ondorioak nabarmenen pai-

ratzen ari dena. Bizkaiko Foru Aldundia eta Eusko Jaurlaritzako zenbait sail dira (Industria, Barne Saila, Garraioa, Hirigintza eta Nekazaritza horien artean), publizitate boikotean gehien nabarmendu direnak.

Euskarazko publizitatearen eragina

Estuinguru honetan, demanda bat sartua du «Euskaldunon Egunkaria»-k Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren kontra. Sail honi, bere publizitatea «Euskaldunon Egunkaria»-ra igor zezan eskaria luzatu zitzaion, baina erantzunik ez zen etorri bueltan. EKBko Aholkularitza Juridikokoa den Maite Zelaia abokatuak zera esan digu: «Demanda jarrita dago, eta oraingoz horretan da. Sail horretaz aparte beste sail guztietan ere eskariak egin ziren. Guk eskatu duguna zera da, Eusko Jaurlaritzako sail zebatz honetatik publizitate ofiziala jasotzeko eskubidea. Eskubide hori bete abal izateko garantia».

Demanda, Oinarritzako Eskubideak Babesteko Legeak eskaintzen duen prozeduraren babesean egin

19.00 - 19.30

MUGAZ GAIN

HERRI Irratia

Txema Auzmendi

BISEKTOR

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

«Euskaldunon Egunkaria»-ren zuzendaria den Iñaki Uriaren aburuz, «Egunkariak» erakutsia du beti elkarriketaren bidetik joan dela».

da. Maite Zelaiak esan digunez: «Epeak laburtzeko erabili dugun era hau askotan ez da onartzen; oinarriko eskubiderik ez dela urratu esango baligute horixe gertatuko litzateke». Lehen tramitazioa, dena den, onartua izan da, «eta horrek eskubide horien urraketa egon dela onartu dutela pentsarazten digu. Zer nolako epaia egon daitekeen ezin dugu jakin, baina oinarri juridikoak badaude». Epaian, azken batean, beste faktore ba-

tzuek izango dute eragina. «Borondateak zeresan handia izango du horretan. Esan dezakete euskararen erabilerak egunkari batean ez daukala inolako aplikaziorik, eta tirada kontuetan sartuta, berriz, baietz. Hori gure kontrako aitzakia bezala erabil dezakete».

Publizitate instituzioanala, dena den, bestelako publizitate era askorekin nahasten da «Euskaldunon Egunkaria»-ren orrietan. Zuzendari komertziala den

Iñaki Hartsuagaren aburuz, «boikotarekin lotuta, azalez eman dezake gero eta publizitate gutxiago sartzen dela. Baina boikot horretatik kanpo, gauzak ez dira horrela ikus daiteke». Publizitate mundua, gainera, krisi garaian dago. «Publizitate txikia indartzea da horren aurrean hartu dugun erabakia». Bi urte hauetan sartutako publizitatearen ezaugarriak buruz, Hartsuagak publizitate horren atipikotasuna aipatu digu: «Jendeak ez du sines-

ten euskarazko mezu hauek izan dezaketen eraginkortasunean, eta benetako eragina uste baino handiagoa da. Hala ere, eragin bori areagotu egin behar

■ «Publizitate txikian, herriz herri, badugu beste maila batzuetan ez dugun indarra» ●

I. HARTSUAGA

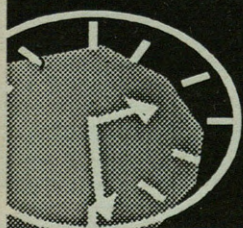
da». Hartsuagak esan digunez, eragikortasun publizitarioa lortuta, «Euskaldunon Egunkaria»-k oinarri sendoa lortuko luke. «Gure asmoa da mila familia inguruk, bere urteko kontsumoa euskarazko publizitatea egiten duten lekuetan egin dezaten. Horrek 2.000 milioi pezeta (100 milioi libera) kontsumoa bideratuko luke. Gida komertzialaren xedea bori da».

Zenbaki handiak dira, abenduaren 20an Donostiako Anoetako Belodromoan bilduko den jende kopurua bezala. Egun horretan 2. kandela piztuko da, baina argizaria, luzerako dago oraindik.

Alberto Irazu

14.30 - 16.00

KALE KANTOIAN

HERRI Irratia

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

SUTA GAR

+ BIHOTZ ERRE

O I A R T Z U N

Madalensoro . 1992.eko ABENDUAK, 19 - Larunbata
Gaueko 10 t'erditan

Oiartzungo Udala

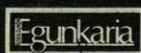
Antolatzailea

Laguntzaileak

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura eta Turismo Departamentua

SARBERRAK SALGAI:

OIARTZUN: Amasor Taberna, Madalensoro
DONOSTIA: Bitor Azoka, Frudisk, Xarbari, Muskarre, Berri
ERRENTERIA: Arkaitza, IRUN: Bertso Hop, Centro Musical
LESAKA: Zuloaga BAIONA: Zabal Liburutegia

Ohizko iturriak agorturik, aukera proposena direlakoan daude adituak

ENERGIA BERRIGARRIEN TXANDA IRITSI DA

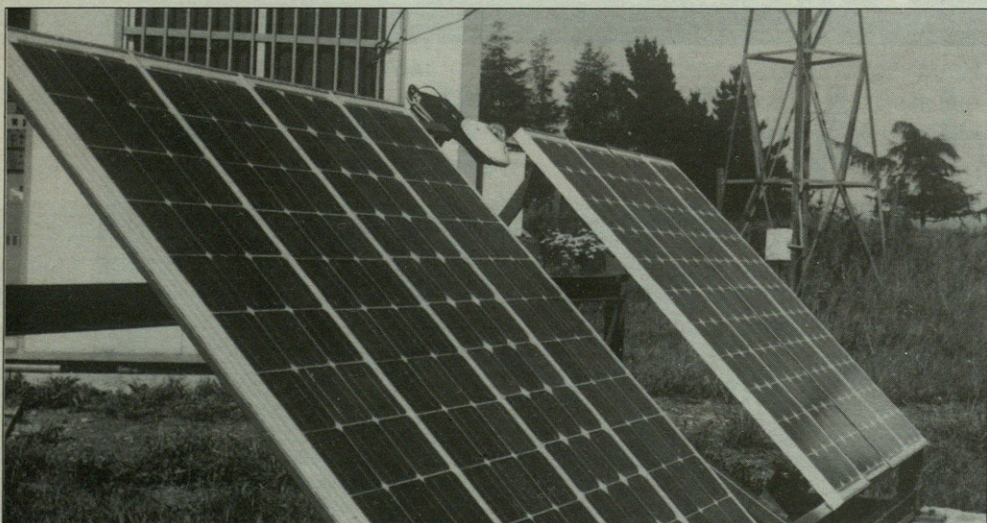
Energia non eta nola lortu, ahalik eta inbertsio txikienak eginez, gobernu guztien buruhaustea bihurtu da azken bi hamarkadetan. Petrolio putzuak agortzen ari dira. Ikatzia amaitzen. Eta energia nuklearraren erabilpena eztabaidagai da aspaldidanik. Horren aurrean, bide berriak jorratzeari ekin behar izan diote guztiek. Baita Euskal Herrian ere. Proiektu asko daude martxan.

MUNDUKO Ekologia Batzarra bukatu berria da. Lau aste eskas, eta mezu kezagarri bat bideratu dio mundu osoari: energia iturririk gabe geratzen ari gara, eta hori nahikoa ez balitz, ez dakigu ditugun errekursoak behar bezala erabiltzen.

Petrolioak oinarritzat duten energia iturriak, argin-

darra, energia nuklearra eta termikoak (batez ere ikatzia dute oinarritzat energia mota hauek), ez dira betirako izango gure esku; eta horretaz gain, ingurugiroari izugarritzko kalteak egiten dizkiote. Kutsadura guztion ezaguna dugu. Berotegi efektua, ozono geruzak duen zuloa... ez ditugu berriak. Ezta agintariek ere. Energia bide berriak jorratzeko erronkaren aurrean jarrera desberdina hartu dute instituzio desberdinek. Ipar Euskal Herriko Berdeen lehendakaria den Jean Lissar-rek, agintari frantziarrak arazo hauen aurrean duten jarrera salatu digu: «Frantzian ez da inolako neurririk jartzen betiko energia iturriak erabiltzeko orduan. Berdin zaie energia nuklearra kaltegarria dela esatea. Beraiek hori erabiliko dute etekinak ematen dizkien bitartean».

Frantzian Europako zentral nuklear kopururik altuena dago, 56, eta beste 6

Arrasateko Eskola Politeknikoan eguzkitiko energia baliatzeko xafak ezarri dituzte.

eraikitzen ari dira. «Ez dute inolako abaleginik egin energia alternatiboak bultzatzeko —gehitu du Lissabonak—; egun, hemen, ez dago ikerketa edo proiekturik. Ezinezkoa da energia alternatiboen erabilera zabaltzea». Baina paradoxa dirudien arren, Euskal Herrian martxan dagoen zentral nuklear bakarra Hegoaldean dago. Garoñako zentrala, Araban.

Betiko energia iturrien aurrian energia alternatiboak sortu ziren, eta hauen ondoren, azken hamarkadan, energia berrigarriak sortu dira.

Sei aukera berrigarri

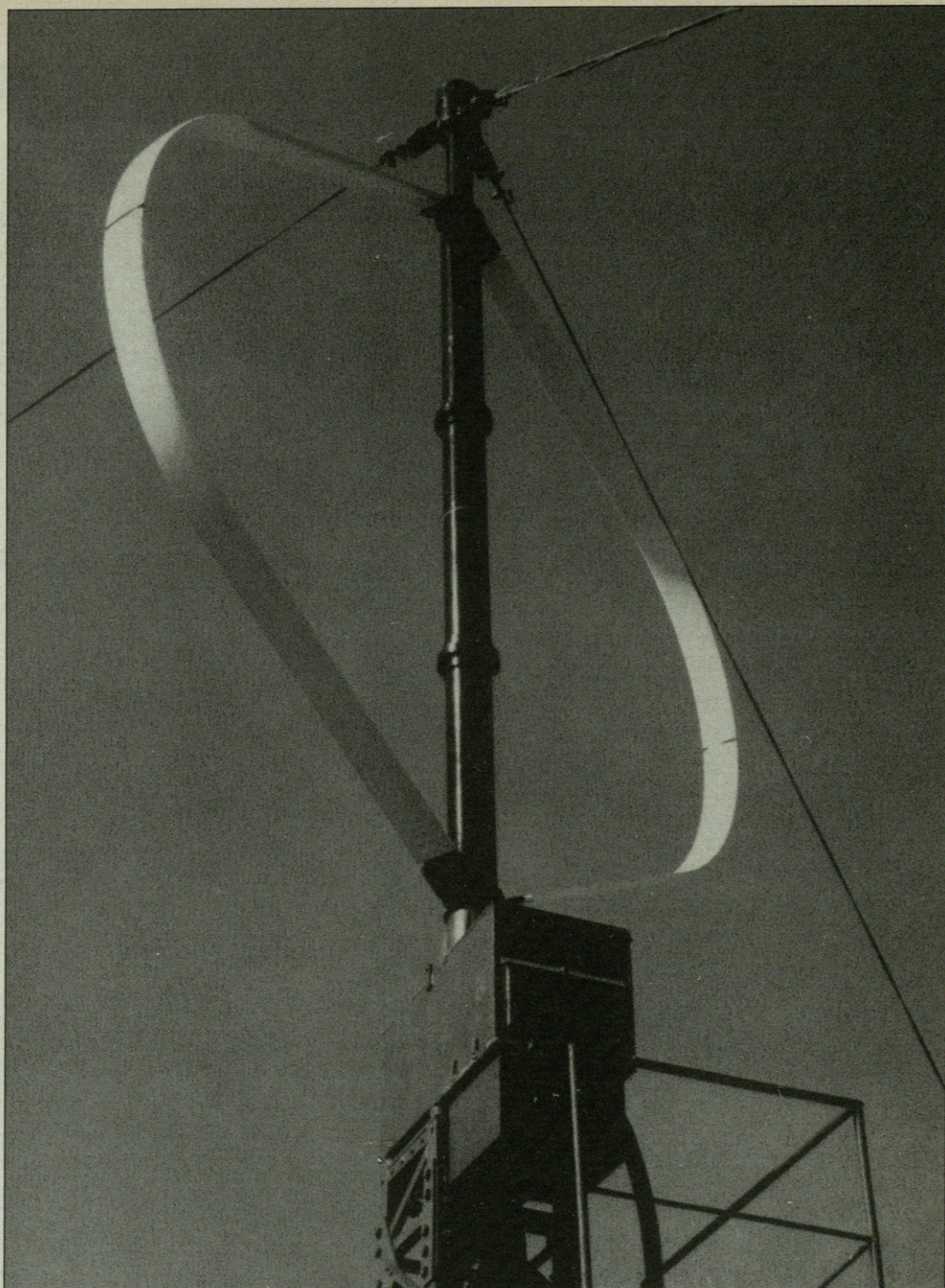
Baina zer dira energia berrigarriak? Energia alternatiboen oinarriak direla esan daiteke. Etenik gabe berritzen diren energiak lirateke, eta horretan datza beren abantaila ekologiko zein ekonomiko nagusia, ez baitira inoiz agortzen, orain arte erabili izan diren energia iturriekin gertatzen ez dena. Horretaz gain, energia berrigarriak erabiltzean karbono dioxido igorketak gutxialak dira ia besteekin konparatuz gero.

Sei dira energia berrigarri nagusiak: eguzkitikoa, termikoa ala fotoboltaikoa izan daitekena (lehen eguzki hartzailen bitartez lortzen da, zinta baten antza du eta bertan ura doa, ura berotzen denean, etxeko

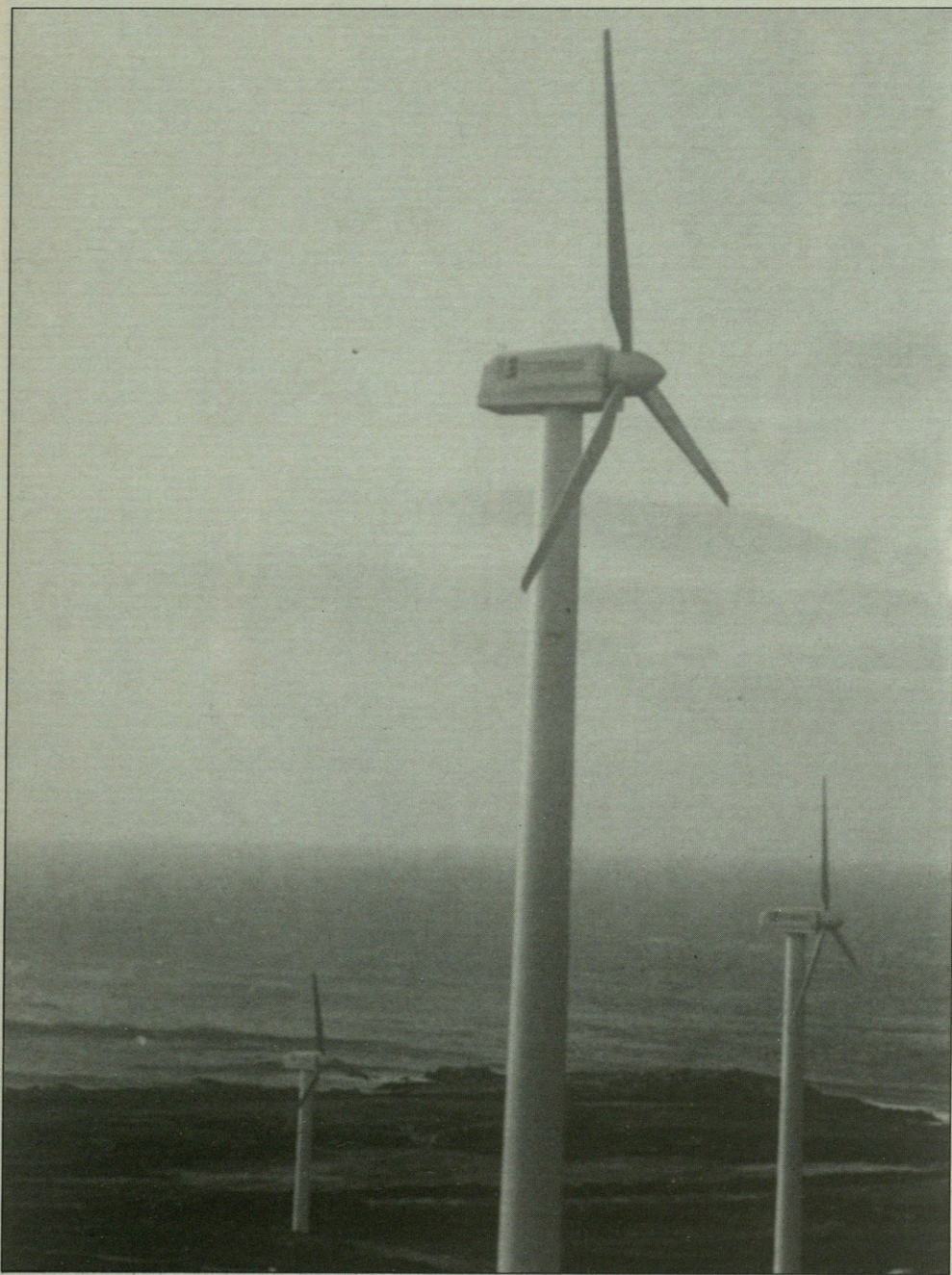
ura edo airea berotzeko erabiltzen da; bigarrenak eguzki zelulen bitartez argindarra lortzen du); hidraulikoa, urbideen fluxu eta presioari elektrizitate generadore batzuk egokitzen zaizkie, zentral hidrauliko txikiak sortuz; eolikoa, hidraulikoaren sistema berdina

erabiltzen da baina haize boladei aplikatuz (generadore bat ezartzean argindarra sortzen da, eta aeromotorra aplikatuz normalean ura ateratzeko erabiltzen den energia mekanikoa); biomasa, animalia, hiri edota basoetako hondakinak eraldatuz lortzen den energia; maremotrizia, mareen indarra erabiltzen duena; eta geotermikoa, lurak duen berotasuna ba-

Bi sistema erabiltzen dira haizetiko energia eskuratzeko. Bata generadore bat ezartzean datza (argazkian Itxumendin dagoena), bestean aeromotorra erabiltzen da.

Eguzkitiko indarra baliatzeko xafra fotoboltaikoen prezioa erdiraino jaitsi da azken bost urteetan •

Energia eolikoa Euskal Herrian erabiltzeko ahalmenak nahiko murriztak dira, ez baita beharrezkoa den batez bestekoa (urteko 6 metro segunduko abiada) lortzen inon.

liatzen duena.

Lau lehenak dira batez ere Euskal Herrian neurri desberdinetan jorratu diren bideak. Espainian energia eolikoaz zein eguzkitikoaz baliatzeko instalakuntzak egiten aritzen diren enpresak bi baino ez dira. Pera Bidal kataluniarrak horietako batean lan egiten du, Ecotecnía izenekoa. Berak

ere energia alternatiboen inguruan baino, berrigarrietan aritzen dela dio: «Gaur egun ez du zentzurik energia alternatiboez mintzatzeak. Garai batean, energia kaloriko, nuklear eta petrolio eratorriena bakarrak zirenean, beste energia mota batzuk sortu ziren. Orduan baziren alternatiboak, baina gaur

egun, erabiltzen direnez, gehienez energia berrigarriez hitz egin daiteke».

Atlas bitxia

Ernando Cueva iritzi berekoa da. Arrasateko Ikerlan kooperatiban aritzen da duela hiru urte eguzki zein haizetiko energien erabiltgarritasunak aztertzen: «Esan daiteke ia etorkizunaren atarian gaudela, eta energia berrigarriak atearen giltzak direla. Alternatiboak diren? Jada alternatiba izatetik errealitate izatera pasatu dira».

Gizon honen ardurapean aritzen den lan taldeak Energiaren Euskal Erakundeko (EEE) partaide den Cadem enpresaren enkaragua jaso zuen duela hiru bat urte. «EAEko lurraldean eguzkiak eta haizeak zein neurritan eta zein baldintzatan jotzen dutenari buruzko atlas bat osatu nahi zuten, eta horretarako guri deitu ziguten. Atlas hori, etorkizunean, puntu konkretu batzuen balioa ezartzeko erabili ahal izango da», diosku Cuevak.

Baina Ikerlanekoak ez dira horretara soilik mugatzen. Proiektu praktikoak ere jartzen dituzte martxan, eta eguzkitiko indarra erabiltzeko diseinaturiko xafla fotoboltaikoak dira gehien landu dituztenak. «Norbaitek etxea berotu ahal izateko instalakuntza bat nahi duela badio, bertara joan eta aztertu egiten dugu. Emaizten ondorioz, zenbat xafla behar dituen esango diogu, eta instalakuntza bideratu, abalik eta energia gehien aurrezteko moduan».

Besteengandik ikasi behar dugu oraindik

ENERGIA alternatiboak ezagutu genituen duela hogeit bat urte. Zer dira eta zer aukera dugu, baina, Euskal Herrian martxan jartzekoak? Energia alternatiboak deitzen zaie iturri *agortezinetatik* sortutakoei, hots, eguzkia, haizea, ura, hiri eta nekazari hondakinak (biomasa), beroa (geotermika) edo itsas-oinarria baliatuz. Hauek

erabiliz beste batzuen erosketa murriz daiteke — gas naturala edo petrolio-eratorriak —, hala nola zentral nuklearrak gelditu.

Euskal Herrian ur, haize, eguzki eta itsaso na- hasketa dugu eta, batez ere, hondakin asko. Non- dik has gaitezke?

Erregai fosilen kontsumoa murrizteko aurreneko irtenbide energetikoa *aurrezpena* da. Energia mota desberdinak erabiltzeko orduan *dibertsifikazioa* da bigarrena.

Epe motzera garapen aukera handiena duen alternatiba *ko-sorrerarena* da, minihidraulikarekin batera (alegia, proiektu erraldoiekin edo ibaien ur-emari ekologikoa aldatzekotan bultzatu behar ez direnak). Ko-sorrera termoelektrikoaren bitartez Gua-

dalajarako Hospital Generalak kontsumitzen duen energiaren % 73 autosortzen du.

Eskura dugun beste baliabide energetikoa ekoizpen eolikoa da. Generadore eolikor lortutako energia kontsumoa ehuneko hutsala izan arren EK barnean, honen erabiltzeak karbono dioxido igorpenak haztea eragoz dezake (eta, beraz, berotegi efektua). Penintsulan hondakinen % 3 baino ez da errekupe ratzen xede energetikoz.

Besteek egiten dutenetik ikastea eta hazten doan sentzibilitate ekologista bultzatzeko borondate politikoa. Horixe da behar duguna. Baliabideak baditugu; hauek garatzeko independentziarik ez.

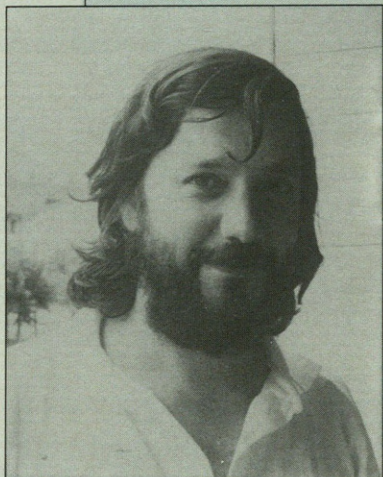
SABINO ORMAZABAL

Hala eta guztiz ere, eguzki edo haizetiko indarra baliatatzeko instalakuntza batek oraindik diru kopuru handia balio du. Cuevasen ustet, hori denborarekin aldatu egingo da, *«eta gainera ez da bain garestia. Orain- txet bertan egin dugu zortzi xafila fotoboltaikoen instalakuntza bat mendiko aterbe batean, Gorbean, eta askoz ere merkeagoa atera zaio xafila ezartzea Iberdrolari argindarra erostea baino, oso leku baktartuan dagoelako. Milioi bat pezeta besterik ez ditu gastatu, eta Iberdrolak sei eskatzen zizkion».*

Hiri handiek, hala ere, oraindik ez dute sistema hauek erabili ahal izateko aukera handiegirik eskaintzen, Iberdrolaren lehia indartsuegia suertatzen delako. Gainera, Euskal Herriko eguraldia ez da oso eguzkitsua, eta haizearen abiadura ere ez da behar adinakoa izaten (gutxienez behar den abiadura, batez beste, urteko 6 metro segundukoa da, eta baldintza hori ez da Euskal Herriko inon izaten).

Beraz, lehen esan badugu agintari frantziarrek ez du-

■ **1990ean Nafarroan kontsumitutako argindarraren % 17 inguru zentral minihidraulikoei esker ekoiztu zen** ●

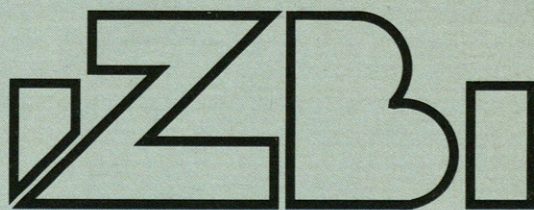
tela ahaleginik egin Ipar Euskal Herrian energia iturri desberdinen bideak jorratzeko, Eusko Jaurlaritzak oso jarrera desberdina erakutsi du azken aldi an. Industria Sailak osatutako 2000 Urterako Energia Plangintza Orokorrean, energia berrigarriak EAEn zein neurritaraino erabil daitezkeen jakin ahal izateko bideak ireki ditu, eta horretaz arduratzeko, lehen aipaturiko EEEn sail berezi bat sortu zuen. Bertako arduraduna dugu Miguel Marques, eta adierazi digunez, *«noski energia berrigarriak oso eremu erakargarria direla guretzat, abalmen asko eskaintzen dizkigulako etorkizunerako bai ekonomia bai ekologia aldetik».*

Horrela, 1986-88 urteen artean, EAEn, energia berri-

BIDEO ETA FILMEEN
OZENKETA

AHOTS AUKERA
HOTS DIGITALAK
MUSIKAK

SINTONIAK—MAKETAK—MEZUAK

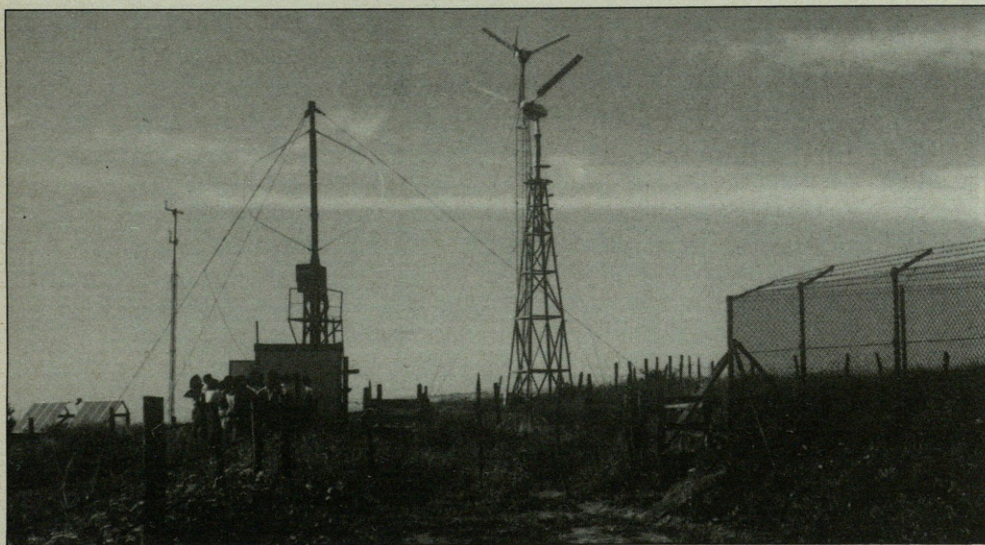
BIKOIZKETA GRABAKETAK

San Roque Auzoa, 15

☎ 45 46 55 - 45 96 29

Fax: 46 29 64

20009 DONOSTIA

EAEn eta Nafarroan haize eta eguzkiaren baliagarritasun energetikoa aztertu ahal izateko atlasak osatzen ari dira.

garrien erabilpenerako 35 proiektu jarri ziren martxan. Biomasaeren erabilpenaren ingurukoak 11, minihidraulikakoak 14, fotoboltai-kokoak 5 eta eolikokoa 1. «Zerbait egin behar da gero eta handiagoa den energia

kontsumoari beharrezko erantzuna emateko. Energia ekoizteko gaitasun ezak indarrak ongi neurtzera bultzatzen gaitu», gehitu du Marquesek. EAEn egun kontsumitzen dena, guztira, 4.007 tona petrolio ener-

giaren baliokidea da, eta hauen % 4,2 besterik ez da lortzen energia berrigarrietatik.

Nafarroako Gobernuak ere ahalegin handiak egin ditu energia berrigarrien arloa gehiago lantzeko. Iaz

1.000 tona petrolioren baliokidea kontsumitu zen, eta Industria Sailean Energia arloaz arduratzen den Gaspar Domenchen esanetan: «Energia horren ebuneko txiki bat besterik ez dugu bertan ekoizten, eta gabezia hori estali ahal izateko energia berrigarriak indartu nahi ditugu. Kontsumoaren beherakada ere lortu nahi dugu, urtero gorantz egiten baitu, eta hori geldiarazi nahi dugu».

Nafarroan kontsumitzen den energiaren % 85 kanpotik ekartzen da, eta hori gainditzeko helburu batzuk ezarri ditu Gobernuak Industria Sailak: «Lehenik, energia iturriak ugaritu egin nahi ditugu —dio Domenchek—, petrolioaren kontsumoa murriztu ahal izateko eta ingurugiroarekiko begirunea mantendu ahal izateko».

Kanpoko energia bana-

Etxeko Energia Plangintza, guztiok eman beharreko urratsak

ENERGIA aurrezteko gobernu guztien ardura bihurtu da azken urteotan. Baina gobernuena izateaz aparte, biztanle bakoitzaren ardura ere bihurtu behar da. Gobernuen energia plangintzak alde batera utziz, Etxeko Energia Plangintza bat osatu beharko lukete guztiek.

Etxeko Energia Plangintzaren lehen urratsa norberaren etxean zenbat kontsumitzen den jakitea da. Horretarako, nahikoa da hil hasiera bakoitzean kontagailuko zifrak apuntatzea: Baina argindarrak gain komenigarria da baita

ere hileko erabiltzen dugun gas, ikatz, egur edota petroliotik eratorriko produktuen kopurua.

Elektrogailuen erabilera arrazional bat egitea pausorik garrantzitsuenak da energia aurrezteko orduan. Ongi erabiliz gero, etxean erabilitako energiaren % 40 aurrez daiteke, eta horrekin 3,5 milioi tona karbono dioxidoaren ekoizpena ekidingo litzateke, Aedenaten (Naturaren Defentsarako Elkartea Ekologista) esanetan.

Banan-banan hartuta, elektrogailuekin aurrezteko era asko daude. Hona

hemen oinarritzko arauak:

Berogailu elektrikoak: Normalean 60 graduan egoten dira, eta 55era jaisten baditugu, % 5 eta 8 bitarteko argindarra aurretuko dugu gradu bakoitzeko. Berogailua bakar-tzeak % 8ko aurrezpena dakar.

Hozgailuak: Aparailu hauen kontsumoa % 25 igoz da behar baina hamar gradu gutxiagora badaude. Tenperatura egokiak 3 eta 5 graduen artean dago. Hozgailua ongi ixtea, eta atzekaldeko xalflari hautsa kentzeak ere laguntzen du. Azken oha-

rra: hozgailua hutsik badago beteta baino askoz ere gehiago kontsumitzen du.

Garbigailuak: Hauen kontsumoaren % 90 ura berotzeko erabiltzen da. Ur epel edo hotzarekin garbitzeak asko aurrezten du.

Berogailuak: Ongi erabili ezean, kontsumoaren % 30-50 alferrik egiten da.

Argiteria: Kontsumo gutxiko bonbilak erabiltzea da komenigarria.

Isolamendua: Leihoak ongi isolatuak badira, kontsumoaren % 40 arte aurrez daiteke.

Xabier Artetxe, Arrasateko Eskola Politeknikoko irakaslea:

«Hidroelektrikoa da Euskal Herrian etorkizun gehien duen energia berrigarria»

ARGIA. Zer lan egiten duzu Ikerlan burutzen ari den proiektuan?

XABIER ARTETXE.

Batez ere etxebizitzaren azterketa bioklimatikoa k egiten aritu naiz orain arte, eta horretarako eguzkiaren energia erabiltzen dugu gehienbat. Baina kontsumoa neurtu eta gutxitzerako plangintzak ere egiten ditugu. Eguzki eta haizetiko indarrak neurtzeko egiten ari garen atlasa ere hor daude, baina beti ere gero aplikazio konkretuak egiteko asmoz.

A. Posible al litzateke hemen eguzki eta haizetiko energiak kontsumo arrunterako baliatzea?

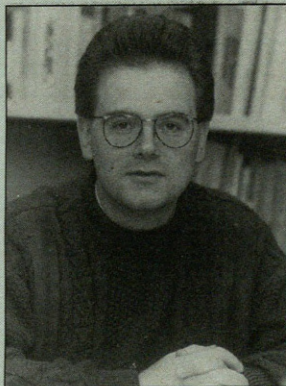
X.A. Uste dut bi elementu horiek baino baliagarria-

goa dela ura. Praktikotasunagatik, Euskal Herrian eguzki gehiegirik ez dugulako izaten eta haizearekin ere berdin gertatzen delako. Ura bai soberan dugula, eta horrek aukera anitz eskaintzen dizkigu.

A. Orduan, ez al da errentagarria eguzkirako xafak ezartzea edota haize errota erostea?

X.A. Orokortasunean ez, baina zenbait kasutan bai, eraikuntza batzuei, beren kokapenagatik, askoz ere merkeagoa egiten zaielako mota honetako instalakuntzak egitea argindarra kontratatzea baino.

A. Etorkizunean, aipatu duzun errentagarritasun orokor eza gaindituko al da?

X.A. Baietz uste dut. Bost urteotan erdi preziora jaitsi da xafia hauen prezioa, eta nire ustez, beherakada honek jarraitu egingo du.

A. Haizea, ura eta eguzkia etorkizuneko energia iturriak direla esan al daiteke?

X.A. Ez dira bakarrik izango, baina energia

kontsumoaren zati handi bat hartuko dute. Energia fotoboltaikoa izango da horien aurretik batez ere nagusituko dena. Baina egun erabiltzen direnak hor jarraituko dute.

A. Biomasa izeneko energia motarekin zer gertatzen da? Erabilgarria izan arren hemen ez da oraindik ezer konkreturik egin.

X.A. Etorkizunean zer gertatu daitekeen ez dakit, baina inoiz ez da ikerketa sakonik egin, eta epe labur edo ertainera ez dut ikusten energia iturri baliagarri bezala. Itsasoaren indarra erabiltzen duen energia hemen hedatzea ere oso zaila da, baliagarria izateko gutxienez lau metroko mareak eskatzen baititu.

tzaleekiko menpekotasuna urritzeko, energia berrigarrien arloan Nafarroak aukera anitz eskaintzen dituela uste dute Gobernuak. «Horri jarraiki sare hidroelektrikoa eratzen saiatu gara, 1995-96rako aurrirakusten den kontsumo gorakada asetu asmoz».

Izan ere, Nafarroan energia hidroelektrikoa eta biomasa dira lantzen diren sis-

tema berrigarri bakarrak. «Biomasa behearantz doa, batez ere lehengaia agortzen ari delako, eta minizentral hidroelektrikoetan saiatu gara batez ere». Guztira, mota honetako 77 zentral hidroelektriko daude gaur egun, Industria Sailak eraturako Nafarroako Energia Hidroelektrikoa (NEH) enpresaren partaideak guztiak; eta 1990eko datuen arabera, herrialde osoan kontsumitutako argindarraren % 17 inguru ekoiztu zen beraien bitartez.

Nafarroako Gobernuaren erronketako bat, datozen urteotako, energia ardura-dunarentzat, gas naturalaren banaketa hedatzea da: «Egun Frantzia eta Arnedo lotzen dituen nazioarteko gasbidea eraikitzen ari da, eta hori guretzat oso garrantzitsua da. Gainera

Biomasa, eguzki eta haizetiko energia eta minihidraulikoa dira Euskal Herrian gehien landu diren energia berrigarriak ●

Fusio nuklearraren ametsa errealitatetik urrun dabil oraindik

IAZKO azaroan, komunikabideek fusio nuklearra lortua zela iragarri zuten. Erresuma Batuetako laborategi batean lortu omen zen ordura arte zientziarentzat ametsa besterik ez zen lorpena. Bi segunduz iraun zuen fusioak, eta bi megabatio inguruko potentzia lortu zuen.

Erantzuna ez zen makala izan. Antzeko proiektuetan ziharduten beste laborategiek diru gehiago eskatu zuten berehala. Energia «garbia, ziurra eta merkea» gauzatzear zegoen. Sistema ez zen jadanik zientzia-fikzioa.

Fusioaren alderantzizko prezesa jarraitzen du fusioak. Bi atomo arinen nukleoek danba egiten dute eta astunagoa den beste bat sortzen dute elkarrekin, aldi berean bero energia igorritik. Bero hori da hain zuzen ere argindarra turbinen bitartez zuzenean sortzeko aukera ematen duena.

Honen inguruan sortu da ordea dagoeneko eztabaida latza. Energia mota honek arazo asko konponduko dituela dio-

tenak daude alde batetik, eta bestetik, gaia eszeptismoz hartzen dutenak. Azken hauek diote, fusio nuklearrari buruz ere antzeko laudoak bota zirela duela 50 urte. «Fusio nuklearrak hain energia merkea eskainiko du ez dela neurtzeko beharrik ere izango», esan zen orduan.

Talde ekologistek salatzaren dutenez, gezurra da fusio nuklearrak hondakin erradiaktiborik ez duenik sortzen. Fusio errektore baten barneko materialak ahitu egiten dira, eta lau urtero berritu egin beharko lirarteke,

hondakin erradiaktibotona sortuz.

Fusio erreakzioetan sortzen den tritioari eustea oso zaila da, oso pisu molekular txikia duelako, eta ihesik egongo balira izugarritzko kutsadura arriskutsua sor daiteke.

Azkenik, egun erabiltzen diren energia iturriek sortzen dituzten ingurugiro arazoak ezaguturik, hauek konpontzen hasi baino lehen fusio nuklearraren merkaturatzea z mintzatzea gehiegi litzateke. Zentzugabea bai behintzat, 2040 urtea arte ez baita espero merkaturatze hori lortzea.

Energia nuklearra da, petrolioarekin batera, egun erabiltzen den energia iturriarik nagusia.

eraginez, energia iturri txukun bezala aurkeztua zena hasia da zalantzan jartzen.

Gas naturala merkea da, energia asko ekoizteko ahalmenak ematen ditu,

gutxiago kutsatzen du eta petrolio baina ugariagoa da planetan. Baina «Integral» aldizkariko kazetaria den Jordi Bigasek argi utzi du bere arriskuak dituela:

bost adar ari gara egiten lehendik genuen gasbidean, eta hemendik 3-4 urtera orain baino etekin askoz ere handiagoak lortuko ditugu horri esker».

Baina hitz hauei mugaz bestaldeko ekologistek aurpegiratzen zaizkie. Zuberora goitiki behera zeharkatzen duen gasbideak salaketa ugari sortarazi ditu bertako biztanleen artean, baita aurkako talde bat ere, eta horrelako ekimenen

ENERGIA BERRIGARRIA

«Iraganezko energia iturritzat ezin zaio uko egin, baina ezin da berriztatu, eta horrek esan nahi du ahal den gutxien erabili beharko litzatekeela».

Nafarroarako gasa

Guzti hau horrela izan ala ez, Nafarroako Gobernuak aurrera darrai gas naturalaren kontsumoa bultzatzeko orduan, eta haize zein eguzkitiko indarra erabili ahal izateko ere ari da lehen urratsak ematen. EAEn Ikerlaneko partaideek duela hiru urte hasi bezala, Mikel Illarregi iaz hasi zen Nafarroan dagoen eguzkia eta haizetiko indarrari buruzko atlasa osatzen. 25 puntuan kokatu ditu datuak jasotzeko balioko duten estazio txikiak. Illarregin aburuz, «Nafarroan arlo horietan zein ahalmen ditugun jakitea beharrezkoa da, eta etorkizunerako beharrezkoak diren datuak emango ditu atlasak».

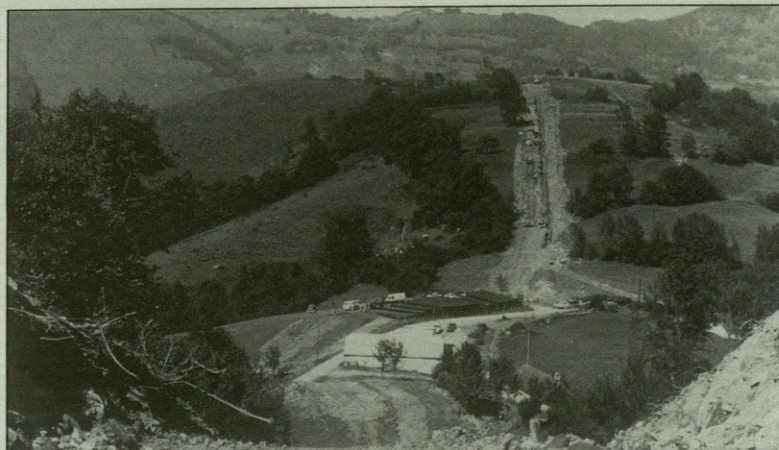
Hala ere, eguzki eta haizetiko energia erabiltzeko asmoak oraingoz industria mailakoak dira Nafarroan, ez baita erabilgarritasunik ikusten etxebizitza arruntetan.

Honek egun energia arloan aritzen direnen buruan bueltaka dabilen galdera dakarkigu. Energia berrigarririk etorkizuneko energia iturri nagusiak izan al daitezke? Ikerlaneko Fernando Cuevasen esanetan, «agian ez dira nagusienak izango, baina garrantzi handia lortuko dute».

Agintariak, ikerlariak zein ekologistak ados daude

Euskal Herrian etorkizun handiena duen energia berrigarria minihidrauliko a delia. «Ura besterik ez dugu, eta gainera azken mendean zentral txiki eta errota osko eraiki zirenez, horiek baliatzea posible da minizentralak egiteko. Horretan saiatzen ari dira agintariak», diosku Illarregik.

Europako Komunitateko ingurugiro Batzordeko komisaria den Ripa di Meanak mugak jarri dizkio dagoneko betiko energia iturrien kontsumoari. Karbono igorketak geldiarazteko, petrolio upel bakoitzeko 3 dolar (330 pezeta/17 libera)

ordaindu beharko du EK-ko gobernu bakoitzak. Nahikoa adierazgarria da Frantzia zein Espainiako gobernuek etorkizunerako dituz-

ten aurrikuspenak: datorren mendeko lehen laurdenerako, energia berrigarriak ahalik eta gehien bultzatzen saiatuz, bi estatuetakoen

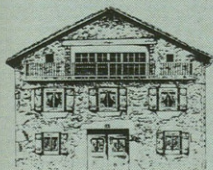
energia kontsumoaren % 10-15 besterik ez dute estaliko.

Nafarroan gas naturala energia iturri bezala bultzatu nahian dabiltza. Beraiei gasa emango dien gasbide internazionalak aurkako ahotsak altxatu ditu Zuberoan.

Amagoia | **ban**

ARGIA txokoak

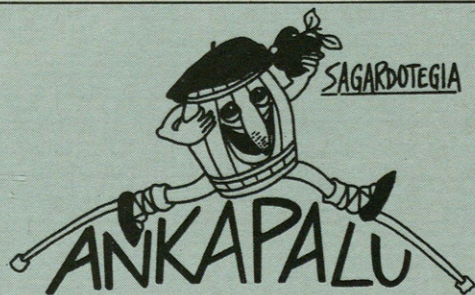
DONAMARIATXO BENTA

- Mendi hotela
- Jatetxea
- Bizikletentzako aparkalekua

Zure asteburuetako ingurugiro egokia

31750 DONAMARIA (Nafarroa) ☎ (948) 450925 - 450708

LARRABETZU (Bizkaia) ☎ (94) 455 81 97

GASTEIZKO EUSKAL TXOKOA

- Mendi irteeretan har ezazu parte

Kutxileria, 62 - 01001 Gasteiz ☎ (945) 25 10 84

AMAZKAR TABERNA

Oiartzuarren giroan, zure zain ...

20180-OIARTZUN (Gipuzkoa)

«Euskal kulturak, nahi ala ez, herrikoitasun bat galdu du»

Baserritar guztiak bezala berant arte aritzen da lanean Frantxoa; ardi lanetan aurkitu dugu eta arreta ezin hobea egin digu. Artzain lanbidez, kultur ekintzetako Ipar Euskal Herri barneko parte hartzaile honek kantua hautatu du espresabide gisa, azken urteetan plazaz plaza ibiliz. Baina badu beste eginbehar asko ere beren ofizioa ozenki defenditzen hasi behar izan dutenetik Iparraldean.

ARGIA. Noiztik ari zara laborantzian? Bakarrik ari al zara lanean?

F. IRIGOIEN. Hemezortzi urterekin hasi nintzen gurasoen baserrian, eta bost urteren buruan nire gain hartu nuen. Hamabi daramatzat beti gurasoekin lan egiten. Laborantzak ez du aski ordaintzen, beraz kitorik aritzen direnen laguntza beharrezkoa zaigu.

A. Ardi-esne egileen bozeramalea agertu zara, eta ofizio horrek arazo asko dauzka momentuan. Gatazka gogor bat duzue kooperatibaren barnean, zer dela eta?

F.I. Orain dela urte bat kooperatibako zuzendariak erran zigun gure esnearen prezioa hirutik bat apalduko zutela, sei liberatik laura. Gure irabazi guztia zangozgora abian zen, eta ondoren, gure kooperatibako lantoki

batean, Lekuinen, sartu ginen.

Gure borroka geroztik ekonomikoa, soziala bezain bat gizonen artekoa izan da, ez dute onartu ordura arte isilik geundenak oldartzen

ikustea. Poliki 75 artzain kanporatu gaituzte, baina biltzar nagusi bat erdiestera iritsi gira, hor hitza hartuko dugu. Konfliktu hau oso eraginkorra izan da mintzatzeko, manifestatzeko beldurra gainditu dugulako. Laboraria besteen meneko izaten usatua da, langile bat bezala. Saltzaile xume batzuen lerrora jaitsi gaituzte, eta orain esnea ez biltzeaz mehatxatzen gaituzte.

Datorren biltzar nagusia biziki inportantea izango da, gauza asko berplanteatuko baitira. Adibidez, Iparraldean bertan esnea eraldatzeko, saltzeko egiturak es-

kas dira, geroari buruz bide hori ere ireki zaigu. Abiatu gara esnearen preziotik, pasatu gara gizartean daukagun lekura eta orain auzitan duguna da egitura eskasa, autonomia gehiagoren beharra. Hori dena eraman dugun borrokari esker. Borroka honetan asko ikasi dugu, eta gure ibilmoldea oso sinplea izan da.

A. GATT delakoa asko aipatzen da azken asteetan, izanen ote du eraginik ardi-esne egileentzat?

F.I. Ardi mailan GATT horrek gutxi, baina lehenago PAC zegoen egina eta ho-

«Atzoko eta biharko euskal kulturaren artean zubiak eraiki behar ditugu.»

«Industria handia eta nazioartearen logika dira gure tokia hiltzearen logikak, horregatik gure arazoari lotzen garelarik berehala aurkitzen dugu kapitalismoaren lege beltza».

rrek bai. Nik eskolan ikasi dut: «*ardi edo bebi batek belarra jaten du eta esnea ematen du*», baina gaur egungo politika horrekin interesgarriagoa izanen da artoarekin bazkatzea behia barnea belarrak jan gabe. Beraz artoa egiteko balioko ez duten lurrak abandonatuko dira. Industria handia eta nazioartearen logika da gure tokiaren hiltzearen logika, horregatik gure arazoari lotzen garelarik berehala aurkitzen dugu lege

hori. Kapitalismoaren lege beltza.

Orain arte, baliatzen ditugun haziak ekoizteko eskubidea genuen. Orain hazi guztiak erosi behar ditugu. Bestalde, Euskal Herrian badugu gure tokia zaintzeko gogoia. Bada hemen ere fenomeno oso interesgarri bat: hemen inon baino gehiago laborari gazteak plantatzen dira. Baina hori dena ez da sartzen industriaren logikan. Egitura berri batzuk kolektiboki eramanak behar ditugu

txoko hau zaintzeko, axuriarekin, Hirugarren Munduan bezala, dena kanpora doa, ez dugu ezer transformatzen.

A. Noiz hasi zineten kantatzen kantu txapelketetan? Zergatik?

F.I. Jendearekin batera ahulezia bat bete nahi dugu. Lehenik talde bat musikariek biltzen gara eta astokeriatan hasi. Horrela kantu batzuk irten dira eta beste batzuk emozioak dira, eza-gutu ditugun pertsona batzuei buruzkoak.

A. Kantuari funtzio berezi bat ematen al diozue?

F.I. Ona eta txarra. Ona, zerbait erratea permititzen duela, tripan edo gogoan duguna. Euskal kantua mantentzea baita. Baina funtzio txarra ere, ikusten baitut festetan, guk kantatzen dugula, jendeak ez duela gehiago kantatzen. Hori txarra dela uste dut. Eta hala ere kantatzen dugu, kantaldiak hiltzen ari direlako, nire iritziz, zeren jende gutxi biltzen baita, afitxa handi batzuk direlarik ere.

Eta kantatzeko aukerak... Hegoaldean badira zirkuito batzuk dirulaguntzarekin. Baina hemen ez denez laguntza handirik, errealitatea latzagoa da. Zerbait asmatu beharko litzateke. Badira saiaketa batzuk, ostatu txokoak, baina nabarmena da jendea zenbateraino kon-

■ «Nabarmena da jendea zenbateraino kontsumitzailea bilakatua den kultura mailan ere» ●

«Laboraria besteen menekoa izaten usatua da, langile bat bezala. Saltzaile batzuen lerrora jaitsi gaituzte, eta orain esnea ez biltzeaz mehatxatzen gaituzte».

tsumitzailea bilakatua den kultura mailan ere. Bai irratiarekin bai telebistarekin. Ostatu txokoetan horrelako erabe batekin agertzen da jendea.

A. *Iparraldeko kantagintza*ren belaunaldi berria ote zarete?

F.I. Agian besterik izango da. Hor badago errazkeria bat. Badira toki batzuk saiatzen direnak jende berria bultzatzen eta, baina gehienak ez dira saiatzen ere. Kreatibitate gehiago zuen denbora bat izan da. Bero-tasun, ausardia gehiagorekin. Orain horrelako konformismo batean sartuak gara. Eta gu ez gara egiazko kantariak. Sobera gauza egiten ditugu. Ez gara horri dedikatuak.

A. *Hegoaldeko mundu kulturala* jarraitzen ote duzu?

F.I. Ainitz maite dut han kirola bilakatua den bertso-gintza. Fenomeno izugarria da, eta damugarri kausitzen dut. Iparraldean badira izan zitezkeen bertsolariak, euskalduntasunak azken urteotan horrenbeste galdu izan ez balu. Nik ezagutzen

ditut gazte batzuk edo ez hain gazteak ere, hemen-goak, biziki erraz bertsotan ari direnak. Ez dira taula gainean igoko hain seguru orain, noski, baina izan da gibelaratze bat, beldur bat euskaldun bezala ausartzeko. Zergatik? Beharbada antolakuntzarik ez delako izan horiek bultzatzeko. Uste dut hori bakarrik eskastu dela. Hor badugu zulo antzeko bat. Sail guztietan. Uste dut euskal kulturak, nahita edo ez, herrikoitasun bat galdu duela, eta galtzen ari dela.

Orain euskal kulturak irauteko behar du beste nonbaitetik ekarritako indar

bat. Atzokoa, atzo genuen hura, hiltzen ari da, eta birtartean zulo batean bezala gaude. Hegoaldetik datorren uhin bat bezala da, euskal kultura berri hori. Baina zubiak, loturak behar ditugu egin, atzoko eta biharkoaren artean, ahal bezain beste behar dugu atxiki atzokotik eta nostalgiaz edo biharkoa ukatu gabe, biak lotu. Konfliktuak izan daitezke. Gorde egin behar ditugu eta baikor izan batzuk besteekiko. Barnealdean jendea txikitzen ari da. Kostaldean harrotzen ari da. Indar txikiak dauzkagu eta ez dugu eztabaidetan denbora galdu behar, indarrekin

aurrera egin behar dugu.

Ni barnealdekoa naiz. Gure euskararen egiten ditugu kantuak baina besteen moduak ere onartzen ditut. Gure artean irekiak izan behar dugu. Etxean sua dugu, ez da zein altzari atera begiratzeko hasteko unea. Ahal den guztiak salbatu behar dira.

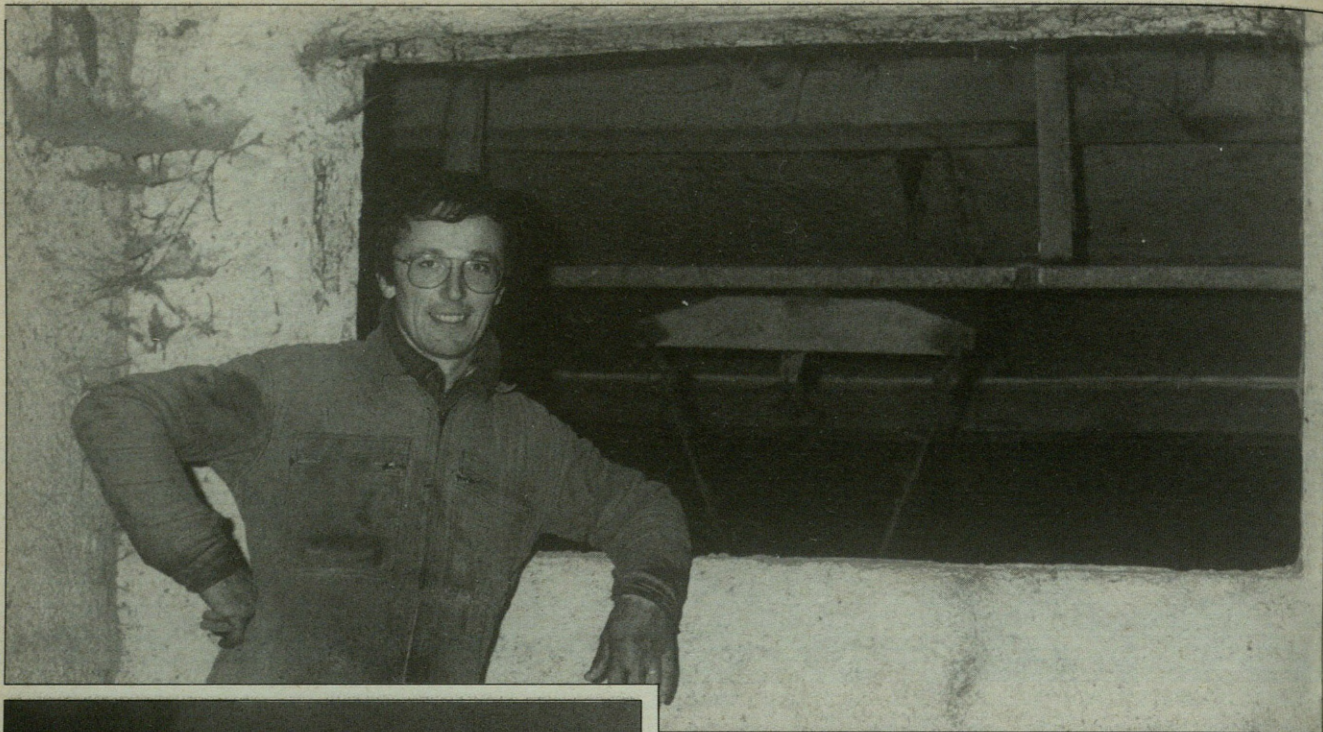
A. *Politikaz zer diozu?*

F.I. Politika ederra litzateke irekidura hori balu, baina

NORTASUN AGIRIA

Ainhize-Monjolosen jaio zen duela 35 urte,
semea eta alaba ditu ● Hazparneko
eskolan egin zituen oinarrizko ikasketak 18
urte bete zituen arte ● Ikasketak utzi bezain laster gurasoen
baserrian hasi zen lanean ● Anaiarekin aritzen da kantatzen herriz
herri ● Animaliak sufritzen ikustea oso mingarria egiten zaio

«Gure kulturaren etxean
sua dugu. Ez da zein altzari
atera begiratzen hasteko
unea. Ahal den guztiak
salbatu behar dira».

politika boterea irabazteko
kirol bat da. Eta joko hori ez
zait hainbeste gustatzen.
Badakit beharrezkoa dela,
baina anitz zatikatzen gaitu.
Iparraldean abertzaletasuna
indartzen ari dela ikusten
dut, baina aldi berean, ekar-
tzen dizkie halako botere
amets batzuk zenbaiti.

**«Iparraldean abertzaletasuna indartzen ari da, baina aldi
berean zenbaiti botere ametsak dakarzkie».**

Sobera alderdi dago. Al-
derdiak ez zaizkit hainbeste
gustatzen. Beti pentsatu izan
dut alderdiak tipo batek bo-
terea eskuratu ahal izateko
tresna bat direla. Ez dakit
beste funtziorik duten, ez
naiz seguru. Mugimendu bat
bezala ikus dezaket, baina
horretarako bestea jasan
behar da, eta Iparraldea hain
txikia da...

A. Zure ustez zerk izan du
eragin handiena Iparral-
deko euskal munduan az-
ken hamar urteetan?

F.I. Denak, uste dut. Hobe-
kuntza batzuk izan dira ka-
litatean, beste batzuk kanti-
tatean. Izan dira tirabirak,
baina Iparralde bezala gero
bat nahi baldin badugu, his-
toriak moldatu gaitu eta Eus-
kal Herrian badugu toki bat.
Badugu zereginik gure tokia
atxikitzeko, lortzeko nahia
baldin badugu behintzat, eta
Euskadi osatu. Elkarrekin
orokortasun bat lortu behar
dugu. Hori ez dut orain- dik
ikusten, baina amets hori

behar dugu aurrean.

A. 1993 burbiltzen ari da.
Muga desagertu egingo
omen da. Zure ustez horri
esker indartuko al da Euskal
Herria?

F.I. Beti sufritu dut Arnegin
eta Hendaian polizia ikus-
tean, baina gehiago sufritu
dut buruan zein muga ditu-
gun ikustean. Hor muga
handiagoak ditugu, Ipar eta
Hegoaldearen artean histo-
riarengatik eta abar. Orain
dela hamar urte ez genuke
amestuko inolaz ere hain-
beste jende etorriko zenik
erosketak egitera. Ez dakit
horrek zein ondorio duen,
baina izan dezake. Baina
gaur egiten den Europak ez
du hori egiten. Maastrichti
baietz entzun dut, Euskal
Herriak irabaziko duela. Ez
dut sinesten. Euskal Herriak
bakarrik irabaziko du gure
arteko mugak geuk apur-
tzen ditugunean.

Ixabel Etxeberria

Irakasle kaleratuen arazoa konpontzeko lehen urratsa ezarri da

FUNTZIONARI ALA INTSUMISO

Azken hiru urteak luze joan dira Euskal Herriko Unibertsitatean. Irakasleak unibertsitate nazionala, euskalduna eta publikoa lortzeko gogor borrokatu dira baina azken bi urteetan gauzak gero eta zailago jarri dira hauentzat. Bide juridikoa bukatutzat jo zenean, irakasleek ordura arte izandako batasunak nolabaiteko apurketa sufritu zuen. Orain, Administrazio espainiarreko funtzionari izateari uko egin diotenak 9 irakasle dira.

Irakasle kaleratuen arazoa hiru urteko borrokan ezagututako azken urratsa dugu.

ZEHAZT laburtu digute. *Intsumisoak gara. Gure borroka intsumisio mota bat da eta bat dator Euskal Herrian dauden beste intsumisioekin. Guk ez dugu nahi Estatu espainiarren funtzionariak izan eta funtzionaria izateari intsumisioa planteatzen diogu*, hitzokin azaldu digu Euskal Herriko Unibertsitateak eskainitako kontratu administratiboa sinatu nahi ez dutenen borroka Enrike Lopezek, Kazetaritza Fakultateko irakasle kaleratua eta

abenduaren lehenengo 8 egunetan gose greban egona denak. Jose Ramon Etxebarriak Zientzien Fakultatean itxialdi iraunkorra mantentzen duen irakasleak askotan erabilitako hitzak dira; *«ez dut kontratu administratiboa sinatzen kontzientzi eragozpenagatik»*.

Bederatzi dira une honetan, kontratu administratiboa sinatu ez dutenak: Jose Ramon Etxebarria, Antxon Azkargorta, Enrike Lopez, Fernando Mijangos, Jose

Luis Herrero, José Luis Ibañez, Begoña Zalbidea, Koldo Gorostiaga eta Jesus Maria Zalakain. Jose Ramon Etxebarriak itxialdi iraunkorra hasi zuen eta oraindik ez zaio erantzunik eman. Jose Luis Herrerok urrian 18 eguneko gose greba burutu zuen bere plaza lehiaketa publikora atera ez zedin, eta unibertsitateko agintariekin hitzeko akordio batera heldu arren, ez zaio talde ofizialik eman. Josu Izko de la Iglesiak, Magisteritzako irakasle titularrak, azaroa-

Antxon Azkargorta, EHUKo irakasle kaleratua

«Ikasleak izan dira arazoari dimentsio berria eman diotenak»

ARGIA. Nola definituko zenukete errektorearen papera afera honetan?

A. AZKARGORTA.

Argi dago, une honetan dagoen errektoretza ez dela guri gustatuko litzaigukeen errektoretza mota. Gaur egun dugun errektoretza alderdi politikoen txotxongiloa da, ez da iritzi propioa edo jokaera propioa duen errektoretza, beraz, gure esperantza alderdi politikoen jarrera aldaketan datza. Unibertsitatearen Erreformarako Legearen (UEL) gaurkotasuna Madrileko Legebiltzarrean gelditu egin da, eta PSOE eta CIU, eta EAJ ere saltsa horretan dabilela uste dugu, akordio batera heldu dira. Aurreko UELe ez zituen irakasle propioak aurreikusten eta espero dugu aukera hori legearen berritze horretan agertzea. Errektoretza saltsa horren menpe dago. Unibertsitateak izandako ekimen gutxien duen errektorea dugu hau, eta Administrazioaren tresna hutsa da.

A. Zer espero duzue negoziaketetatik?

A.A. Gutxienez, mahai baten inguruan biltzea lortu da. Baina, bestalde, ikusi dugu nola lortu den bilera hau burutzea, hau da, ikasleek errektorea presionatu dutelako. Errektoreak ez du nahi onartu gauzak presiopean eman dituela, eta nire ustez presiopean eman ditu eta hain bistakoa da horrela lortu direla gauzak.

A. Gose greba utzi duzue.

A.A. Gose greba uzteko bi eskaera egin genituen. Bata gure plazak lehiaketara publikora ez ateratzea eta, bestetik, negoziaketa prozesua hastea. Bi eskaera horiek bete direnez, gose greba utzi dugu.

A. Jose Luis Herrerok ere akordio bat lortu zuen baina dirudienez, adarra jo diote, oraindik ez baitu talde ofizialik lortu.

A.A. Ahozko konpromezu bat lortu zuen eta berak esaten du, akordio hori idatziz eskatu behar ko zukeela. Berak uste

zuen eman zuten hitza fidatzekoa zela baina, dirudienez, ez da horrela.

Guk, horretan, abantaila badugu, negoziaketen lekukoak izango ditugu eta lekuko horiek ikasleak dira. Ikasleetaz fidatzen naiz. Bestetik, ikasleak izan dira arazoari dimentsio berria eman diotenak. Eredugarria da ikasleen jarrera eta bestetik, nahiko espontaneoak izan da, ez da inongo erakundetik zuzendutakoa.

A. Nola ikusten duzu sindikatuek zuekin izandako jarrera?

A.A. Sindikatuak diru kontuez, kontratuez, lan postu finkoez arduratzen dira, arazo laboralez azken batean. Arazo sakonago bat planteatzen denean, gure gatazkaren kasua ala Euskal Herriaren eraikuntza nazionalaren ikupuntutik planteatzen denean, huts egin dute. Gose grebaren azken egunetan gurekiko elkartasuna adierazi zuten, baina gure ustez beranduegi da. Dena den, hobe da, berandu inoiz ez baino. Oraindik badute jarrera aldatzeko aukerarik.

ren 3an itxialdi iraunkorra hasi eta irakasle kaleratuekiko elkartasuna adieraziko zuen lehenengo funtzionaria da. Azken gose greba Enrike Lopezek eta Antxon Azkargortak burutu dute.

Kazetaritza Fakultateko irakasle hauek 8 egunean zehar mantendu dute gose greba euren plaza lehiaketa publikora atera ez zedin eta

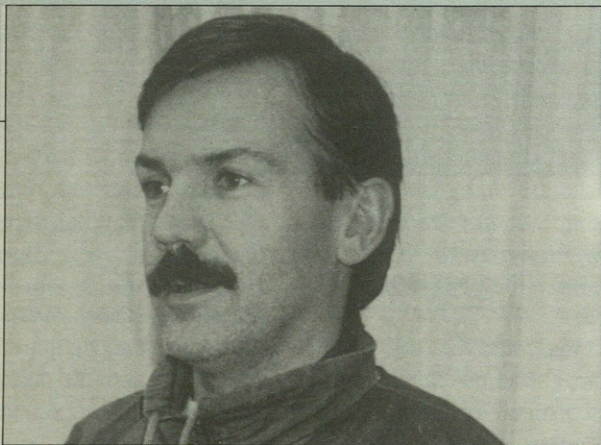
irakasleen eskaerak aurrera ateratzeko negoziaketa prozesuaren hasiera eskatuz. *«Jendea ez dago pozik oraingo unibertsitatearekin eta ikasleek horrela frogatu dute. Barbera izan edo Goiriena izan EHUKo errektorea arazoak berdinak dira, arazoak ez direlako konpontzen»*, esan du Enrike Lopezek.

Sindikatu apolitikoak?

Gogor kritikatzan du, irakasle kaleratu honek, sindikatu ezkertiarren jarrera eta berak esan digunez, «LABek eta EILASEk sindikatu sozio-politikoak ez direla frogatu dute arazo honen aurrean izan duten jarrerarekin. Ez dute proiektu politikorik. Bestetik, ez dute abalegin berezirik egin guri laguntzeko, gure arazoa unibertsitatearen eredu berri batean kokatzen delako».

Bide juridikoa luzea eta latza izan zen baina EAEko Auzitegi Nagusiak irakasleen kontratuak bukatutzat jo zituenean, sindikatuek eta irakasleen biltzarrak, «beste bide batzuk jorratzea erabaki genuen—dio Arantzeta Urkarregik, EILASEko kideak—. Biltzarrak kontratu administratiboa sinatzea erabaki zuen, eta EILASEk erabaki hori bete zuen, gure ustez garrantzitsuena borroka unibertsitate barruan jarraitzea zelako».

Fernando Mijangosek, LABeko kide eta irakasle kaleratuak gai honetaz esan diguna zera izan da: «Entzun dut LAB eta EILASi leporatzen digutela irakasle kaleratuekiko izan duten 'desmarkea' baina uste dut irakasle batzuen baserreak

Antxon Azkargorta, gose greban zegoen bitartean.

1987. Urriak 1: Irakasleek asoziatu-kontratuak sinatu zuten.

1988. Maiatzak 16: Errektoretzaren aurrean erreklamazio bat aurkeztu zuten 226 irakaslek, kontratuaren izaera administratiboaren aurka eta lan kontratua aldarrikatuz.

1988. Ekainak 17: Errektoretzaren isiltasun administratiboaren aurrean irakasleek Bilboko 5. Lan Epaitegira jo zuten, salaketa bat jarritz.

1990. Martxoak 20: Bilboko 2. Lan Epaitegiak lehen sententzia kaleratu zuen, irakasleen demanda onartu eta 87an sinatutako kontratuak izaera administratiboa ezik, laborala zutela adieraziz.

1990. Uztailak: Sententzia irmoa deklaratu zen.

1990. Irailak 12: Irakasleak kaleratuak izan ziren.

1990. Urriak 15: Irakasleek kaleratzearen aurkako salaketa jarri zuten.

1991. Urtarrilak 31: Donostiako 2. Lan Epaitegiak kaleratu zuen sententziak deuseztatzen jo zuen 51 irakasleren kalerapena. Unibertsitateak epaia errekurritu zuen.

1991. Otsailak 4: Gasteizko 1. Lan Epaitegiak bidezkotzat jo zuen irakasleen kalerapena. Irakasleek epai hau errekurritu zuten.

1991. Apirilak 3: Bilboko 2. Lan Epaitegiak deuseztatzen jo zuen 44 irakasleren kalerapena. Unibertsitateak errekurritu egin zuen.

1991. Irailak 5: Emilio Barberak, Unibertsitateko errektoreak bere kargua utzi zuen.

1991. Urria: Juan Jose Goiriena errektore izendatu zuten.

1992. Urtarrilak 29: EAEko Auzitegi Nagusiak plazara-

tutako sententziak bukatutzat jo zituen Donostiako 51 irakasleren kontratuak. Irakasleek kasazio errekurtsua jarri zuten sententziaren aurka.

1992. Otsailak 14: EHUko Gobernu Batzarrak hamabi eguneko epea eman zien Donostiako irakasleei kontratu administratiboa sinatzeko.

1992. Martxoak 23: EAEko Auzitegi Nagusiaren sententziak bukatutzat jo zituen Bizkaiko 44 irakasleren kontratuak.

1992. Maiatza: EHUk kontratu administratiboa eskaini zien irakasleei. Bederatzi irakaslek ez zuten kontratua sinatu.

1992. Irailak 16: Jose Ramon Etxebarriak itxialdi iraunkorra hasi zuen Zientzien Fakultatean.

1992 Urriak 13: Jose Luis Herrero gose greba hasi zuen, bere lanpostua lehiaketa publikora aurkeztu zelako.

1992 Urriak 31: Jose Luis Herrero gose greba bertan behera utzi zuen, Unibertsitatearekin hitzezko akordio batera heldu eta gero.

1992 Azaroak 5: J. Izko de la Iglesiak itxialdi iraunkorra hasi zuen, J.R. Etxebarriarekin elkartasuna adierazteko.

1992 Azaroak 13: EHUko Gobernu Batzarrak lehiaketa publikora atera zituen Informazio Zientzien Fakultateko 4 irakasleen plazak.

1992 Abenduak 1: Antxon Azkargortak eta Enrike Lopezek gose greba hasi zuten, euren plazak lehiaketa publikora atera zirelako eta negoziaketak eskatzeko.

1992 Abenduak 9: Unibertsitateak negoziaketak hasi zituen eta Antxon Azkargortak eta Enrike Lopezek gose greba bertan behera utzi.

besterik ez direla. Ni ere irakasle kaleratua naiz»

Bitartean, ikasleak arazo honen biktimatzat aurkeztu izan dira. Baina abenduaren

■ «**Ikasleek bi aldeen arteko elkarrizketaren eta negoziaketaren aldekoak gara»** ●

RUBEN NIETO

2an burututako elkarretartzea dela eta, irakasleek lortu dute irakasleek luzez borrokatu duten negoziazioen hasiera. Juan Jose Goiriena, Unibertsitateko errektorea, Santos Zunzunegi, Kazetaritza Fakultateko dekanoa eta Alfonso Unzeta, dekanordea, Kazetaritzako irakasle

kaleratuak eta ikasleak bileraren lekuko bildu ziren, eta abenduaren 14etik 22ra burutuko diren bileren lehen urratsa ezarri zuten.

Ruben Nieto, Ikasle Abertzaleak-eko kidearen ustez, «*ikasleek arazo honetako bi aldeek elkarrizketa eta negoziazioaren alde egon gara beti eta negoziazio hauetan konponbidearen aldeko jarrera dugu. Kalteak garenaz, Goiriena mahai batean eseritzeko presionatu dugu, egoera mantentzen ezina zelako.*»

Ezarri da aurreneko urratsa baina oraindik hainbat gauza geratzen dira zintzilik, eta gauzak ez badira aldatzen, 1993ko irailean 1.200 kontratu administratibo bukatzen direnean zer gertatuko da?

Myriam Gartzia

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

Durangoko erauntsiak gogor astindu du Azokaren teilatua

EURIA eta txingor gogorak, liburu nahiz diskoen protagonismoa bera auzitan jarri du Durangoko Azokaren aurtengo edizioan. Aldez aurretik iragarri zuten adituek, Euskal Herriko larrazaleko marraskiloak biltzeko oso aproposa zettorrela zubi-festa sonatua. Etxean ezkutatzea erabaki zutenen artean nago ni. Erauntsiari beldur gutxi baina, eta kotxea harturik, Durangora zuzendu zirenek urteroko festa handiarekin egin zuten topo. Buruan bi edo hiru titulu hartuta batzuk. Ikusmiran besteak. Estutasunean guztiak. Liburu eta Diskoen Azokaren semaforoa berde jarri zenetik, ikusle, erosle eta saltzaileen tropel ugariari zirkuitu itxi eta itogarria bilakatu zaio Durangokoa. Bagenekien. Itokinetako ur tantak loditu eta

teilatua zartatu aurretik ere. Ur tanta horien gainditu dute ordea, egoeraren larria, sakoneko arazoak plaza-ratuz, hots, azpiegitura duin baten beharra.

Liburu eta diskoen katalogorik aterra ezinean estreinatutako aurtengo edizioan krisiak jotako argitaldareiei teilatua jausi zaie gainera. Gainera. Erauntsiak, hezurretaraino busti ditu anitzen kezkek. Esne txarreko lerroak osatu dituzte: Hirugarren Mundutik hurbil gaudena nabarmendu dute argitaldareiek gure kulturak munduari begira jarri behar duen sasoi zail honetan. Irtenbiderik eskatu dute bide-nabar, 1993 ez dadin aurtengoaren errepikapen bustia izan. Gerediagakoien teilatutik, urtetan, Euskal Herriko Azoka eraikitzen dihardutenen lan

esker ga zutabe sendotan finkatzeko ordua are ozenago aldarrikatu da.

Noren teilatuan dago baina, konponbidea? Liburu eta disko egileek, Jaurilaritzari eskatu diote erantzun dezan. Jaurilaritzak, editoreenera jausi du soluziobideen azterketaren ardura. Batak zein besteak, besteak beste, baterako bideari eutsi beharko diote ziur, aurrera begirako Durangoko azpiegitura ate handitik abiarazteko. Diruak eta premiak bat datozen heinean asmatuko da. Urtetan legez, lerro artean eta azpiko doinuz ezkutatu den errealtatea etengabeko itokinetara kondenaturik dago, bestela. Nahiz eta eguzkirik ederrena egin. Espero dezagun.

TERMINOLOGIA

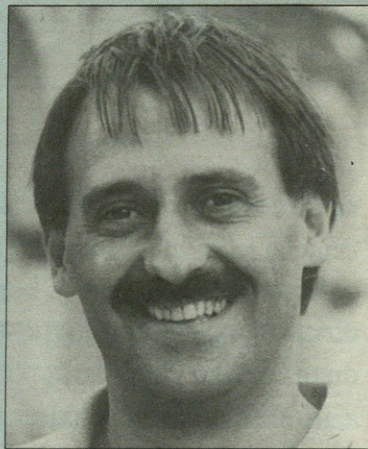
Ordenagailu. Kode batzuen arabera ematen diren datu eta aginduak mekanismo elektronikoz eratu, konbinazio nahiz eragiketa ezberdinak egin eta jasotako guztiaren emaitzak eskaintzen dituen makina.

Datorren mendeak ez gaitu paperean idazten harrapatuko. Txipetan gastatuko ditugu lehen tintetan gastatutakoak. Txipen esanetara arituko da mundua jira-biran. Orain ere. Ordenagailuek, egungo errealtate indefinitu honetatik etorkizun perfektura garamatzate. Politika, ekonomia, kultura eta besteren errealtatea pantaila baten aurrean ikuskatzen ohitzen ari garela, ez da harritzekoa beraz, Euskal Herrian ere horren aztarnarik sumatzea han eta hemen. Euskara ikasteko metodoa sortu digute, irakaslearen beharrik ez duena. Ordenagailu bidez hiztegi azkarra burutzen dihardute, EHUKo hainbat informatikok. Hutsaren hurrena baino ez dira ordea, urrats hauek datozenak kontuan hartuz gero. Atzera gabeko bidea da gainera; azken batean, lerrook ez lirakeke zure begietara iritsiko ordenagailuaren laguntzarik gabe.

LEKEITIOKO Zinema Festibala, euskarazko zinemagintzaren kezka-gune bihurtu da egunotan. Kezka-gune diot, aurrekoak esan eta gero, elkarlana eta soluziobideak aldarrikatu eta gero, Eusko Jaurilaritzaren jarrerak zer pentsatu ematen duelako, dirulaguntza oro ukatu diola ikusita. Euskarazko bakarra izaki, Zestoa-koak argiak itzaliak baititu oraingoz, azken frontearen defentsan lanean daramatzaten zaletuek meriturik irabazi dute soberan, inolako onarpen ofizialik jasotzeko bederen, Eusko Jaurilaritzarengandik. Honen antzeko ekimen kulturalen euskarri eta sustatzaile izateko xedeari erantzun ez, eta nola espero dezakete gero gure

Céline eta «Gauaren muturrerainoko bidaia»

DUELA hogeitabost bat urte kanpoko aldizkari literario ezagun batek inkesta bat egin zuen Europako dozena erdi bat herritan non aukeratu zituzten mende hontan izan diren hamar idazle europear onenak. Gogoan dut oraindik egiaztatzen aritu nintzela aukeratutako hamar idazle haietatik zenbat ote zeuden euskaraturik eta garai hartan bat ere ez zegoela esan beharra dago ezer baino lehen. Gaur egun gauzak zerbait hobetoxeago daudenez gero, ezpaitira alferrik pasa azken hogeitabost urteok, hamar idazle on haietatik esango nuke sei edo zazpi gutxienez izan direla euskaratuak, eta hori ez dago batere gaizki.

JOXEMARI ITURRALDE

IDAZLE on hoietako bat, eta lehendik eta geroztik egin diren inkesta guztietan beti azaltzen dena, Louis-Ferdinand Céline zen. Eta «Voyage au bout de la nuit» da bere obra ezagunenaren izena. Frantseseraz ez zekiten euskal literaturazletuek urte askotan etsi behar izan dute eta gazteleraz irakurri, hegoamerikar batek hala-moduz egindako bertsio batean. (Bide batez esanda, itzultzaile hori suizidatu egin zen gerora: pentsa dezagun Célineraren liburuaren eraginez ez zela izango, batek baino gehiagok horretarako ere arrazoi franko badagoela bertan uste izan arren).

ASTE hontan bertan Igela argitaletxeak plazaratu du azkenik aspalditik espero genuen Célineraren maisulan honen itzulpen bikaina: «Gauaren muturrerainoko bidaia». Eskertzekoa benetan Igela argitaletxearen kemena eta ausardia halako lan bat kaleratzeko, eskertzekoa Matías Múgicaren euskaratze lan borobila eta eskertzekoa baita ere Ramon Saizarbitoriak liburu honi jarri dion hitzaurre zehatz, jantzi eta dotorea. Ez da hau lekuri proposena liburu hontaz ezer esaten has-teko baina irakurtzen hasi aurretik gogoratu behar liburu hau izango dela agian mende hontan literaturgintzan egin den saiorik tajuzkoena gaur egungo kulturak eta gizakiak duen problemarik latzenetakoari aurre egiterakoan: gaizkiaren definitzea. Baudelairek gaizkiaren loreak usainerazi zizkigun baina Céline bakarrik ausartu zen gizakiak lurraz-pian eraiki dituen gaizkiaren kloakak bisitatzea ordurarte ezagutu gabeko independentzia eta egizaletasun bortitzez batez.

Aspaldiko hamar idazle on haietatik hiru datozkit orain gogora eta norbaitek itzuli beharko litzuke oraintxe bertatik hasita: noizko utzi behar bestela Robert Musil-en «Tasunik gabeko gizona», Marcel Proust-en liburuak eta James Joyce-ren «Ulises»?

Hertzainak taldeak denboraren orratzak gerarazi ditu betirako. 1985ean «Hau dena aldatu nahi nuke» zioten haiek, agur-benur utzi dituzte trasteak, istorioak agortarazi zitzaizkela beldurrez. 80ko hamarkadako izar nagusiak izan ondoren hau dena aldatu ezin eta betiko gailurrera igotzeaz asperturik itxi dute ahoa: helburu berririk ez, egoera erosoan jarraitzeko asmorik ere ez. Hamar disko bidean, historiako lekukoak. Kontzertuetan beti. Josu, Gari, Txanpi eta Kike: Hertzainak.

agintariek, ofizialtasunaren izenean aldarrikatzen diren egitasmo handietara erakartzea txikietan itotako oin bikoak? Durangoko itokinetan ez dakit, baina Lekeitiokoetan bustitze-ko gogorik ez duen Administrazioak esan beharko dizkigu isilean gorde-tzen dituen argudioak zertan diren.

Aurkeztutako lanei buruz, bideoa-ren nagusitasuna ia erabatekoa dela azpimarra daiteke, garai bateko super 8ko filmeak kasik desagertu direla. 18 lan aurkeztu dira guztira, gutxi. Edota bizi den egoera kontuan harturik, as-ko.

J.J. Petrikorena

Rogelio Ibañez, Pariseko Euskal Kultur Bidean zentroko zuzendaria:

«Euskal kultura Europara zabaldu eta besteen mailara jaso beharrean gaude»

Urtebete egin du Pariseko Euskal Kultur Bidean zentroa ireki zela. Hainbat ekintza kultural bideratu dituzte denbora honetan, nahiz eta diruz eta azpiegituraz urri aritu. Rogelio Ibañez dugu bertako zuzendaria. Zinema aktore eta artistak, Adunako «Apokintza» jaiotetxean jaso gaitu guzti honetaz hitz egiteko.

ARGIA. *Lehen urtea bete du Euskal Kultur Bidean egitasmoak. Balantzearen orduan zer azpimarratuko zenuke?*

ROGELIO IBAÑEZ.

Airean genuen proiektua mamitzeko urtea izan da aurtengoa, hainbat idea martxan jartzekoa, jaialdiak

direla, erakusketak, hitzaldiak. Gehiago egin genezakeen, baliabide ekonomiko eta azpiegiturretan oso urri aritu gara baina. Han eta hemen dirulaguntzen eske jardun dugu eta ez dugu batere jaso, hau azpimarratu beharrean nago. EAEko Gobernuarena izan baita jasotako bakarra Bernardo Atxagak Sorbonan emandako hitzaldiari begira. Zain gaude, Frantziako Gobernuaren nahiz Europako instituzioen jarrera aldatuko

delakoan. Oraingoz, behin-behineko laguntzarik baino ez digu eman Eusko Jaulartzak, eta aurrera begira laguntza horren finkatzea espero dugu. Bestalde, bazkideen bitartez atera nahi dugu aurrera egitasmoa, honetan ere, euskal kultur munduko taldea zabaldu eta sendotzearen aldeko urratsak ematen ari garela.

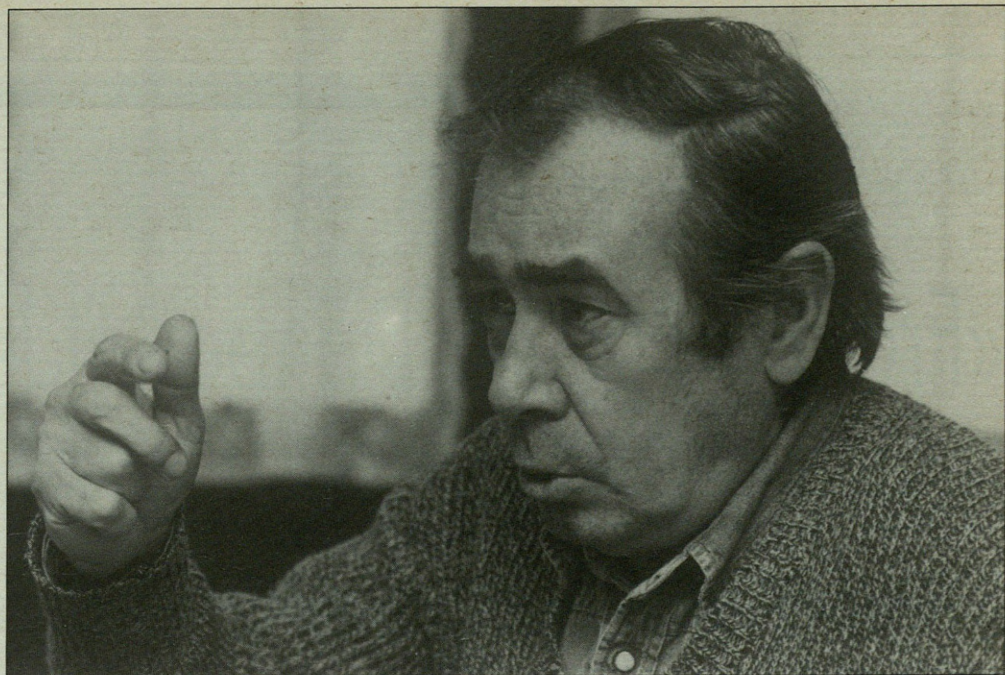
A. *Argituko al zenioke irakurleari zeintzuk diren zuen belburuak?*

Rogelio Ibañezen aburuz, euren lana bitartekariarena litzateke, Euskal Herrian egiten dena jaso eta Parisetik Europara zabaltzearena, hain zuzen. Horretarako baliabide egokiak eskatzen dituzte.

R.I. Antena baten moduan kontzertatzen dugu, bitar-
ekari lanetan, Euskal He-
rrian egiten den kulturaren
berri zabaltzeko xedez, beti
ere. Ponpidour zentroari
beizaren erakusketa egitea
proposatu diot, kasu. Ber-
nardo Atxaga Sorbonara
ekarri dugu. Beste zentroe-
kin harremanetan gabilta,
Luxemburgen, Suitzan... tru-
kakekak egin eta erakuske-
ak batetik bestera zabaldu
erazmoz. «Printemps de Bur-
ges»-eko jaialdiko zuzenda-
rari zuzendu gatzazkio,
Euskal Herriko eguna pro-
gramaren baitan sar deza-
ren. Euskal kantarien nahiz
berri kiroletako berri eman
nahi diegu.

A. Europa mailan espe-
zientzia aitzindaria izan da
guena. Aurrera begira, beste
herrietan antzeko zentro
gebiago zabal daitekeela
iste duzu? Gure kulturak

Katalanak zabalkunde mailan oso gure aurretik dabiltzala azpimarratu du.

zer etorkizun eduki dezake
Europan?

R.I. Urte batzuen buruan
egitasmo hauek Europan
zehar zabaltzea litzateke
dudarik gabe egin beharre-
koa. Azken batean ere, kul-

tura unibertsala den heinean
zabalkunde handiko proiektu-
a izan daiteke gurea. Izen
ospetsuetatik abiatu eta
ikuspegi zabal baten es-
kaintzera jo nahi dugu.

Kultura sail batzuek sar-
bide errazagoa dute, ordea,
pintura eta eskulturak kasu.
Euskarazko antzerkiak eta,
hizkuntzaren arazoarekin
egiten dute topo. Hala ere,
pastoralak eta ekarri nahi
ditugu, modu honetakoak
arrakastatsuak gerta baitai-
tezke.

A. Euskal Herriko kultura
munduan zer nolako es-
pektatibak sortu ditu egitas-
mo honek?

R.I. Horretan gabilta, han
eta hemen gonbiteak luza-
tzen. Ez da oso erraza; zer
egin dezakegu Europan? eta
antzeko erantzunak eman
ohi dituzte, baina gero eta
gehiago erreparatzen diote,
hala ere, hemen egindakoa
kanpoan zabaltzeari.

A. Nola ikusi duzu Duran-
gora etorri zarelarik euskal
kulturaren osasuna?

R.I. Txundituta geratu naiz
halako jendetza ikusita eta
bestalde, hainbeste liburu

nahiz disko egiten dela
ohartu naizenean. Baina
guztiz hori kanpora zabaldu
behar dugu, gure kultura

**«Kultura
unibertsala den
heinean zabalkunde
handiko proiektua
da gurea» ●**

Europako beste kulturen
mailara jaso behar dugu.
Horra hor, katalanen adibi-
dea; Parisen, bertako hain-
bat pintore katalan bezala
ezagunak dira. Gurean ere
berdin gertatu behar du.
Txillida oso ezaguna den
arren ez dakite euskal es-
kultorea denik. Euskal He-
rria ezaguna da, baina «ra-
ta-ta-ta»-rekin identifikatzen
gaituzte, azpimarratzen ari
diren imagina ere hori baita.

Gure antenaren bidez kul-
turaren zabalkunde jorra-
tuko dugu, beti ere kalitatea
azpimarratuz. Datorren ur-
tean hitz egin ahal izango
dugu zehatzago.

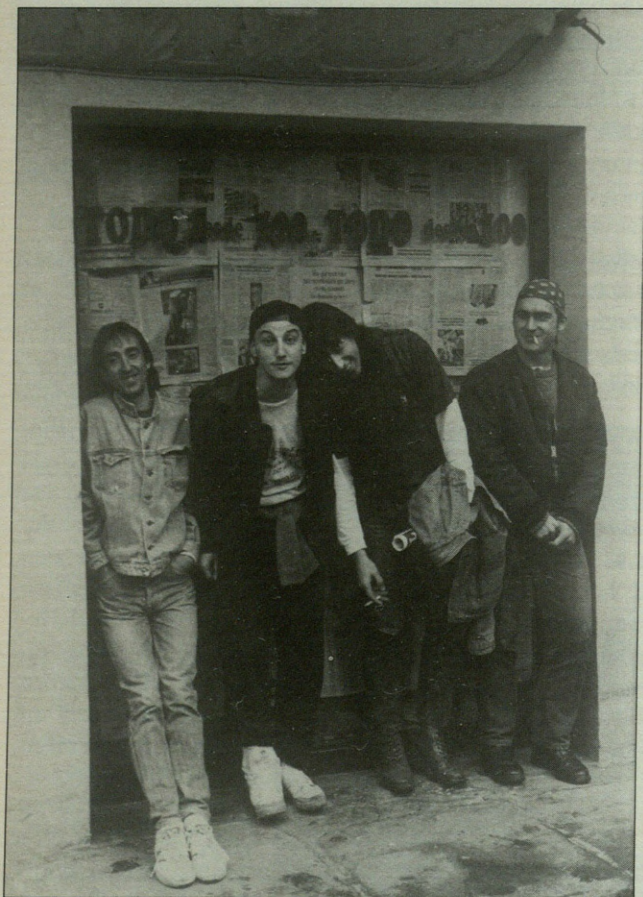
J.J. Petrikorena

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
2004 DONOSTIA

«Frango Funts», Danba taldeak indar askorekin dakarren disko berria

Lehen diskoa duela lau bat urte atera eta gero, Danbak hirugarren LPa aurkeztu du. Disko berria, doinu berriak eta disketxe berri batekin. Herrimina, hizkuntza eta eguneroko bizitza laburbiltzen duen lana.

«Frango funts» disko berria grabatzerako garaian, Danba taldeak garrantzia handia eman die hitzei.

DURANGOKO Azokan aurkeztu zuen Danba taldeak bere azken diskoa, hirugarrena alegia. Taldea jaio zenetik, erabateko finkatzea izan daitekeenaren giltza. Izenak berak dioen bezala, indar askorekin dakar talde honek azken lan hau, taldearen ibilbidea laburbiltzeko asmoz. Hamar kantu hauen bidez disko landu bat erakusten saiatu dira, instrumentu bakoitza, hitzak, oro har, indar berriz entzun daitezzen.

Hemen eta orain egiten denaren ispilu izan nahian, doinu berriak jorratu asmoz, duela urtebete kaleratu zuten «Esamesaka» LParen jarraipen berriago bat dugu esku artean.

Esan Ozenkiren eskutik

Aurreko bi lanetan ez bezala disko hau Esan Ozenki zigiluak plazaratu du, «disko bonekin taldea aurrera atera nahi genuelako», dio Josu Garaita kantariak. «Guretzat Esan Ozenki oso zigilu serioa da, eta beraiekin lan egiteko gogo handia genukan». Dena dela, alda-

keta hau emateko, aurreko disketxearekin, Basati Diskak-ekin, inolako arazorik ez dutela eduki gogoratzen du Gillek, Danba taldeko baxulari eta kantuen egileak.

Hitzei dagokienez, hauek ere inoiz baino landuagoak dira, eta garrantzia handia hartzen dute piezetan. Gainera, bigarren diskoan bezela, Ipar Euskal Herriko idazleen zenbait olerkirekin osatu dituzte kantu batzuk, Itxaro Borda eta Jakes Amendabururenak hain zuzen ere. Gillek argi eta garbi adierazten du Iparraldeko idazleenganako zale-tasuna: «Guk beti atsegin izan ditugu olerkilari berrien hitzak eta olerkiak, nolabait gureganatu eta jendeari erakutsi asmoz; burbiltzeko gogoarekin». Josu kantaria urrunago doa, «irakurtzea gehiegi gustatzen ez zaienei egiten diegun eskaintza», aipatzean.

Oso interesgarriak iruditzen zaizkie Iparraldeko belaunaldi berrikoen idatziak, baina kezkatu dira behar den beste zabaltzen ez direlako. Hitzeekin jarraituz, «letrak berak zentzua ematen dio musikari» aipatzen du Gillek, eta horregat-

Javi, Josu, Pablo eta Gille taldeko partaideen ustez, «Frango funts» lana berezia da azal, karpeta zein soinu aldetik ere.

ez dute gogoko edozein estu kantatzea pieza baten. Gaiak ere momentua eta egunaren arabera atxutzen direla diote. «Jende guztiak ez du edozein momentutan idazten. Normalean, zure lagun minari idazten diozu, Euskal Herriatik kanpo daukazuna, bai espetxean edo atzerrian. Ez da eguneroko gauza boligrafoa eta pape-
ra hartzea», aipatzen du zi-

nez Gillek. «Gehienetan, oroitzean, gogoratzean, edo herrimina daukazunean hasten zara idazten, abestien hitzak ere, momentu horietan idazten ditugu, herrimina sortzean».

Gille baxulariak konposatzen ditu kantu gehienak, Jabi Zepedak gitarra jotzen du, Pablo da bigarren diskotik hona Danban bateria jotzen duena eta Josuk kantatzen du.

Berezia da azken «Frango funts» lana. Berezia azala, kontrazala, barruko karpeta eta berezia, nola ez, diskoaren soinu berri eta eraberri-tzailea, «berezia egin nahi genuelako, konponketa berri batzuk sartu genizkion, lehenago erabili ez ditugunak, punteoren bat edo kenduta», oraingoan sanplerra edota biolontxelo erabili izan dituzte, pieza berri-goak lortuz.

Berritasunez blai, alda-
ketak nabarmendu nahi izan dituzte Danbako partaideek, «talde barruan ez, baina alda-
ketak egon badaude, hitzak, musika, lana, aurkezpena, disketxea. Dena zerbait biribila egiteko». Biribila da diskoaren azalaren xedea ere, eta gizaki bat barne ikusten da. Zerbait adierazi nahi du. «Orokorra da, bakoitzak bar dezala nahi duen iritzia, zabala da».

LP honekin zabaldutako bide berria jorratu nahi du Danbak aurrerantzean, egunez egun, baina den-

«Gehienetan oroitzean, edo herrimina daukazunean hasten zara idazten» ●

GILLE

borarekin bat doaz, etorki-zuna beti beltz ikusten baidute ere; «guk aurrera jarraituko dugu» diote ozenki Danbakoek. Indar asko, frango funts; hemendik aurrera Euskal Herrian entzuteke dagoen disko baten izen eta funtsa.

Patxi Gaztelumendi

MUSIKA TRESNAK

INSTALAKUNTZAK

SOINU ETA ARGIGINTZA

PROFESIONALEN ALOKATURAK

PIANOAK, ORGANOAK, KITARRAK,

ESKUSOINUAK, ETA TRIKITIXA

DISKOTEKA MUGIKORRAK EFEKTU BEREZIEKIN

KILOMETRO BATEKO ZIRKUITUEN OZENKETA, BOZINA

ETA SOINU PROFESIONALEKO 24.000 WREN BIDEZ

EGANA KALEA, 8 TEL: 410 07 11 - FAX: 410 03 09

Emak Bakia Baita, izen ezagunek osatutako kritikarako kluba

O satu berri den taldeko partaide dira Bernardo Atxaga eta Jose Mari Iturralde idazleak. Durangoko Disko eta Liburu Azokan egin zuten aurkezpenaren ondoren bildu eta dituzten asmoen berri zehatzago izateko aukera izan genuen. Luzera begirako proiektuak dituzte, eta horren lekuko, atera berri duten «Garziarena» izeneko 'orri' hilabetekaria. Honekin batera, itzulpen lanak eta diskoak argitaratzeari ere ekingo diote.

TALDEKOEN hitzetan, beren «kluba» sortu dute. Besteak beste, honako hauek osatzen dute talde berria: Bernardo Atxaga eta Jose Mari Iturralde idazleek, Ruper Ordorika eta Xabier Muguruza kantariak, Maria

Euskalduntasunaren barruan jarrera kritikoagoak behar direla uste dute elkarrizketatutako Atxaga eta Iturralde idazleek.

Garikano itzultzaileak, eta edozein modutara ere, talde irekia sortu nahi izan dute. Proiektu berrien artean, hiru hauek bereiz daitezke: baretetik, disko produkzioari ekingo diote, Ruper Ordorikaren koordinaziopean; «Orria» hilabetekaria, besteak beste, gizarte inguruko edozein gai hartuko duena eta gogoeta eta eztabaida bultzatu asmoz sortua; azkenik, literatura unibertsaleko zuzulpen lanei ere ekingo diete, beste tokietako liburuak ere promozionatzeko helburuz.

«Garziarena» eztabaidarako gunea

«Garziarena» orri hilabete-ariari dagokionez, egun-ari tamainako bi orrian hilean behin gutxienez, eta batzuetan bi aldiz, hemengo errealitatea ukitzen duen edozein gairi sartzeko bidea emateko asmoa dute, beti ere gogoeta eta eztabaidarako gunea izan daitekeelakoan. Azken batean, lagun arteak dauzkan ikuspuntutik kanpo dauden hainbat gauzatatik aldentzeko bidea jorratu nahi dute modu honetara. Jose Mari Iturralde idazleak adierazi digunez, «gauza askotatik aldendu nahi genuke, esate baterako, gaur egungo kultura kontrolatu horretatik, edota babes ofizialak erakutsitako bide horretatik, eta horregatik ez goaz inoren erakunde ofizialen diru eta babes eske. Badago zuzenkeria kultura ofizialaren aldetik eta hor sartzeko zulo beltz batean sartzeko bezala da. Dudarik gabe, gauza askorekin ez gaude konforme».

Bestalde, sinatzen duten guztiak Garziarena direnez,

Bernardo Atxaga, Emak Bakia Baita elkarteko kidea:

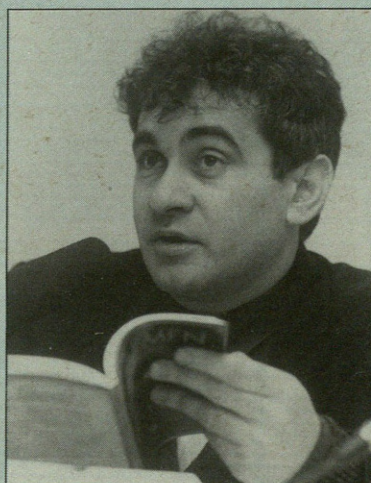
«Era guztietako eta eguneroko bizimoduari buruz eztabaida sortu nahi dugu»

ARGIA. «Orria» proiektu berriaren bidetik, eztabaida sortzeko asmotan zarete, baina nolako eztabaida?

B. ATXAGA. Era guztietakoa eta eguneroko bizimoduaz. «Orria» ez da gai jakinik egongo. Literatura ere egongo da, baina ez literatura bakarrik. Ez da literatur aldizkaria izango. Edozein gai libre izango da eztabaidarako eta gogoetak egiteko.

A. Gizarte inguruko edozein gai bere tokia izango du orduan?

B.A. Kalean diren aurreneko bi aleetan azaltzen den bezala, denetik izango da. Komentario politikoa izango da, satira politikoak ere bai, batzuetan gordinagoa, beste batzuetan tratatutagoa. Honekin batera, baita euriari buruz ere... Liburu gomendioak ere bai. Bertan, klubak bere ustezko barruti horri halako liburu oso ona duzu esango dio... Hitz egiteko modu berezia da. Burura etortzen den aurreneko ideia hori jarri

baino, aurreneko ideia hori pixka bat pentsatu eta orduan sortzen dena jaso nahi genuke.

A. Eta zein izan daiteke elkarte edo klub honek bete dezakeen funtzioa?

B.A. Elkarrekin pentsatzea helburu handia da, eta horretarako, gainera, maskara batez baliatuko gara. «Garziarena» izango da erabiliko dugun deiturra, eta maskara horren atzean idazten duenak askatasuna izango du askotan erretorikarekin soluzionatzen diren zenbait arazo benetan argitzeko.

Asmo handiena benetan hitz egitea da, edozein gaiari buruz, bakoitzak erreferentzia egiten duen pertsona aipatuz, eta ez bide batez edota pasae-ratik ateratzeko, eta gero etxean beste gauza bat pentsatzeko. Ea benetan errealitatea ukitzen dugun herri honetan, oso zaila bait da jendeak benetan zer pentsatzen duen jakitea.

A. Luzerako proiektuak al dituzue?

B.A. Gu hamar hamabost urteetara begira ari gara. Martxan jarri eta pixkanaka joango gara gauzak ateratzen. Horregatik ez dugu Eusko Jaurlaritzaren laguntzarik, hau gure baratz da eta gogoak ematen diguna egin nahi dugu. Liburuei dagokionez, denak itzulpenak izango dira, agian hamar urte barru ehun liburu ditugu eta lagunarte batek egiteko ez da gutxi!

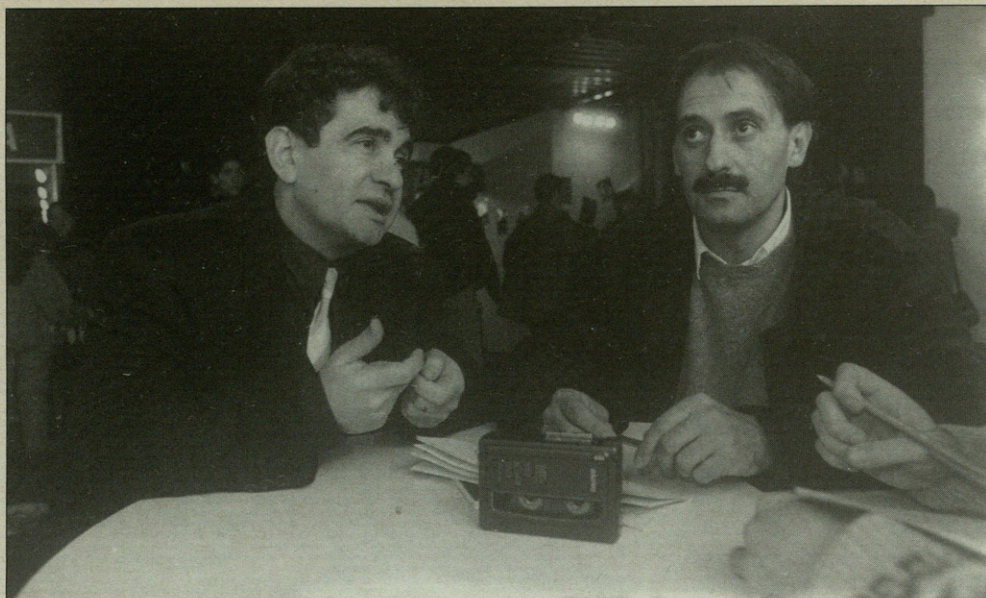
ezizenez baliatzeak edukia zorroztea ekarriko duela uste du Bernardo Atxaga taldeko partaideak. Idaztean askatasun handiagoa lortu nahi dute modu honetara, eta era berean, gure artean

dauden problemak batera erreparorik gabe tratatu ahal izatea. Bernardo Atxagak gehitzen digunez, «euskalduntasunaren barruan Euskal Herrian jende asko dago batere kritikoa ez de-

na», eta honekin lotuta, jarriera kritikoagoak behar direla uste dute elkarriketatuko bi idazleek. Hala ere, helburu mediatikorik ez dutela ere gaineratu egin nahi izan dute, eta irakurle bezala, beren kezka liburu onak bilatzea izango da, eta «orria» bertan sartuko dituzte hauei dagozkien gomendioak.

Banaketa, bestalde,

Emak Bakia Baita taldeak egungo kultura kontrolatutik edota babes ofizialak erakutsitako bidetik aldendu nahi du

B. Atxaga eta J.M. Iturralde izan ziren Durangon egindako osatu berri den taldearen aurkezpenean.

oraindik erabat lotuta ez dauzkaten Euskal Herriko hamaika liburu dendatan baino ez dute egingo, azpiegitura sendoago baten faltaz. Baina honetaz gain, topagune zabala sortzeko asmotan baitira, proiektu berriak gauzatzekotan dira,

luzera begira gainera. Lagun taldeak ekintza desberdinak aurrera eramango ditu, eta disko berriak argitaratzeari ekingo dioten bezala, liburu berriak ere, denak itzulpenak, kaleratzeko asmoa dute. Aurretik ez omen dute ia ezer finkatuta, eta jenero

aldetik, esate baterako, zein motatako liburuak eta zein proportziotan joango diren ez dago aurreraterik. Edozein modutara ere, euskaraz idatzitakoak, ohizko bideetatik joango dira.

Bestalde, ez dute inondik ere triunfalismo aztarrenik

txikiena ere agertu nahi izan. Oro har, eta kasu honetan Atxagak nabarmen-tzen duenez, «aspaldi Pita-gorasek esan zuen bezala, mundu honetako sekretu

■ «Orria»n
Garziarena
deituraz baliatzeak
edukia zorroztea
ekarriko du ●

guztia neurrian dago», eta halaxe jokatu nahi dute proiektu berriekiko. Geroak esango du zein puntutara ino betetzen diren aurrikusi-tako proiektuak, eta edo-zein modutara ere, luzera begira jokatzeko asmo gar-bia dute. Aurrerantzean ikusi beharko!

Patxi Sarriegi

iaz kaleratutako **Non dago Stalin?** *nobelaren ostean,*
Xabier Montoiaren liburu berria Durangoko Azokan:

emakume biboteduna

” bihotzaren pozaldi bakanen eta larrialdi ugariren gaineko hamaika ipuin ”

Susa literatura argitaletxea: Industrialdea 1-2, Lasarte-Oria. © 943-37.07.38

Hollywood eta Europatik kanpo bada zinemarik

Asia, Afrika eta Hegoamerikako filmeak ikusi ahal izan dira azken egunotan Nantes-eko Hiru kontinenteetako Zinemaldian. Eskaintza ugari eta interesgarria, gure artean ezezaguna izan arren, eta ikusleen aldetiko harrera ezin hobea izan dira alderdirik aipagarrienak.

IRIZPIDE argiak dituzte Alain eta Philippe Jalladeau anaiek, Nanteseko Zinemaldiaren arduradunek: Asia, Afrika eta Ertamerika nahiz Hegoamerikako zinemarik hoberena eskaini. Filme batzuk beste zinemaldi batzuetan ikusi ahal izan direla? Hainbat hobe ikusleentzat filmeak merezi badu. Kopuru aldetik orekarik ez dagoela kontinenteen artean? Horrelakoa da zinemagintzaren egoera, ez dago zertan faltasututa behar errealtatea.

Horrela bada, 70 filmek ematen duten zabaltasunarekin, munduko (Europa eta Hollywoodetik kanpoko mundua, mundu zabala) zinemagintzaren egoera eta nondik norakoez jabetzeko bilgune ezin aproposagoa bilakatu da Nanteseko Zinemaldia. Aurtengo edizioan Asiako zinemagintza nagusitu da, bai filme kopuruagatik, bai sarietan. Garcia Marquezen «Heriotza iragarritako baten kronika» Txinako nekazaldean kokatzen den «Odol koloreko goiza» eskuratu du sari nagusia, Li Shaohong zuzendari pekindarrarena.

Turkmenistaneko «Buztinezko gameluak»

Programa ofizialaz gain bi sail monografiko erakutsi ziren Nantesen, bata Vietnameko zinemagintzari buruzkoa, eta bestea Mexiko komedia musikalen gainekoa.

Hurrengo urteetan ikusiko da SESB ohiaren errepublika asiarretako lanen garapena, errealtatea ikusi eta kontatzeko modu berriak sumatu ahal izan baitira aurtan Kazakhstan eta Turkmenistan-eko filmeetan.

J.M. Heritz

«Foteu-li canya 2» rock katalanaren bilduma

Hogeitamar rock talderen kanta bana biltzen dute «Foteu-li canya 2» izeneko hiru LPek (biren prezioan saltzen dira!). Iaz egin zuten lehen saioa Picap etxe independentekoek eta arrakasta ikusirik, beste sei etxe inplikatu dituzte aurtan, Katalunian egiten den rock musikaren ikuspegi zabala eman eta urtez urteko segimendua egiteko.

R. Mapplethorpe artistaren ikuspegi osoa

Agintari amerikarrek zentsuratu zutelako eta HIESak jota duela hiru urte hil zelako ezagutzen dute zenbaitek Robert Mapplethorpe, argazkilaria, artista zela ahaztuz. Arthur C. Dantoren testuek eta argazkilaria beraren 260 erreprodukzioak osatzen duten «Mapplethorpe» liburuari esker topikoetatik aldegin eta amerikarraren obra osoa ezagutzeko modua daukagu orain.

Z I P R I Z T I N A K

ABENDUAK

18

■ BERGARETXEREN OBRAK KOKOSCHKA ARETOAN

ABENDUAREN 18a arte egongo da zabalik Iru-
neko Kokoschka arte galerian, A. Moreno Berga-
retxek egindako margoen erakusketa. Azaroaren
27an zabaldu zen erakusketa hau, eta goizeko
11.30etatik eguerdiko 2etara eta arratsaldeko
5.30etatik gaueko 9etara ikus daiteke egunero,
astelehen goiza ezik.

■ WINDOW VENTANAS ANDOINGO GAZTETXEAN

ABENDUAREN 18an joko dute Andoingo Gaz-
tetzear Window Ventanas eta **Deabruak Teila-
tuetan** talde tolosarrek. Arratsaldeko 7.30etan
hasiko da kontzertua, eta bertan izango da bi
taldeen kantu berriak entzuteko aukera.

ABENDUAK

19

■ BALDIN BADA ARRASATEKO POLIKIROLDEGIAN

BALDIN BADA taldea zuzenean arituko da aben-
duaren 19an Arrasateko Polikiroldegian. Irungo
talde honetaz gain, **Parabellum** eta **Soziedad
Alkoholika** taldeek parte hartuko dute kontzer-
tuan.

BETI MUGAN Hondarribiko taldeak joko du abenduaren
19an, gaueko 11etan, Ondarroako Gatzetxean izango den
kontzertuan. «Europa'93= Maastrich= Arrazakeria» lemapean,
abenduaren 11n hasi eta 20an bukatuko den astearen barruan
antolatu da jaialdia, eta bertan Sasoi Ilunak taldea ere arituko da.

GABON KANTU lehiaketa izango da abenduaren 23an,
arratsalde eta gauean, Getxoko kaleetan. Getxoko Kultur Etxeak
antolatzen duen seigarren edizioa da aurten burutuko dena, eta
parte hartu nahi duen abesbatza edo taldeak adierazi behar du
Andra Mari, Algorta edo Romo-Areatzan, hauetako zein
zonaldean parte hartu nahi duen. Zonaldearen arabera, 35.000
pezeta (1.750 libera inguru), 30.000 pezeta edo 25.000 pezetakoa
izango da saria.

ABENDUAK

19

■ AZOKA ALTERNATIBOA ERMUAN

GAZTE-NASTE taldeak antolaturik, azoka alter-
natiboa izango da Ermuan hurrengo larunbatean.
Hainbat talde eta pertsonak ekarritako **fanzine**,
kaset eta beste zenbait lan askok ostuko dute
azoka.

■ LES MECANICIENS HONDARRIBIKO BENTAN

LES MECANICIENS taldea zenbait zuzeneko
emanaldi egiten ari da «la xoragarria» bigarren LPA
plazaratu ondoren. Horrela, abenduaren 19an
Hondarribiko Bentan joko du, eta **abenduaren
26an, Donapaleun** antolatu den kantaldian.

ABENDUAK

20

■ BILBOKO 5. KOMIKI ERAKUSKETA

BILBOKO Udaren eskutik, zenbait ekitaldi bu-
rutuko dira abenduan Bizkaian. Abenduaren
20an, eguerdiko 12.30etan, **Udal Musika Banda**,
Bilboko Arenalean arituko da, eta **Txistularien
Udal Bandak** kontzertu bat eskainiko du goizean
Alde Zaharrean. Bestalde, abenduaren 10etik 20a
arte Bilboko 5. Komiki Erakusketa izango da
Errekaldeberriko gazte zentroan, Zabala zein

Mesedetako Kultur Etxeetan, eta Burtza, Otxarkoaga, Irala, Bolueta, Zorroza nahiz Zurbaranbarriko auzo etxeetan.

Hilaren 23an, arratsaldeko 8.30etan, Euskal Herriko Unibertsitateko Abesbatza eta Arriaga Ganbara Orkestra arituko dira **Gabonetako Kontzertuak** izeneko ekitaldiaren barruan.

ABENDUAK
21

■ XABIER LETE ANTZOKI ZAHARREAN

ASTELEHENEAN, Tomas Deunaren egunean, «**Bertso zaharrak**» izeneko ekitaldia izango da Xabier Lete eta bere taldearen eskutik. Bi saio egingo dituzte: bat arratsaldeko 5etan, eta 8etan bestea. A&M Kultur Promotorak antolatu du jaialdi hau, Gipuzkoako Diputazioko Kultura eta Turismo Saila, Radio San Sebastian, Euskadi Irratia eta «Euskaldunon Egunkaria»-ren laguntzaz.

■ MIKEL AZPILLAGAREN MARGOAK DONOSTIAN

ABENDUAREN 21era arte egongo da zabalik Colchoneria San Vicente aretoan, Mikel Azpillaga artistak egindako **oleoz osaturiko erakusketa**. Donostiako San Vicente kalean dagoen arte galeria honetan, Azpillagak egin dituen azken lanak ikus daitezke.

■ 10 ARKITEKTOREN PROIEKTUAK IRUÑEAN

VENEZIAKO Zinema Jauregia berritzeko mundu osoko 10 arkitekto egin zituzten proiektuak ikus daitezke Iruñeko Ciudadelan abenduaren 23a arte. Lan hauek, lehenetik, Santiago de Compostela eta Valentzian erakutsi ziren, eta Iruñean izan ondoren Donostia eta Madrilan ere aurkeztuko dira. **Rafael Moneo** nafarra izan zen proiektu lehiaketa honen irabazlea.

Jesus Mari Irazu: «Txapela ez nuen espero»

ARGIA. Ez al zenuen espero 12. Xenpelar Saria eskuratzea? Harridura aurpegia jarri zenuen irabazi ondoren.

JESUS MARI IRAZU. Ez nuen espero. Saioan zehar erregularitasunez aritu nintzen, baina azken bertsoak nahiko txarrak izan ziren. Gaiari ez nion heldu, ez nuen ezer esan, bete egin nituen soilik. Bi edo hiru bertsolari nahiko ondo aritu ziren, bai zortziko handian bai zortziko txikian. Egia esan, Sarriegik irabaziko zuela uste nuen.

A. Joxemari Gabiria epaileak esan zuen txapelketan oso maila ona izan zela, batzuk goian egon zinetela, beste batzuk ez bainbeste, adinaren nondik norakoa dela eta.

J.M.I. Nabarmena izan zen. Ni konturatu nintzen ideietan eta esateko garaian ez zegoela horrenbesteko ezberdintasunik, baina bazegoela, nolabait, estiloan. Eta zentzu horretan, bertso saioetan gutxiago edo gehiago aritzen garenak motibo gehiago geneuzkan hobeto kantatzeko, edo erraztasun handiagoa daukagu, eta beste batzuek hor huts egin zuten, edo euskara erabiltzeko garaian, gauzak esateko moduan... Baina ideia eta erantzunei dagokienez, gauza oso positiboak ikusi nituen. Partehartzaileak erantzutera joan ziren eta ez bere bidea hartuta, bestea erasotzera, eta hori inportantea da.

Gero, gehiago aritu ondoren erraztasuna hartzen duzu eta beharbada, horregatik, finalera iritsi ginenak, gutxiago edo gehiago, pixka bat gehiago ibiltzen garenak izan gara. Nahiz eta Iñaki Zelaia bezalako salbuespenik izan.

A. Aurreko urteko txapela defendatu beharrean sentitu ahala zara?

J.M.I. Bai eta ez. Ez dakit. Uste nuen jendeak pentsatuko zuela, baina nire aldetik, iaz baina motibazio gutxiagorekin parte hartu nuen. Ez dakit... Aurreko txapela irabazi nuen eta banekien irabaztea eta ez irabaztea, neurri handi batean, zorte kontua izango zela. Saio bukaeran ez nuen uste irabaziko nuenik.

IÑIGO HERCE
JON ODRIOLAZA

ABENDUAK
23

ABENDUAK
26

■ GABON KANTU LEHIAKETA TOLOSAN

TOLOSAKO Udalaren laguntzaz antolatu du Hodei Abesbatzak abenduaren 26an Tolosan izango den gabon kantu lehiaketa. **Jesusen Alaben ikastetxeko elizan**, arratsaldeko 7etan burutuko da lehiaketa; eta Tolosako Kultur Etxean, abenduaren 23an bukatuko da izen emateko epea.

L I B U R U A K

«ILARGIA HARRAPATU DUTE». RENADA MATHIEU, MONTSERRAT CABO. ELKAR.

ILARGIA harrapatzen duten indio talde baten istorioa kontatzen du lan honetan Renada Mathieuk Montserrat Caboren marrazkiak baliatuz. Sirena Bilduma saileko liburuska honetan J. Ormazabal izan da itzultzailea ■

«BOLETIN ALDIZKARIA». EUSKALERRIKO ABESBATZEN ELKARTEA. 10. ZENBAKIA.

32 orr.

EUSKAL Herriko abesbatzak bultzatzea du helburutzat berri boletin honek. Horrela, gai nagusia, duela gutxi burutu den Tolosako Abesbatza Lehiaketa da. Enrique Azurza, Hodeiertz abesbatzaren zuzendariari eginda-

ko elkarrizketa ere agertzen da aldizkarian; baita, bere lehen mendeurrena bete duela eta, Iruñeko Orfeoari buruzko erreportaia ■

«AIARA BERTSOLARI ESKOLA, X. URTEURRENA». AIARAKO BERTSOLARI ESKOLA.

LIBURUSKA hau, Aiarako Bertsolari Eskolaren hamar urteko lanaren adierazgarri-

D I S K O A K

«VOILA!». ZUBIPEKO SWING. IZ.

ZUBIPEKO Swing jazz taldearen estreinuko diskoa da «Voilà!». Talde honek lantzen duen musika, euskal musikaren sustraian oinarritzen den *dixeland* estiloko jazz da. Ingelesezt kantatzen dituzten pieza tradizionalak ezik, euskaraz jorratu dituzte kantu guztiak.

IZ estudioetan burutu dute grabaketa, teknikaria Jesus Suinaga izan da, moldaketak taldeak berak egin ditu eta azalaren diseinuaz Txemi Sanchez arduratu da. Hamar kantu agertzen dira disko eta kaset formatoetan, eta hamabi disko konpaktoan ■

«KINKIRRINERA». TXIRRI, MIRRI ETA TXIRIBITON. IZ.

PAILAZO ospetsu hauen zortzigarren LPa da Durangoko Azokan aurkeztu den «Kinkirrinera». Aurreko lanen bide berari jarraituz, Bilitx, Pepe Artola, Orixe eta Zaldubiren bertsoak, doinu herrikoiak eta Jose Inazio Ansorenak moldatu dituen kantu herrikoiak biltzen dira disko honetan. Lana burutzeko garaian, Miren Azkarate euskaltzainaren laguntza izan dute, eta konponketaz Karlos Gimenez arduratu da. IZ estudioetan grabatu den disko honetan, Jesus Suinaga izan da teknikaria, eta azala Karlos Zabala «Arrastalu-k egin du ■

«EKAITZAREN GARRANTASIA». URTZ. GOR.

IRAGAN neguan grabaturiko «Zelatan» izeneko make-tako kantu baten bidez, eta entzuleen botoei esker, «Euskadi Gaztea»-ko zerrendako lehen postura iritsi zen Urtz taldea. Euskal Herriko hainbat herritan jo ondoren Gor etxeak eskaini die beren lehen diskoa plazaratzeko aukera. Laukote honek *heavy* estiloa jorratzen du, baina euskal rock klasikoa- ren eraginak ere nabaritzen zaizkie. «Ekaitzaren garrantasia» izenburua duen lan honetan, kantu gogorrak aurki daitezke, balada sentikor- rak, eta maketan agertzen diren zenbait pieza ■

«HAU UMOREA». TAKOLO, PIRRUTX ETA PORROTX. ELKAR.

BOST urtez Euskal Herriko antzoki, ikastetxe eta ka-leetan haurrekin aritu ondoren, bere estreinuko diskoa plazaratu dute Takolo, Pirrux eta Porrotx paila-zoek. «Hau umorea» izen- burua duen lan honetan, sai- oetan kantatzen dituzten piezak eta haurrek jolasetan erabiltzeko egokiak izan daitezkeenak biltzen sailatu dira. Bere ekitaldien osaga- rri diren kantuetan bi estilo jorratzen dituzte: Imanol Ur- bietak hezkuntzara zuzen- durik sorturikoak eta gure musika herrikoian oinarri- turik daudenak ■

ariko bat da. Orain dela hamar urte hasi ziren eskola honetako kideak jendearean aritzen, bertsoak idazten eta haurrei bertsoak erakusten. Hainbat lehiaketatan parte hartu dute bertso eskola honetako bertsolariak, eta hainbat sari ere jaso. Eskola honetan antzuten jardun duten bertso antzailen lanak agertzen dira bilduma honetan. Gai ezberdinak jorratzen dituen bertsoak ■

«GIROVAGO». JOSEBA URIZAR IRAZABAL. EUSKO AURILARITZAREN ARGITALPEN ZERBITZU NAGUSIA. 67 orr.

IZARDI poesia sariko akasita irabazi du Eusko Jaureritzak argitaratu berri duen Joseba Urizar Irazabalen lan honek. Bertan, neurri ezberdinetako poemak agertzen

dira. Gehienbat laburrak diren eta gai ezberdinak landuzen dituzten poemak ■

«ARETXAGAZETA». 18. ZENBAKIA. 15 orr.

ARETXABALETAKO herri aldizkari honen azken zenbakian, Arrasaten burutzen diren atzeratuen aldeko jaialdiak dira gai nagusia. Horrela, Adolfo Etxebarria talde antolatzaileko kideari

egin diote elkarriketa. Nuria Agirre, Bosniatik Leintz bailarara familiak ekartzeko proiektua bultzatzen duen taldeko partaidea, eta azaleko garitxuak kentzen jarduten duen Pilar Areitiorekin ere mintzatu dira ■

«GOIERRITARRA». 29. ZENBAKIA.

HAMABOSTEKARI bihurtu bitarte, hurrengo zenbakitik aurrera 36 eta 40 orrialde izango dituen eta ale gehiago plazaratuko diren aldizkari honen 29. zenbakiak «Parke Naturala Aralarren» izenburua dakar azalean. Aldizkariaren beraren auzia sakontzen da «Goierritarren aldi berria» artikuluan, eta beste zenbait gai ere badagokontatzen zaizkigu, dago, Goierri Mendi Nekazaritzari (GOIMEN) buruzko

idazlana, kasu. Elkarriketa nagusia Alberto Perez idiazabaldarrari egin diote; eta inkestako gaian, eskualdeko alderdi ezberdinetako zenbait politikoren iritzia jaso dute, N-1 errepidea eta Etxegarateko desdoblamenduari buruz ■

«MAILOPE». 10. ZENBAKIA. 15 orr.

ARAITZ eta Beteluko Euskara Batzordeak plazaratzen duen aldizkari honen 10. zenbakian, Beteluko gestio batzordea osatzen duten zinegotziak, Beteluko eta Araitzeko udalak aurrera eramaten ari diren hiru urteko plangintzak eta Arribeko Elorri elkartearen berrikuntzak aipatzen dira; udazkenean izandako uholdeak, Araitz-Beteluko eguna, eta beste tartean direla ■

E G I B E L A R R I

K O M I K I A K

Kukubiltxo jalgi hadi plazara

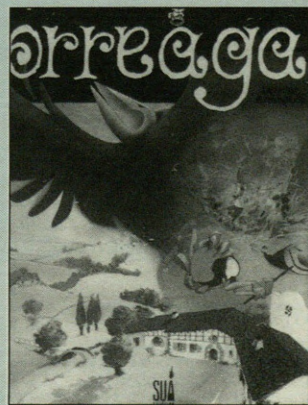
KUKUBILT XO antzerki taldeak txotxongiloek baliaturik ikuskizun hau antzezten du. Honetaz gain, «Orreaga» izeneko komiki batean aurkezten dute beraien lana.

Gidoia egokia denez, libruska koloretsu, dibertigarri eta atsegina eskaintzen digu komikiak bai marrazki baita hitzen aldetik ere. Orreagako istorioa Kukubiltxo panpinak aurkeztu eta kontatuko digu; era berean, berak barrutik biziko du bitartean. Kukubiltxo panpinak, bere sinpatia eta mugimendu bitxiak, komikia hasieratik bukaeraraino irrifartsu behartzen gaitu.

Liburuaren hasieran Kukubiltxok zirt-zart batean 778. urtean Karlo erregearen aurrean jartzen gaitu. Istoria aurrera doan arabera, Roldan,

Ganelon, Auxtina, Al Arabi, Batzir, Batsir eta abar ezagutuko ditugu, baita beraiei gertatzen zaizkienak. Bi momentu azpimarratu nahi nituzke: bat, Al Arabi eta Karloren hitz emanak zirela eta, Karlo Zaragozarantz doala ostatu batean geratu eta bertan Kukubiltxok (Hamleten moduan) Karlori egiten dion antzerkia. Bigarrena, Karlok Iruñeko sarraskia bultzatu ondoren, bere gudariak Orreagara iristen diren momentua. Bertan, irudi eta testuek biziki adierazten dizkigute mugimendu eta soinuak.

Komikiaren beste hitz joku pila, sasimasi ugariak eta, ez dizkizuet kontatu nahi. Komikiak dioen bezala: «Kukubiltxo jalgi hadi plazara». Nik, zorionez, Durangoko Azokan Kukubiltxo panpinarekin egin nuen topo.

«ORREAGA». BEÑAT LEFEVER, MARC ARMSPACH. ITZULTZAILEA: ITXARO BORDA. SUA.

Aholku bat nahi baduzue irakurri aguro komikia, eta ni orain korrika noa Kukubiltxo taldearen lana antzerkian ikustera.

OLATZ BEOBIDE

T E I L A K

■ EGIN IRRATIA LIZENTZIARIK GABE

EAeko Gobernuaren Kontseiluak Egin Irratiari lizentzia kentzea erabaki du, onartua zaion baino potentzia gehiagoz emititu eta baimenik gabe Bilbon emisora bat ireki duela argudioak baliatuz. Honekin batera, Kontseiluak, 1987tik aurrerantzean behinbehineko onartuak izan ziren Frekuentzia Modulatuako 29 lizentzia berretsi ditu.

■ ZUMARRAGA ETA URRETXU EUSKARAZ

ZUMARRAGA eta Urretxuko herriek euskararen aldeko mugimendua osatu dute inguruko euskaltzaleak bildu eta administrazioarekiko harremanetan nahiz eguneroko eginkizunetan euskaraz egiteko konpromezua zabaldu xedez. Bazkideen bitartez funtzionatu duen taldeak aurkezpen publikoa abenduaren 11an egin zuen, Mari Karmen Garmendia, Hizkuntz Politikako Idazkari Nagusiaren parte hartzeaz.

■ BERTSOLARI GAZTEEN BBK LEHIAKETA

BILBAO Bizkaia Kutxak bertsolaritzaren alorrera zabaldu ditu bere ekimenak, Bertsolari Gazteen Sariketa antolatu duela. Txapelketaren oinarriak ohizkoak izan ez daitezzen eskualdeka jardungo dute, parte hartzea ere taldean eta ez bakarka egingo dela. Sariak ez dira dirutan emango, materialetan baino. Izen ematea abenduaren 31 bitartean luzatuko da.

■ IRUÑEAN HAMAIRU ARTISTA BATERA

IRUÑA Bildumak izeneko arte galeriak hamairu artistaren lanak bildu ditu urtarrilaren 6a bitartean. Estilo ezberdinez osatutako erakusketa honetan pintore heldu —Xabier Morras eta Joaquin Rezano— nahiz gazteen —Jose Ignacio Agorreta eta Koldo Sebastian, besteak beste— lanak ikus nahiz eros daitezke, 35.000 pezetatik (1.750 libera) 300.000 pezeta bitartean.

«Negargarriena hauxe da: gu abertzaleok koldar, kobarde, oilo, beldurti, txepelak izatea. Ez dugu jendearen aurrean geure buruok euskaldun agertzeko ausardiarik».

Gotzon Garate, Deustu Unibertsitateko katedratikoa.
Egin, 92-XII-5.

«Kultura mailako kontzientzia sakonik ez badago, euskaraz hitzegiteko beharra desagertzen bada eta moda izateari uzten badio, ez du sendotzerik lortuko».

Xabier Elorriaga, zinegilea.
Deia, 92-XII-6.

TXUTXU - MUTXUKA

«PLAZARA» ALDIZKARIAREN AZKEN ALEA AZKENEZ

IRUNGO Udaleko Euskara Batzordearen ardurapean argitaratzen zen «Plazara» aldizkariak, hogeitale eta gero, bere jarduna uztea deliberatu du. 1985ean sortua, hiru hilabetekaria, Bidasoako berriak biltzeaz gain, euskal literatura eta euskalgintza oro har jarraitzen zituen, elkarrizketak, idazle ospetsuen sorkuntza lanak eta besterik bilduz. Azkenekoa Durangoko azokarako kaleratu dute, Antton Olariagari egindako elkarrizketa eta Felipe Juaristi, Inazio Mugika Iraola, Karlos Linazasoro, Anjel Lertxundi nahiz Juan Ramon Madariagaren ipuin eta poemez. Aldizkariak zituen helburuak agortu direla eta, utzi dio «Plazara»k, aurrerantzean, publikatzeko helburuari.

*«Nik kanta asko egin ditut,
batzuk gaur kantatuko ez
nituzkeenak».*

Xabier Lete, kantari eta idazlea.
Deia, 92-XII-5.

*«Guggenheim erre egingo
nuke».*

Jorge Oteiza, eskultorea.
El Mundo, 92-XII-4.

*«Ipuinari gorrotoa diot, baina
dirua ematen du, sariketen
bidez».*

Joseba Gabilondo, idazlea.
Egunkaria, 92-XII-4.

*«Ez da zilegi euskaraz
argitaratzen den egunkari
bat, erderaz ateratzen den «El
Correo» bat baino okerrago
tratatzea».*

Bernardo Atxaga, idazlea.
Egunkaria, 92-XII-9.

*«Iada ezagun ditugun
belburuetaz aparte ez dago
belburu berririk, gora egiterik
ez izatera kondenaturik
dagoen historia da gurea».*

**Josu Zabala, Hertzainak
taldeko partaidea.**
Egunkaria, 92-XII-6.

NOR - NORI - NOR K

J. ENBEITA

izan da Bizkaia-Araba Bertsolari Txapelketaren finalaurrekoan punturik gehien lortutakoa. Abenduaren 20an Arriagan jokatu den finalean bera izango da gazteen bultzadari eusteko faboritua. Enbeita, Elortza, Iturriaga, Intxausti, Lopategi, Respaldiza, Mañukorta eta Areitio lehiatuko dira egun horretan ●

O. DULCERI

eman diote Bilboko Nazioarteko Laburmetraien Festibaleko Euskal Zinemari zuzendutako sari nagusia. «Teofilo Muriel: biografia» filmearengatik jaso duen sari honekin aterik irekiko zaiolako usteen gainetik, laburmetraien munduak ez diola aterbe onik ekarri adierazi du. Etorkizunaz? Ezkor, Irteerarik? Gutxi ●

X. EGAÑAK

Donostiako San Telmo Museoko Banguardia Aretoan tamaina handiko hamaika oleo aurkeztu ditu, «7-Ekaitzak» izenburupean. Hainbat sari jasotako pintore oñatiarrak Euskal Herrian egindako erakusketez gain, New York eta Hamburgoko galeriak ere ezagunak ditu. Estreineko aldiz dator baina, San Telmora ●

Jerusalem: judu, kristau eta musulmanen gune sakratua

MUNDUKO hiru erlijio garrantzitsuenetakoen gunea den Jerusalem bisitatzeko edozein garai da probetxugarria, baina gabonetako hau, giroa eta klimagatik gomendagarriena da. Erlijio eta kultur topagune moduan, munduko hiri bitxienetakoa dugu Jerusalem: kristau, musulman eta juduentzat hiri sakratua da. Honek komunitate horien artean liskar eta gerra eten-gabeak ekarri ditu historian zehar, batzuetan batzuk nagusituz eta hurrengoan besteak.

Orain dela 3.000 urte sortua zen honezkero, eta inork ez daki zergatik baina Israeleko Lurraren lekuri antzu eta harritsuenean eraiki zuten. Bere izena *Yireh* —ikusmena— eta *Shalom* —bakea— berba juduetatik dator. Alabaina, bere izenari etengabe aurka egitearren edo, historiak 36 gerra eskaini dizkio hiri santuari. Babiloniarrek, pertsak, greziarrak, erromatarrek. Bizanzio, arabiarrek, zibiliza-

Jerusalem historiaren une batean edo bestean pertsak, greziar edo erromatar bezalako kultura erraldoien menpe egon da. Gaur egun ere kultura ezberdin ugariaren eragina du hiri berezi honek.

zio erraldoi guzti horien menpe izan da historiaren uneren batean ala bestean.

ISRAELEKO estatua 1948an sortu zutenetik, bitan zatitua geratu zen: alde zaharra arabiarren esku eta israeldarrenean berria. 1967an, Sei Egunetako Gerraren ondoren, hiri guztia Israelen menpe geratu zen, eta gaur egun ere horrela jarraitzen du.

Jerusalemeko egunero-kotasunean, jainko 'bakarraren' presentziarekin edonon egin dezakegu topo.

Juduek Erostarren Harresian dute jainkoarekiko harremanik zuzenena; musulmanek Haitzaren Tenpluan eta kristauak Jesukristo lurperatu zuten Hilobi Santuan. Erlijio bakoitzarentzat lekuri sakratuenak daude bertan, baina badaude beste batzuk ere: kale zehatz bat, lorategiak, etxe bat... Guztiak du erabateko zentzua norbaitentzat.

GUZTI horrek ematen dio, zalantzarik gabe, Jerusalem etnia eta kulturen multzo saltsa-maltsatsuen itxura eta izaera. Ehun herrialde desberdinetik etorritako etnia juduak elkartzen dira (Salomonen denborako etiopiarretatik hasi eta egun SESB ohitik datozenetaraino). Kristau aniztasuna ere ez da makala: armeniarrek, koptoak, etiopiarrek, maronitak, errusiarrek, greziar-ortodoxoak, fantziskotarrak, apaiz protestanteak... Eta arabiarrek ez dira atzean geratzen: kristau edo musulman, palestinarrek, beduinoak, drusoak... Bakoi-tza bere ohitura eta jantzie-

kin, guztiak hara eta hona, horixe da akaso hiri hone-tako bitxikeriarik handiena. Historiak, kondairak, tradizioak eta mitoak bat egin eta nahasten dira Jerusalem.

Bertan egonda eta sasoiabaliatuz, Beleneraino ere abia gaitzke, Jerusalemeko zentro-tik 15 kilometroa dagoen herri historikora. Horrez gain, beste leku historiko-bibliko eta bitxia Itsaso Hila da, Jerusalemetik 20 kilometro ekialdera, Cedron bailaratik abiatuta; Itsas Hila itsasoaren nibela baino 400 metro baxuago dago ■

JAKIN BEHARREKOAK

✕ **JATEKOA:** Arabiar zein israeliarrek 'ondo jateari' buruz hemen dugunaren ikuspegi arras desberdina dute, eta zentzu horretan bitxikeria ugari dasta daitezke.

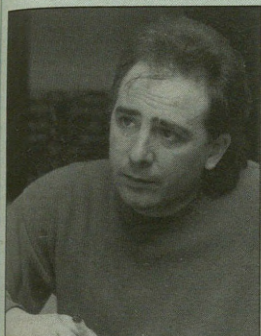
✕ **BIZIMODUA:** 'Maraton bizimodua' dexente hedatua dago, kafetegi eta tabernetako barriketaldiak amaitezinak dira. Ikuskizun kulturalak dira gaueko bizitzaren aztarna bakarrak: kalitate handiko kontzertuak, antzerkia, zinea, folk musika...

✕ **LEKU BISITAGARRIAK:** Dena da bisitagarri baina tradizio eta historiagatik, harresiko zazpi ateak, erlijio bakoitzaren leku sakratuak. Lau auzoak: armeniarra, judua, kristau, musulmana...

HURA OTORDUA!

**NIKO
ETXART**

Musikaria

Erraztasunaren aldeko

NIKO Etxart ez da moko finekoa, denetarik hartzen baitu. Dena den, gauza sinpleak jatea atsegin zaiola esan digu, urdaiazpikoz lagunduriko arrautzak kasu. Aitor-tu digunez, tankera horretako plater errazak oso ederki prestatzen ditu, nahiz hortik aurrerakoetan baldarxeagoa izan. Otorduetan ardoa edaten duen horietakoa dugu Altzaikoa, baina gustokoen duen edaria rona da, eta noizean behin, ederki asetu ondoren, kopatxoari ez dio muzinik egiten. Haragizalea, arraina ez du gehiegi laket, Zuberoa alde horretan itsasorik ez eta... Nikok, inguru haietan otordu eder bat egin nahi duenarentzat, Altxürüküko «Eppherre» jatetxea aholkatu digu. Bertan lan handiegirik gabeko platerak ematen dituzte, berak atsegin dituen modukoak. Sukaldeko saltsa errazek ere bere piperra badute nonbait.

Ganba zopa

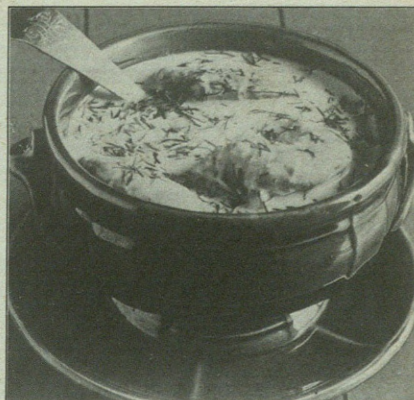
OSAGIAK

LAU LAGUNENTZAT

Arrain soberakin kilo bat (burua, buztana) ● 1 1/2 litro ur ● gatza ● 60gr gurin ● 2dl esnegain ● limoi zukua ● ardo txuria ● 20 ganba

PRESTATZEKO ERA

Arrain soberakinak urarekin batera hogei minutuz egosi. Ondoren guztia ongi txikitu. Honi esnegaina, limoi zukua eta ardo txuri apur bat gehitu. Ondoren, ganbak egosi, baina ez oso denbora luzez gogortu egingo bailirateke. Zopa hau bero beroa mahaigaineratu behar da. Jaki gozo hau prestatzeko 50 minutu inguru beharko ditugu ■

Bisigua papillot erara

OSAGIAK

BI LAGUNENTZAT

Bisigu handi bat ● tipula bat ● 100gr perretxiku ● baratxuria olioia gatza

PRESTATZEKO ERA

TIPULA ongi zatitu eta su txikian berotzen jarri. Biguintzen hasten denean zatitutako perretxikuak gehitu. Eginda daudenean gatza eta baratxuria bota. Bitartean bisigua ongi garbitu eta sabeletik moztuz bi zatitan zabaltzen da, burua eta hezurak kenduz. Bisigua gatzatu. Bi zilar-paper pusketa handi moztu, bisiguaren bi zatiak biltzeko adinakoak. Arrain zati bakoitza azala berantz duela jartzen dira eta goialdetik perretxiku eta baratxuriakin lorturiko saltsa botatzen zaio. Ondoren paperaz ongi biltzen dira bi zatiak. Ondoren labean sartu 180-200 gradura hamar minutuan. Denbora hau amaitzean paketea puztuta egongo dela ikusiko dugu, lurrunaren eraginez. Bere pisua asko gutxituko zen. Jadanik eginda daude, ondoren ireki eta platerean jarri eta bero jan ■

Almendra tarta

OSAGIAK

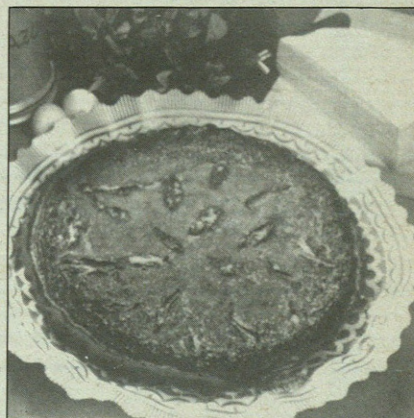
LAU LAGUNENTZAT

220 gr xebetutako almendra ● 70gr zatitutako almendra ● 3 platano ● gurin apur bat ● esnegain pixka bat ● 500gr hostore ● arrautza bat ● glas azukrea

PRESTATZEKO ERA

XEHETUTAKO almendrak, platanoak, esnegaina eta azukrea irabiagailutik pasatu krema bat lortu arte. Hostorezko zentimetro bateko lodierako pasta bat egin eta gurinez bustiriko ontzi batean jarri eta zatituriko almendrak gainetik jarri. 150 graduako labean eduki 45 minutuan zehar. Labetik atera eta hozten utzi eta erditik zatitu horizontalki.

Aurretik prestatutako kremaz bete eta jateko prest dago ■

BATA ZURIA ERANTZITA

INAKI
IRAZABALBEITIA
Elhuyar-eko kidea

Errepide berriak
arrazoizkoak ote?

Gure herriko errepide-azpiegitura eztabaidagai da egunotan. Arazoari kanpotik begiratuta, makina bat gauza interesgarri ikusten dira eta era berean, deliberamendu erabakior batzuen funtsezko arrazoioak zein «akon» diren ere agerian gelditu da.

Urbina-Maltzaga autobidearen inguruan esan eta idatzi diren gauza askok harritu egin naute eta aldi berean, biziki kezkatu. Izan ere, EAeko erakunde ofizialetatik egiten den errepide-sarearen diseinuan itxuraz indartu diren lerroak ez zaizkit egokiak iruditzen.

Lehenik eta behin, gure herriko errepide-sarea antolatu unean beraren barne-egituraketa ez, eta kanpora begira paratutakoa bultzatzen da, antza. Esan nahi bait da, lehen-tasunak iparraldetik datorren eta hegoalderako joan-etorriari (eta alde-rantziz), pasoko trafikoa, ematen zaiola, gure barneko trafikoa, ekialdetik mendebaldera doanaren kaltetan. Adibidez, Urbina-Maltzaga autobidea egiteko Etxegarateko errepide-bikoizketa bazter utzi behar izan zela esan zen, dirurik eza apuko. Gipuzkoako zenbait agintari eta erakunde demanda bizian hasi ostean, eritzia aldatu egin da (pisu handiko arrazoioak eritzia aldatzeko), Durango-Beasain korridorea bazter utziaz diruak desbideratu eta biak, Urbina-Maltzaga zein Etxegarateko bikoizketa, batera egingo omen dira.

Bigarrenik, lanak finantzatzeko

proposatzen den moduetako bati, Bilbo-Behobia autobidea kudeatzen duen enpresaren kapitala erakartzeko beraren bidesari-kontsezioa luzatzea proposatzeari, errepide hori halabeharrez erabili behar dugun hiritarroi irain egitea deritzot, nahiz eta bidesari bigunak aipatu. (Zer da hori?). Hiritarren onura, erosotasun, ziurtasun eta ongizateari jaramon egiten diola dioen ezein erakunda publikok, guztiz bestela egin beharko luke, autobide horren kontsezioa berreskuratuz (beharrezkoa dena ordainduz noski), hiritarrok eroso, seguru eta merkeago zirkulatzerik izan genezan.

Hirugarrenez, edozein lan berri, errepide-sarearen diseinua kasu honetan, hasi aintzin, lan zaharrak bukatu egin behar direla funtsezkoa iruditzen zait. Beraz, buka dezagun N-1eko bikoizketa antzeko beste ezeri ekin baino lehen eta azter dezagun ase dagoen ala ez.

Bukatzeo galdera batzuk egingo ditu, erreflexiorako puntu moduan.

1.- Iparraldetik hegoaldera doan pasoko trafikoa N-1etik arintzeko, Urbina-Maltzaga errepidea autobide izatea al da irtenbiderik egokiena eta merkeena? Ala, A-8 eta A-68 autobideak Basauri eta Arrigorriaga artean lotzea, 5 bat km-ko lana baino ez dena? Zergatik ez da azken honetaz inor mintzo?

2.- Konturatu al dira diseinatzailerak, aurki, Euskal Herrian iparraldetik hegoaldera joango den beste errepide azkar bat egongo dela, Behobia - Belate - Iruñea alegia?

3.- Deba Garaiko trafikoaren arazoa konpontzeko autobidea al da egokiena ekonomi, ekologi eta baliabideen arrazoizko kudeaketaren ikuspegitik? Ez al litzateke merkeago eta inpaktu txikiagokoa Arlaban mendateko errepidea behar den bezala konpontzea, Maltzagan A-8 autobiderako lotunea antolatzea eta aldameneko arroekin komunikazio-sare azkar eta seguru izatea (Durango-Beasain korridorea)?

5.- Aukeratzten den ereduak Euskal Herriaren garapen eta egituraketa aldatuko du. Non eta nola hartu behar dira munta horretako erabakiak? Erreferendumik egin beharko al litzateke?

Itaun hauei buruz, gogoeta txiki batzuk egitea eskatuko nioke irakurleari eta gero, bere eritzia bota dezala mesedez.

Petrolioa jaten duen baktería

EGUNOTAN «Mar Egeo» itsasuntziak izandako istripuak sortu duen marea beltzaren inguruko berriak nonnahi agertu zaizkigu. Istripu honek izan ditzakeen ondorio ekologiko kaltegarriak guztion ahotan daude, baina irtenbiderik aurkitu ahal izateko zailtasunak ere ezagunak dira. Azaldu da, dena den, Putidoil izena daraman baktería batek marea beltzarekin amai dezakeela. Baktería honek petrolioa jaten du eta itsasoko petrolio kutsadura garbitzen duela frogatu denez, oso egokia da «Mar Egeo»-k sortutako arazoa konpontzeko. Baktería naturala izateaz gain, ez

dakarkio kalterik ez giza-kiari, ezta ingurugiroari ere.

«Putidoil» kilo batek 2.000 dolar (220.000 peze-ta/11.000 libera) balio ditu, eta hauts forman erabiltzen da, horrela bere ahalmenak denbora luzez mantentzen direlako eta garraiatzeko erraztasun handiak eskaintzen dituelako. Gainera, petrolioa amaitzen denean, baktería hau hil egiten da, jatekorik ez izateagatik.

Petroliontzien istripuen aurkako mirari berria kontsidera daiteke produktu hau, baldin eta lortzen diren emaitza errealak esaten diren bezain onak gertatzen badira ■

Baktería honek benetan petrolioa jaten badu, istripuen arazoan konponbide bikaina izan daiteke. Emaitza praktikoak ikusi beharko dira.

DISEINUA

Gure oinordekoen
eseritzeko ohiturak

ORAIN hilabete batzuk, Raul Alonso euskal diseinatzailerak enkargu xelebrea jaso zuen Alemaniako Wilkhahn bulegoetarako altzariak egiten dituen enpresatik. Diseinatzailerak berak adierazi zuenez, enpresari alemaniarrek galdera hau egin zioten: «Nola eseriko da jendea etorkizunean?»

Euskal diseinatzailerak

«Laguna» izeneko altzaria aurkeztu zuen. Maleta baten itxurakoa, aulkien ondoan kokatzen da eta bere baitan ordenadore pertsonala, telefonoa, argia eta beste hainbat osagai ditu. Mugikorra da eta desmontatu daiteke. Bere ustez, jendearen ohituretan ezezik, bulegoetan ere aldaketa handiak gertatuko dira ■

ETXE ZULOAN

● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ●

PEDIATRIA

Txikitatik igeri egitera kontzentrazioa garatzeko

HAINBAT ikerketak garbi erakutsi dute oso ona dela haurrei txikitatik igerian egiten erakustea, orain arte gehiengoak kontrakoa uste bazuen ere. Edozein umek sei hilabete dituenetik igerian egin dezake eta gaitasun hau txikitatik erabiltzen ikasi dutenek berandu ikasi dutenek baino kontzentrazio eta garapen psikofisiko egokiagoa izaten dute.

Umea uretara lehenbait lehen ohitzea komeni da, oraindik ere amaren sabelan igarotako hilabeteak gogoan baititu eta egunero urarekin izaten duen kontaktua dela eta urari ez baitio

oraindik beldurrik. Denbora igaro hala beldurra sor daiteke eta gero zail gertatuko da urari dion beldurra uxatzea.

Umeak igeri egiten ikas dezan egokiena zentru berezi batera eramatea litzateke, bertako igerilekuak 30-32 gradu bitartean baitaude. Ikasketa jolas bat bezala izan behar da eta garrantzitsuena umea ur azalera zabaletara egokitzea eta beso nahiz hanken mugimendua koordinatzea da.

Umea zentru berezi batera eramateko aukerarik ez badago norberak irakas diezaioke, baina beti ere igerian

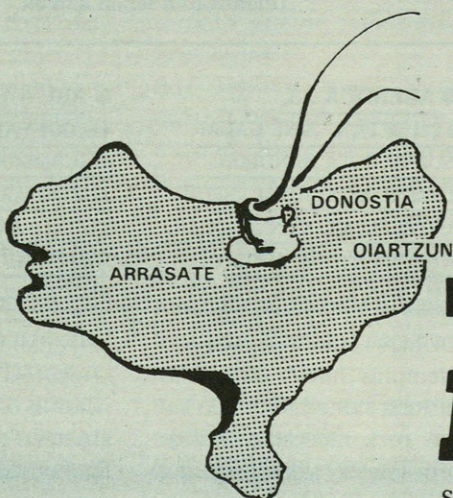
Haurrek hasieran zutik uretan mantentzen ikasten dute, ondoren buruzgora mantentzen ikasiko dute. Teknika beranduago etorriko da.

egitea jolas modura azaldu beharko zaio, umeak uretan une politak igaro ditzan.

Haurrak hoguei egunetan ikas dezake bere kabuz uretan mantentzen, igerian egiteko teknika beranduago

etorriko da. Umeak konturatu gabe ikasiko du igerian egiten. Era honetan haurra uretan sartzen den bakoitzean nolabaiteko lasaitasuna izango du umea zaintzen dabilen pertsonak ■

**Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.**

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

TELEBISTA-IRRATIA

• TELEBISTA-IRRATIA • TELEBISTA-IRRATIA

BOTOIA SAKATU AURRETIK

IKUSI BAIETZ

«Nahi duzun guztia» programan, Koro Lasartek, telefonoaren bitartez, teleikusle gazteenei gustokoen dituzten saioak aukeran utziko dizkie.

● Astelehenetik ostiralera, abenduaren 21etik 25era, **marrakzi bizidunen zine**a, 11k inguruan eta 14.30etan. Hamar pelikula emango dituzte, haur eta gazteen arretaz jabetzeko saio berezian. Gabonetako oporraldietako eskaintza berezia dugu.

● Marrakzi bizidunen atalean ere, hiru saio berri aurkeztu dituzte aste honetan: «**Postworth eta lagunak**», «**Zuzia**» eta «**Hartzaren irakaspenak**». Programazioaren arabera, eta Gabonetako gorabeherak kontuan hartuta, ordu finkorik ez badute ere, eguneroko jarraipenaz ikusteko aukerarik izango da aurrerantzean.

● Asteazkenean, abenduaren 23an, «**ETBren eskutik**» saioak «**Kabiar amerikarra**» erreportaia

ekarriko digu. Yellowstone ibaian bizi den munduko animaliarik zaharrenari buruzkoa: Espotula arraina, esturoiaren ahaide urruna. 23.05etan.

● «**Nahi duzun guztia**» programa, teleikusle gazteenek atseginen dituzten saioak ikusteko aukera zabalduko du telefono deien bitartez. Koro Lasartek aurkeztu eta zuzendurikoa, ETBren Gabonetako ahalegin berezien artean kokatzen da. Abenduaren 24ean, ostegunean, 16.10etan.

● Filme ugari iragarri dituzte ere. Horietan aipagarri, larunbatean, 23.10etan, «**Abentura Zinea**»-ren baitako «**Hai-zeak eraman zuena**» klasisiko ospetsua. Vivien Leigh eta Clark Gable aurrez aurre.

TXORI BATEK ESAN DIGU

ETBk jakin beharko luke dagoeneko zein arriskutsua den sekretuen haizatzeta. Ez du erreparorik izan, oraingoan, Urtezahar eguneko saio berezia ezkutuan gorde eta sorpresa moduan aurkeztuko duela aitortzeko, horrela, espektatiba berezi eta ezustekorik ekar dezakeelakoan. «Hau ez da serioa» izenez, abenduaren 31 harriagarria iragarri dute, amuari helduko dion teleikuslea aho bete hortz utzi eta audientzia kopuruak jasotzeko xedez. Hamargarren urtebetetzearen azkeneko sua izango denaren ondoren, «Ama begira ezazu» antzezlanak emango dio 1993ari ongi etorria. Uza berririk jasotzea zein zaila den frogatzen ari zaigu ETB aspaldion.

Iparragirre bardoaren hegaldia

OSTIRALA 25, 16.00ETAN.

«IPARRAGIRRE HEGALARIA».

ZEANURIKO 150 antzezle, herritik kanpokoak, Arratia eta Otxandioko kantariak, Areatzako musika banda eta Orkestra Sinfonikoak taularatutako herri antzerki musikala jaso eta eskainiko digu ETBk. Gontzal Mendibil arduratu da musikaren osatzeaz, Iparragirre gaztearen papera ere betetzen duela.

Jose Miguel Elvira, Ge-

txoko Antzerki Eskolako zuzendariaren gidaritzapean, Lehen Karlistadan Zumalakarregiren tropekin gudari izandakoaren bizitzan du ardatz obra honek, eta gerra ondoren Madril, Frantzia, Italia, London nahiz Amerikan bizitakoak kontatzen ditu.

Iparragirre olerkariaren lan eta abestiek leku berezia beteko dute Zeanurin aurkeztutako musika antzezlan handi honetan ■

«Iparragirre Hegalaria», Zeanurin osatutako herri antzerkia grabatu ondoren azaroaren 25ean emango du Euskal Telebistaren lehen kateak.

● **ABENDUA 23, 21.15ETAN. ZINE GAUA:**

«SUZKO BOLA HANDIAK».

ZUZENDARIA: JIM MC BRIDE.

ANTZEZLEAK: DENNIS QUAID,

WINONA RYDER, ALEC

BALDWIN ETA LISA BLOUNT.

DUELA 42 urte Tennesseeko Memphis hirian girotutako historia honek Jerry Lee Lewis rock munduko idoloaren bizitza sakontzen du, musikarekin harremanetan jarri zenetik garaiko musikagilerik preziatuenetarikoa bilakatu zen arte ■

● **ABENDUA 27, 16.00ETAN. ZINEA:**

«EGUBERRIKO ARBOLA».

ZUZENDARIA: TERENCE

YOUNG. **ANTZEZLEAK:**

WILLIAN HOLDEN, VIRNA LISI,

BROCK FULLER ETA BOURVIL.

LEUZEMIA duen haur batek senitarteko maitatuenekin pasatuko ditu bere gaitzaren ahaztera eramango duten Eguberritako egunak. Egunotako pasadizuetan, bizitzaren balioa eta sinesmena jabetuko dira haurraren egun hauetan ■

Begoña Huegunek telebistan egiten duen lehen lana da. Bikoizketa munduan lanean jarraitzeko asmoa badu ere telebistan beste zerbait egiteari ez dizkio atek itxi.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Ba al zenekien...?

Telebista kate ezberdinetan ikusten diren atzeritar programen artean ez dago alde handirik. Produkzio propioak, hau da, telebista bakoitzak egiten dituen omen dago bakoitzaren pertsonalitate edo nortasuna. ETB-ko katean bada, aurkezle bat baino gehiago dituzten programetan zehar ematen den zerbait; hain zuzen, aurkezleen arteko elkarriketak inprobizazioak bailiren ematen direla. Formula ezberdinak erabiltzen dira horretarako: "ba al zenekien...?" galdetzen dio batak besteari, "ez da ba izango..." erantzuten dio besteak, edota zerbaitetaz ari direla eta, gai horrekin zerikusia duen aktuazio, bideo, edo beste edozer kasualitatearen poderioz bailitz ateratzea.

Telebistan dena dago erabat lotuta, dena dago kontrolatuta, izugarritzko jentzeta behar bait da programa bat egiterakoan. Dena den, flexibilitatea norbait baldin badauka aurkezlea da, edukinak esateko erak erabat flexibleak dira; baina badirudi aurkezle bakoitza, gidoian berari dagokiona irakurtzera mugatzen dela, horrela naturalitatea lortu beharrean, guztiz kontrakoa lortzen dute ikuslegoaren. Horren adibide «Ikimilikiliklip».

BEA NARBAIZA

Begoña Huegun: «Esaten duzuna sinesten ez baduzu, zail da ikusleek sinestea»

Urritik aurrera ETBk eguerdiro «Begoñaren etxean» saioa eskaintzen du. Etxekoandreei zuzenduriko aldizkari eta saioak gorakada jasan duten honetan, ETBk etxerako kontseiluak eskaintzen dizkigu bost minutuan zehar. Begoña Huegun da saioaren aurkezlea. Hamar urtez bikoizketa munduan aritu ondoren kamara aurreko bere lehenengo lana da hau.

A. *Saio hau etxekoandreei zuzendua egiten al duzu?*

B.H. Uste dut era guztietako jendeak ikusten duela. Orduak ere kontuan izan behar dira. Euskarazkoa 12.50etan emititzen da eta uste dut ordu horretan etxekoandreek ikusten dutela, baina guztiei zuzendua dago.

A. *Zein izan da aurkitu duzun zailtasunik nagusia?*

B.H. Zailtasunik nagusia gidoiak ikastea izan da. Testoiari lotu nahi nintzaion. Batzuetan ez naiz ados egon esaten nituen gauzeekin, baina eutsi egin behar da. Askotan, zuk esaten duzuna sinesten ez baduzu, zail da ikusleek sinestea.

A. *Telebistan beste zerbait egiteko asmorik ba al duzu?*

B.H. Oraingoan nire mundutxo bikoizketa da eta nahia nuke bertan aritzea. Baina hau har txiki baten modukoa da, sortzen da eta haziz doa, gero eta gehiago atsegin duzu.

Ni bikoizketa munduan ibilia nintzen eta erronka moduko bat zen saio bat egitea.

A. *Zein izan da orain arte aurkitu duzun zailtasunik nagusia?*

B.H. Hasiera batean saioa erdaraz bakarrik egiten genuen eta hau zaila izan zen niretzat. Bikoizketa ia erabat euskaraz egin dut eta zaila zen erdaraz egitea. Euskaraz hasi ginenean gustorago sentitzen nintzen. Bestetik, euskarari bultzada ematea ere bazen.

A. *Zer truditut zaizu kamara aurrean egoteak?*

B.H. Hasieran oso urduri, baina jende aparta daukat inguruan eta oso gustora nabil. Jendearekiko harremana erabat positiboa izan da.

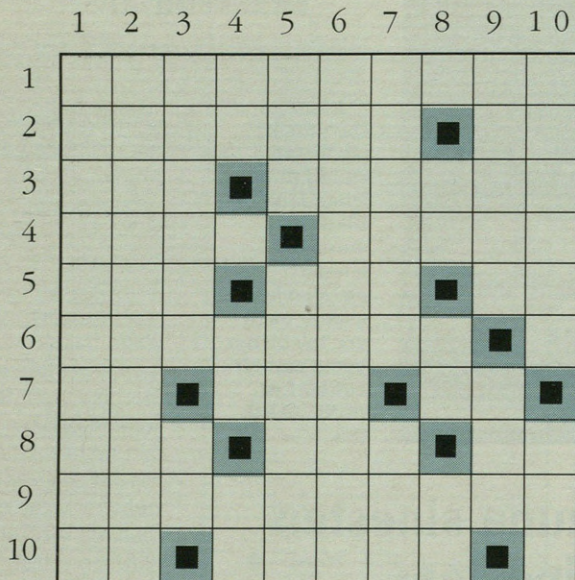
ARGIA. Nola sartu zinen saio honetan?

BEGOÑA HUEGUN. Lagun batek esan zidan saio hau egingo zutela. Froga bat egitera joatekoak ginen 13 bat pertsona eta lehenengo egunean telefonoz deitu eta ez nintzela joango esan nien. Errealizadoreak berriro ere animatu ninduen eta froga batzuk egin nituen. Ondoren ni izan nintzela aukeratua adierazi zidaten eta momentu horretan beldur izugarria sentitu nuen, lehenengo lana zen telebistan niretzat eta. Sei hilabete geldiunea egon zen, saioaren babeslea lortzeko arazoak medio, baina azkenean gidoiak prest zeudela esan zidaten eta hasi ginen.

AITZIBER YARZA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Bazkaldu osteko tarte. 2.- Animal adardunak. Pluralean. 3.- Etorri aditzaren erroa. Nazio, herri. 4.- Fruitua. Haziak hedatu eta lurra irauli. 5.- Juntagailua. Zenbaki bat. Bizkaiko herria. 6.- Mendekatzearen egintza edta ondorioa. Potasioaren sinbolo kimikoa. 7.- Zilarraren sinbolo kimikoa. Alkoholen bukaeran. Gerta. 8.- Hiru. Bizkaieraz, omen. Algerian ihardun zuen talde parafaxista. 9.- Bizkaiko herria. 10.- Ergatiboaren marka. Hegazti mota. Lehenengoa.

GOITIK BEHERA: 1.- Hautesle. 2.- Arotzaren tegiak edo lantokiak. 3.- Galdekari mota. Iridioaren sinbolo kimikoa. 4.- Modu atzizkia. Bokala. Musika nota. Hitz grekoa. 5.- Emakume izena. Hegazti beltzak. 6.- Erretegiak. Bide. 7.- Bihurritua. Alderantziz, egile atzizkia. 8.- Nitrogenoaren sinbolo kimikoa. Musika nota. Bozateko biztanlea. 9.- Isuri zaie. Joan den urtean. 10.- Oigileak. Garra

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Daukazue
Kalapita
Mireslea
Pozgarri

7 letra

Adarrak
Aldiria
Itaunak
Sarrera

4 letra

Alai
Aldi
Arte
Balu
Eire
Elea
Eroa
Ezik
Hika
Igaz
Ikas
Irin

Laga
Lazo
Leka
Nago
Naiz
Niri
Olde
Olga
Omen
Riga
Sagu
Zait

3 letra

Dik
Ere
Loa
Rik

2 letra

Ga
II
Ka
Le
Or
Re
Ru
Sa

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10

Triditzeko eguntzaileak	▼	Euskal bandera	▼	999	▼	Mozkorra
Fimaku- meczko		Aurpegiko irekidura		(PL.) Metal preziatua		
▶		▼		▼		▼
	1					
Esku alde	▶				500	▶
Kanpo					Bat	
▼					▼	
		Musika nota	▶		50	▶
		(Ald.) Hizki bat			Ibaien amaieran	
Nerabezaro- an dagoena	▶	▼			▼	
Lorea				6		
▶ ▼						
5						
		Kontso- natea	▶	Potasioa	▶	Suari dariona
		Baldintze- tan		Zenbaki bat		
(PL.) Bara- zki mota	▶ ▼			▼		▼
Zakur						
	▼					
				Bihi	▶	
2				Bokala'		
		Sarrera	▶ ▼			
				8		

Non daude ikasleak?

P	A	T	Z	I	K	U	
P	E	R	U	R	E	N	A

Gurutzegrama

				●	P	●	Z	●	S	●
				B	E	T	I	Z	U	A
●	P	●	F	●	T	●	I	●	K	A
Z	I	M	A	U	R	●	J	N	K	A
●	Z	U	●	D	I	A	N	A	●	T
I	K	●	J	A	K	A	●	●	T	U
●	U	G	A	R	I	●	E	A	R	●
○	N	A	●	E	L	○	R	R	I	○
●	D	I	T	●	○	S	I	N	A	K
B	E	T	A	Z	A	L	A	●	N	I
●	A	Z	●	U	K	○	●	●	●	A

EZKER ESKUIN: 1. Irakasleak, 2. Zamariak, 1. 5

Ale. Nion. 4. esne. Udaró. 5. Radarra. E. 6.

Orriak. 7. Elea. AEK. R. 8. Ga. Ta. Taia. 9. 1

Gaztak, 10. A. Egilaz, A.

GOTIK BEHERA: 1. Izterbegia, 2. Ra, Sailak

Amandre, aE. 4. Kalea, At. G. 5. Are, Ro. Agi. 6

Urta. Al. 7. Landaretxa. 8. Ekia. Ikatz. 9. A. Orea

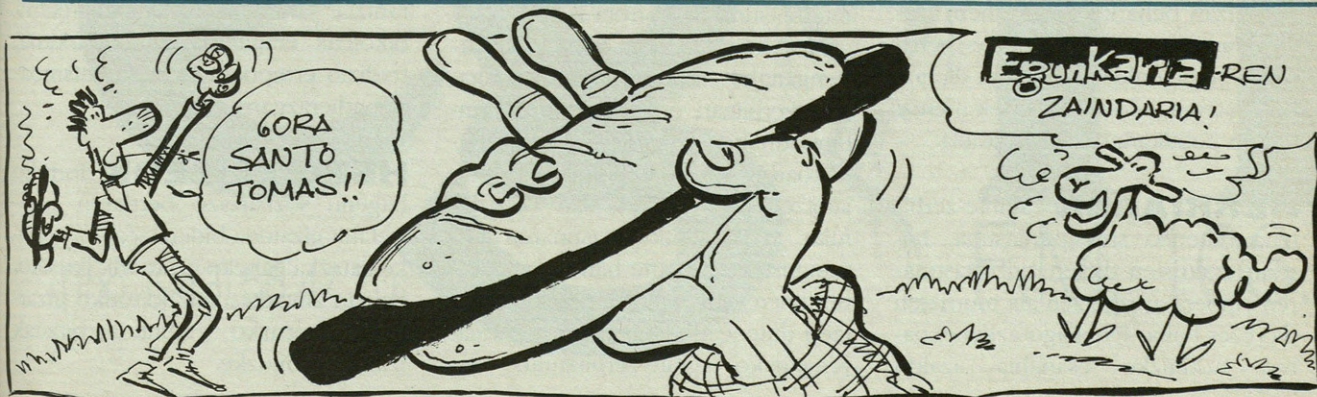
10. Kino, Kraka.

Hieroglifikoa: Irlanda

B	O	G	A	S	E	G	A
B	A	T	A	S	A	R	A
A	B	E	R	A	T	S	B
I	A	A	B	E	S	T	I
T	A	R	R	A	A	R	A
U	L	I	A	O	N	A	K
D	D	A	E	Z	T	I	E
E	M	A	K	U	M	E	A
B	A	T	S	E	N	I	D
A	I	Z	U	A	A	U	Z
Z	A	R	T	A	K	T	A

Hitz
Kateatuak

KAKU

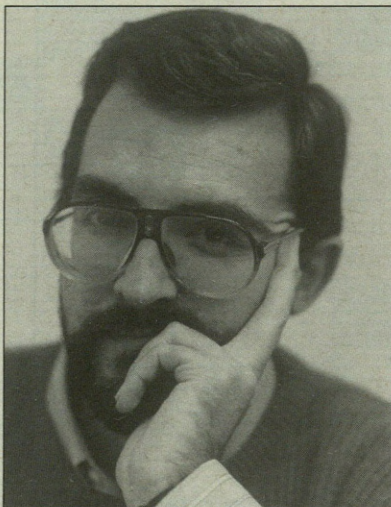

Politikariak eta sinesgarritasuna

GAURKO agintarien sinesgarritasun maila ahulduz doan bitartean, gizarte-arazoei buruzko interes eza eta axolagabekeria, modu kezkarrian hedatzen ari dira. Hots, gizarte izatetik *gizateria soila* izatera pasa gintezke. Beraz, lehenago edo geroxeago, bizitza politikoan, gestio ekintza praktikotik at, arazo teoriakoagoak bezain funtzezkokoagoak direnak nagusituko zaizkigu. Izan ere, gizartearekiko aginte-zerbitzua dutenen zereginak argitzeko beharrak, gure sozial nahiz herrikoitasunaren identitatea argitzera eramango gaitu. Azkenean, politikoenganako sinesgarritasun ezak erakarri duen «zeregin politikoari buruzko zalantza» bera ere «herri izatearen sozial-identitate krisialdiaren» eragina dela pentsatzen dut, zeren benetako bizitza sozialaren existentzia dagoenean bakarrik eman daitezke zeregin politiko zehatzak.

Bizitza sozialaren benetakotasunaren adierazleek —gizateriarenak ez bezala—, hezitze eta sozializatzeko gizakomunikabideek nahiz hezkuntza sistemak duten ahalmenera eramaten gaituzte. Gizartearekiko aginte zerbitzua dutenen sinesgarritasuna indarberritzearen aipaturikoek izan beharko lukete «herri izatera daraman sozial-identitate» berritzeko erantzunkizuna. Jakina da, azken batetan, edozein gizartek merezi dituen politikariak izaten dituela.

HERRIAREN aginte-zerbitzua dutenen sinesgarritasuna, herriari erakusten dioten zintzotasunaren arabera areagotzen ala murrizten da. Ezer baino lehenago azkenekoa-ren sustraizko esanahia azaldu

LUIS M.º BARANDIARAN

Alkartasuna Lizeoko Zuzendaria

beharko nizuke. Zintzoa izan, zintzo jokatu... esan ohi ziguten gurasoek. Zertaz ari ote ziren bizitzako arau honekin? Aurrez emandako hitzarekin ezin zen jolastu, eta norberaren gizakitasunaren itzala ez apurtzearen, borondatez eta entendimenduz onarturiko mandatuari ezin zitzaion uko egin. Norberarenganako itzala galtzeak, errespetoa deusestatzearen seinale zen neurrian, gizaki izateko modutasunaren porrota zekarren.

Hori horrela baldin bada, politika-rienganako sinesgarritasuna dakarren zerbitzari politiko beraren zintzotasunak, oinarritzkoa den gizabanakoaren gertaera psikiko batetik jaiotzen den zerbait izan beharko luke. Herri sentiberatasunaren testuinguruan, gizarte-harreman desberdinen esperientziek pertsona ukitzen dutenean eta beregan gizartearenaganako aginte-zerbitzurako es-

kain-deialdiari erantzuteko adorea pizten, bokazio eta zintotasun politikoa jaiotzen dira. Oinarritzko giza-barne-gertaera horretatik uler daiteke hezkuntza sistemak eta gizakomunikabideek izan dezaketen eraginaren erantzunkizuna —hots, politikoen zintzotasunean oinarritzen den sinesgarritasunean suspertzeko ahalegina—.

NOLA lortuko genuke hezitzaileok aginte-zerbitzurako dohainezko eskein-deialdiak hedatzea? Azalduko ditudan bi puntutan oinarrituriko sozializazio berri bati ekinez.

Batetik, mendebaldeko kultur teknomorfitxoak, mundu errealtateaz duen ikuspuntu kontzeptualista soila bitarteko, erreprimitu dizkigun sustraizko —inkosiente kolektiboaren— indarrak askatzen lagunduz. Bertsozaletasunarekin batera, folklorea, herri kirolak... —herri izatearen sozial-identitate garatzaileak— indartu behar dira. Bestetik, geure kultur ezaugarriok, greziar-mendebaldeko polis-kulturaren ezaugarriekin uztartzen ikasi beharko genuke: giza-bizitza eta harreman sozialaren razionalitatea, zalutasuna eta tolerantzia. Jarrera itxiak eta ona-txarra bikoteak eragiten duen indarkeria, tradizio erreprimituaren totenismoaren adierazgarri dira.

HEZITZAILEOK lortuko bagenu sozializazio berriaren urratsetatik gizateria bideratzea, ez genuke gatazka gabeko gizarterik ikusiko, bainan zintzotasunaz lortutiko gizarte-ari buruzko aginte-zerbitzuak izango genituzke.

F.M. 103.0

1992an

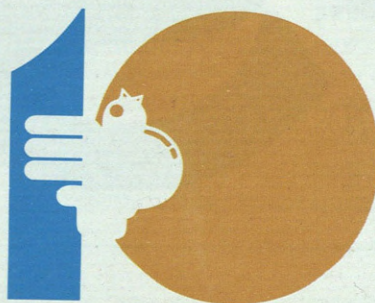

EUSKADIKO LEHEN KOMUNIKABIDEAK HAMAR URTE BETE DITU

Hamar urte pasatu dira eta badirudi atzo bertan izan zela. 1982an Euskal Irrati-Telebista martxan hasi zen. Gaur egun, bi telebista-kate eta lau irrati-emisora dituela Euskadiko lehen

komunikabidea da dudarik gabe: bai entzulego alde-tik eta bai jendearen partaidetzagatik.

Oraindik badago zergirik, proiektu berriak, helburu berriak...

HAMAR URTE